

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

Dedicatory

1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, 2 καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρεταὶ γενόμενοι τοῦ λόγου, 3 ἔδοξεν κάμοι, παρηκολουθηκότι Ἄνωθεν πᾶσιν, ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, 4 ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

The birth of John the baptizer foretold

5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου, τοῦ* βασιλέως τῆς Ἰουδαίας, ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά· καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ† ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἑλισάβετ. 6 Ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφοτέρωθεν ἐνώπιον‡ τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιομασίαις τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοί. 7 Καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον,

* 1:5 του f³⁵ A,C,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — xB,W [1%] NU † 1:5 η γυνη αυτου f³⁵ A [98.6%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 αυτω xB,C,D,W [1.4%] NU ‡ 1:6 ενωπιον f³⁵ A,D,W [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | εναντιον xB,C [0.6%] NU

καθότι ἡ Ἐλισάβετ ἦν§ στεῖρα· καὶ ἀμφοτέροι
προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

The setting

⁸ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν
τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἐναντι* τοῦ
Θεοῦ, ⁹ κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ἔλαχεν
τοῦ θυμιάσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ
Κυρίου· ¹⁰ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν†
προσευχόμενον ἔξω τῆ ὥρα τοῦ θυμιάματος.
¹¹ Ὦφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐστῶς ἐκ
δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος·
¹² καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος
ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν.

Gabriel delivers

¹³ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· «Μὴ
φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς
σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν
σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην.
¹⁴ Καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ
πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει‡ αὐτοῦ χαρήσονται·
¹⁵ ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ§ Κυρίου· καὶ
οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίνη· καὶ Πνεύματος

§ **1:7** η ελισαβετ ην f³⁵ A,C [92.9%] CP,HE,RP,TR,OC | 312
κD [2.3%] NU | 23 [4.4%] | 32 B,W [0.4%] * **1:8** εναντι
f³⁵ B,D,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | εναντιον κA,C [20%]
† **1:10** του λαου ην f³⁵ A,C,D [45%] CP,TR | 312 κB,W [55%]
HE,RP,OC,NU (The verb works with the participle in a periphrastic
construction; the reading of A,C,D is the more natural, by far.)
‡ **1:14** γεννησει f³⁵ [70%] CP,HE,RP,TR,OC | γενεσει κA,B,C,D,W
[30%] NU § **1:15** του f³⁵ B,D,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | —
κA,C [20%]

Ἀγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ. ¹⁶ Καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν· ¹⁷ καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον Αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον.»

Zacharias doubts

¹⁸ Καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· «Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; Ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς.» ¹⁹ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· «Ἐγὼ εἰμι Γαβριήλ, ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σε καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. ²⁰ Καὶ ἰδοῦ, ἔση σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν.»

Zacharias punished

²¹ Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ.* ²² Ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο† λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἐώρακεν ἐν τῷ ναῷ—καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς,

* **1:21** αυτον εν τω ναω **f**³⁵ **NA,C,D** [96.6%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 2341 **B,W** [1%] **NU** | 1 [2.4%] † **1:22** ηδυνατο **f**³⁵ **C,D,W** [93%] **CP,HE,RP,TR,OC** | εδυνατο **NA,B** [7%] **NU** (Attic or Koine?)

καὶ διέμενον κωφός. ²³ Καὶ ἐγένετο, ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

²⁴ Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε· λέγουσα ²⁵ ὅτι «Οὕτως μοι πεποίηκεν ὁ † Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεΐδεν ἀφελεῖν τὸς ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.»

The birth of Jesus foretold—5 BC

²⁶ Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ* τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέτ,† ²⁷ πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην‡ ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου§ Δαυίδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. ²⁸ Καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν* εἶπεν, «Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν.»† ²⁹ Ἡ δὲ ἰδοῦσα‡ διεταράχθη ἐπὶ τῷ

‡ **1:25** ο **f**³⁵ A,B [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | — κC,D,W [0.7%] NU

§ **1:25** το **f**³⁵ A,C [98.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.2%]

NU * **1:26** υπο **f**³⁵ A,C,D [98.4%] CP,HE,RP,TR,OC | απο κB,W

[1.6%] NU † **1:26** ναζαρετ **f**³⁵ κB,D,W [69%] CP,HE,RP,TR,OC

| ναζαρεθ (C) [29.5%] NU | ναζαραθ A [1.5%] ‡ **1:27**

μεμνηστευμενην **f**³⁵ C [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | εμνηστευμενην

κA,B,W [0.3%] NU | μεμνησμενην D [alone] § **1:27** οικου

f³⁵ A,B,D,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 1 και πατριας κC [12%]

* **1:28** ο αγγελος προς αυτην **f**³⁵ A,C,D [97.8%] CP,HE,RP,TR,OC

| 34 B,W [1.2%] NU | 3412 κ [1%] † **1:28** ευλογημενη συ

εν γυναιξιν **f**³⁵ A,C,D [98.6%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [1.4%]

NU ‡ **1:29** ιδουσα **f**³⁵ A,C [97.6%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W

[2.4%] NU

λόγω[§] αὐτοῦ,* καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἄσπασμὸς οὗτος.

Gabriel delivers

³⁰ Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· «Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. ³¹ Καὶ ἰδοῦ, συλλήψη[†] ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ Υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. ³² Οὗτος ἔσται μέγας, καὶ Υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ³³ καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας· καί, τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.»

Mary agrees

³⁴ Εἶπεν δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον, «Πῶς ἔσται[‡] τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;»
³⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον Ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ.
³⁶ Καὶ ἰδοῦ, Ἐλισάβετ ἡ συγγενής[§] σου, καὶ

§ 1:29 διεταραχθη επι τω λογω f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 κB(D)W [3%] NU | 1 C [alone] * 1:29 αυτου f³⁵ A [96.3%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C,D,W [3.7%] NU † 1:31 συλληψη f³⁵ [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | συλληψη κA,B,C(D,W) [0.6%] NU ‡ 1:34 εσται f³⁵ κA,B,C,D,W [78%] CP,HE,RP,TR,NU | 1 μοι [22%] OC § 1:36 συγγενης f³⁵ C [90%] CP,HE,RP,TR,OC | συγγενις κA,B(D) [10%] NU | συγγενεις W [alone]

αὕτη* συνειληφυῖα† υἰὸν ἐν γήρει‡ αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἔκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένη στείρα· ³⁷ ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ§ πᾶν ῥῆμα.» ³⁸ Εἶπεν δὲ Μαριάμ· «Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου.» Καὶ ἀπήλθεν ἀπ’ αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

Mary visits Elizabeth

³⁹ Ἀναστᾶσα δὲ* Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινήν, μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα, ⁴⁰ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. ⁴¹ Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας‡ ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ.

Elizabeth prophesies

⁴² Καὶ ἀνεφώνησεν‡ φωνῆ§ μεγάλη καὶ εἶπεν· «Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ Καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ⁴³ Καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου

* **1:36** αὕτη **f**³⁵ | αὕτη CP,HE,RP,TR,OC,NU † **1:36** συνειληφουια **f**³⁵ A,C,D [98.8%] CP,HE,RP,TR,OC | συνειληφεν κB,W [1.2%] NU ‡ **1:36** γηρει **f**³⁵ κA,B,C,D,W [90%] CP,HE,RP,OC,NU | γηρα [10%] TR § **1:37** τω θεω **f**³⁵ A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | του θεου κB,D,W [1%] NU * **1:39** αναστασα δε **f**³⁵ κB,C,D,W [90.6%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | και 1 A [9.4%] † **1:41** η ελισαβητ τον ασπασμον της μαριας **f**³⁵ A,W [98.3%] CP,HE,RP,TR,OC | 345612 κB,C,D [1.7%] NU ‡ **1:42** ανεφωνησεν **f**³⁵ A,B,D,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ανεβοησεν κC [11%] § **1:42** φωνη **f**³⁵ κA,C,D [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | κραυγη B,W [0.8%] NU

πρός με;* ⁴⁴ Ἴδου γάρ, ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἄσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει† ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. ⁴⁵ Καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα, ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου.»

Mary worships

⁴⁶ Καὶ εἶπεν Μαριάμ· «Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ⁴⁷ καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου· ⁴⁸ ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινῶσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. Ἴδου γάρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, ⁴⁹ ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα‡ ὁ Δυνατός, καὶ Ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ⁵⁰ Καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν§ τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ⁵¹ Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ· διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν· ⁵² καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς· ⁵³ πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς. ⁵⁴ Ἄντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, ⁵⁵ καθὼς ἐλάλησεν πρὸς

* **1:43** με **f**³⁵ A,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | εμε **x**B [0.3%] NU
 † **1:44** το βρεφος εν αγαλλιασει **f**³⁵ A [97.5%] CP,HE,RP,OC | 3412 **x**B,C,D,W [2.5%] TR,NU ‡ **1:49** μεγαλεια **f**³⁵ A,C [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | μεγαλα **x**B,D,W [0.3%] NU § **1:50** γενεας γενεων **f**³⁵ A [69%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και 2 [2.8%] | γενεαν 2 D [0.6%] | γενεαν και γενεαν **x** [25.3%] | 1 και 1 B,C,W [0.8%] NU | three other variants [1.5%]

τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.»*

56 Ἐμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ† μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

The birth of John

57 Τῇ δὲ Ἐλισάβητ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. 58 Καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ.

John is named

59 Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ‡ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Ζαχαρίαν.

60 Καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν, «Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης.» 61 Καὶ εἶπον§ πρὸς αὐτήν ὅτι «Οὐδεὶς ἐστὶν ἐν τῇ συγγενείᾳ* σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ.» 62 Ἐένενεον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν.† 63 Καὶ αἰτήσας

* **1:55** εως αιωνος **f**³⁵ C [35%] CP | 1 αιωνας [1%] | εις τον αιωνα **κA,B,D,W** [64%] **HE,RP,TR,OC,NU** [Render “while there is an age”—I take the point to be that the things mentioned are pertinent to this world, not the next.] † **1:56** ωσει **f**³⁵ **A,C** [97.8%] **CP,HE,RP,TR,OC** | ως **κB,W** [2%] **NU** | — **D** [0.2%] ‡ **1:59** ογδοη ημερα **f**³⁵ **A** [97.5%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 2 τη 1 **κB,C,D,W** [2.5%] **NU** § **1:61** ειπον **f**³⁵ **A,B,C** [99%] **CP,HE,RP,TR,OC** | ειπαν **κD,W** [1%] **NU** * **1:61** εν τη συγγενεια **f**³⁵ **D** [88%] **CP,HE,RP,TR,OC** | εκ της συγγενειας **κA,B,C,W** [12%] **NU** † **1:62** αυτον **f**³⁵ **A,C,W** [92%] **CP,HE,RP,TR,OC** | αυτο **π**⁴**κB,D** [8%] **NU**

πινακίδιον ἔγραψεν λέγων, «Ἰωάννης ἔσται[‡] τὸ[§] ὄνομα αὐτοῦ.» Καὶ ἐθαύμασαν πάντες.
 64 Ἀνεώχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν. 65 (Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. 66 Καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες, «Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται;» Καὶ* χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.)

Zacharias prophecies

67 Καὶ Ζαχαρίας, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου καὶ προεφήτευσεν[†] λέγων·
 68 «Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, 69 καὶ ἠγειρεν κέρασ σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ[‡] οἴκῳ Δαυὶδ τοῦ[§] παιδὸς αὐτοῦ— 70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων τῶν* ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ— 71 σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς· 72 ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας

‡ 1:63 εσται f³⁵ C [26%] CP | εστιν κA,B,D,W [74%] HF,RP,TR,OC,NU § 1:63 το f³⁵ κA,C,D,W [99.4%] CP,HF,RP,TR,OC | — ϕ⁴B [0.6%] NU * 1:66 και f³⁵ A [98.6%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 γαρ ϕ⁴κB,C,D,W [1.4%] NU † 1:67 προεφητευσεν f³⁵ (D) [94%] CP,HF,RP,TR,OC | επροφητευσεν ϕ⁴κA,B,C,W [3.8%] NU | επροεφητευσεν [2.2%] ‡ 1:69 τω f³⁵ A [93%] CP,HF,RP,TR,OC | — κB,C,D,W [7%] NU § 1:69 του f³⁵ A,C [99.3%] CP,HF,RP,TR,OC | — ϕ⁴κB,D,W [0.7%] NU * 1:70 των f³⁵ A,C,D [98%] CP,HF,RP,TR,OC | — ϕ⁴κB,W [2%] NU

αὐτοῦ, ⁷³ ὄρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν· ⁷⁴ τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως (ἐκ χειρὸς τῶν† ἐχθρῶν ἡμῶν‡ ῥυσθέντας) λατρεύειν αὐτῷ, ⁷⁵ ἐν ὀσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας§ τῆς ζωῆς* ἡμῶν.

⁷⁶ »Καὶ σύ,† παιδίον, προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ, προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου‡ Κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, ⁷⁷ τοῦ δοῦναι γινῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἀμαρτιῶν αὐτῶν,§ ⁷⁸ διὰ σπλάγχχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο* ἡμᾶς ἀνατολῇ ἐξ ὕψους· ⁷⁹ ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.»

⁸⁰ Τὸ δὲ παιδίον ἠὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδειξέως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

The birth of Jesus—4 BC

† **1:74** των **f**³⁵ A,C [98.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.6%] NU ‡ **1:74** ημων **f**³⁵ A,C,D [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [1.5%] NU § **1:75** πασας τας ημερας **f**³⁵ κA,C,D [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | πασαις ταις ημεραις **p**⁴B,W [0.5%] NU * **1:75** της ζωης **f**³⁵ [77%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁴κA,B,C,D,W [23%] NU † **1:76** σου **f**³⁵ A [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 δε **p**⁴κB,C,D,W [0.7%] NU ‡ **1:76** προ προσωπου **f**³⁵ A,C,D [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ενωπιον (**p**⁴)κB,W [0.3%] NU § **1:77** αυτων **f**³⁵ **p**⁴κB,D [85%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ημων A,C [13%] | αυτου W [1%] | — [1%] * **1:78** επεσκεψατο **f**³⁵ A,C,D [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | επισκεπεται **p**⁴κB,W [0.4%] NU

2

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. 2 Αὕτη ἡ * ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηναίου. 3 Καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν† πόλιν.

At night, in Bethlehem, the Savior is born

4 Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρέτ,‡ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν Δαυὶδ ἣτις καλεῖται Βηθλέεμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυὶδ, 5 ἀπογράψασθαι σὺν Μαριάμ, τῇ μεμνηστευμένῃ§ αὐτῷ γυναικί,* οὔσῃ ἐγκύω. 6 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν· 7 καὶ ἔτεκεν τὸν Υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ† φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Angels and shepherds

* 2:2 η f³⁵ κA,C,W [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,D [0.6%] NU † 2:3 ιδιαν f³⁵ A,C [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | εαυτου B,D,W [0.7%] NU | εαυτων κ ‡ 2:4 ναζαρετ f³⁵ B,W [73%] CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρεθ κD [26.5%] NU | ναζαραθ A,C [0.5%] § 2:5 μεμνηστευμενη f³⁵ [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εμνηστευμενη κA,B,C,D [0.6%] NU | εμεμνηστευμενη C | two other variants [0.4%] * 2:5 γυναικι f³⁵ A [98.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C^VD,W [1.6%] NU † 2:7 τη f³⁵ [95.3%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,W [4.7%] NU

8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ, ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. 9 Καὶ ἰδοῦ,‡ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· «Μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὃς ἔστιν Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαβὶδ. 12 Καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὐρήσετε§ Βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον* ἐν† φάτνῃ.» 13 Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων, 14 «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.»‡

Shepherds go and report

15 Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ’ αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι,§ οἱ ποιμένες, εἶπον* πρὸς ἀλλήλους, «Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλέεμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο

‡ 2:9 ἰδου f³⁵ A,D [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [0.8%] NU
 § 2:12 ευρησετε f³⁵ B,D [87%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ευρησεται κA,W [13%] * 2:12 κειμενον f³⁵ A [94%] CP,HE,RP,TR,OC | και 1 B,W [3.5%] NU | — κD [2.5%] † 2:12 εν f³⁵ κA,B,D,W [90%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 τη [10%] TR ‡ 2:14 ευδοκια f³⁵ (99.4%) CP,HE,RP,TR,OC | ευδοκιας κA,B,D,W (0.4%) NU | two other readings (0.2%) [1627 MSS x 6 MSS, according to *Text und Textwert*] § 2:15 και οι ανθρωποι f³⁵ A,D (97.7%) CP,HE,RP,TR,OC | και (1.1%) | — (κ)B,W (1.1%) NU | one other variant (1%) * 2:15 ειπον f³⁵ A,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ελαλουν κB,W [0.5%] NU | ειπαν [0.5%]

τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν.»
 16 Καὶ ἦλθον[†] σπεύσαντες καὶ ἀνεῦρον[‡]
 τὴν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸ
 Βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. 17 Ἴδόντες
 δὲ διεγνώρισαν[§] περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ
 λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου.
 18 Καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ
 τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς
 αὐτούς. 19 Ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ
 ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ
 αὐτῆς. 20 Καὶ ὑπέστρεψαν* οἱ ποιμένες
 δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν
 οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς
 αὐτούς.

Jesus is named

21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν[†] ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ
 περιτεμεῖν αὐτόν,[‡] καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ
 Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ
 συλληφθῆναι[§] αὐτόν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Jesus is presented to God

† **2:16** ηλθον **f**³⁵ κD,W [98.2%] CP,HE,RP,TR,OC | ηλθαν B
 [0.2%] NU | απηλθον [1.6%] ‡ **2:16** ανευρον **f**³⁵ κA
 [92.2%] CP,HE,RP,TR,OC | ανευραν B,NU | ευρον D,W [6%]
 | ηυραν [0.7%] | ευραν [0.1%] § **2:17** διεγνωρισαν **f**³⁵
 A [97.8%] CP,HE,RP,TR,OC | εγνωρισαν κB,D,W [2.2%] NU
 * **2:20** υπεστρεψαν **f**³⁵ κA,B,D,W [97.4%] CP,HE,RP,OC,NU |
 επεστρεψαν [2.6%] TR † **2:21** επλησθησαν **f**³⁵ κA,B,W
 [82%] CP,HE,RP,TR,NU | 1 αι D [18%] OC ‡ **2:21** αυτον
f³⁵ κA,B,W [65%] CP,HE,RP,NU | το παιδον D [32%] TR,OC |
 αυτο [3%] § **2:21** συλληφθηται **f**³⁵ [99.1%] CP,HE,RP,TR,OC
 | συλλημφθηται κA,B [0.8%] NU | συλλημφθηται D,W

22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν* κατὰ τὸν νόμον Μωσέως,† ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ Κυρίῳ 23 (καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι «Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον‡ μῆτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται»), 24 καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐνδὲ νόμῳ Κυρίου, «ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσοὺς* περιστερῶν.»

Simeon

25 Καὶ ἰδού, ἦν ἄνθρωπος† ἐν Ἱερουσαλήμ‡ ὃ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ Πνεῦμα ἦν Ἅγιον§ ἐπ’ αὐτόν. 26 (Καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ * ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου.) 27 Καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ

* 2:22 αυτων f³⁵ κΑ,Β,Ψ [90%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αυτου D [10%] † 2:22 μωσεως f³⁵ A [62%] CP,HE,RP,TR | μωυσεως κΒ,Δ,Ψ [35%] OC,NU | μωυσεος [3%] ‡ 2:23 διανοιγον f³⁵ Α,Β,Δ,Ψ [88%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | διανοιγων κΝ [12%] § 2:24 εν f³⁵ Α,Ν [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 τω κΒ,Δ,Ψ [1%] ΝΥ * 2:24 νεοσσους f³⁵ Α,Δ,Ν [85%] CP,HE,RP,TR,OC | νοσσους κΒ,Ψ [15%] ΝΥ † 2:25 ην ανθρωπος f³⁵ Α,Δ,Ν [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κΒ,Ψ [1%] ΝΥ ‡ 2:25 ιερουσαλημ *rell* | ιεροσολυμοις OC § 2:25 ην αγιον f³⁵ κΑ,Β,Ψ [83%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 Δ,Ν [17%] TR * 2:26 πριν η f³⁵ Α,Δ,Ν [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 αν [0.5%] [ΝΥ] | 1 αν Β [0.5%] | 1 Ψ [8%] | εως αν κ

νόμου περὶ αὐτοῦ, ²⁸ καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ[†] εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ[‡] καὶ εὐλόγησεν τὸν Θεὸν καὶ εἶπεν· ²⁹ «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ, ³⁰ ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ³¹ ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν· ³² φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.» ³³ Καὶ ἦν Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ[§] θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ.

³⁴ Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεών, καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· «Ἴδού, οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον ³⁵ (καὶ σοῦ δὲ* αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία), ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.»

Anna

³⁶ Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ—αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἐπτά[†] ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς ³⁷ καὶ αὐτὴ χήρα ὡς[‡]

† **2:28** αυτο **f**³⁵ κA,B,D,N,W [70%] CP,HE,RP,TR,NU | αυτου [30%] OC ‡ **2:28** αυτου **f**³⁵ A,D,N [96%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [4%] NU § **2:33** (ο A,N 2.2%) ιωσηφ και η μητηρ αυτου (-α. N 0.5%) **f**³⁵ (A)(N) (98.8%) CP,HE,RP,TR,OC | ο πατηρ 5 (-α. 0.3%) 234 (+αυτου κ 0.4%) (κ)B,D,W (0.9%) NU | three other variants (0.3%) * **2:35** δε **f**³⁵ κA,D,N [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — B,W [0.4%] † **2:36** ετη μετα ανδρος επτα **f**³⁵ [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 2314 κB,N,W [5.2%] NU | 1423 A,D [6.8%] ‡ **2:37** ως **f**³⁵ W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εως κA,B,N [1.1%] NU | — D [0.4%]

ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων—ἢ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ§ τοῦ ἱεροῦ, νηστείας καὶ δεήσεων λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. ³⁸ Καὶ αὕτη, αὐτῆ* τῆ ὥρα ἐπιστᾶσα, ἀνθρωπολογεῖτο τῷ Κυρίῳ,† καὶ ἐλάλει περὶ Αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν‡ Ἱερουσαλήμ.

Back to Natsareth

³⁹ Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα§ τὰ* κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν† εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν‡ πόλιν ἑαυτῶν,§ Ναζαρέτ.*
⁴⁰ Τὸ δὲ παιδίον ἠΰξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι,† πληρούμενον σοφίας‡ καὶ, χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ’ αὐτῷ.§

A twelve-year-old Boy

§ **2:37** ἀπο **f**³⁵ A,N [98.7%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,D,W [1.3%] NU | εκ κ * **2:38** αὕτη αὕτη **f**³⁵ [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 A,B,W [4.5%] | 2 κD,N [2.5%] NU † **2:38** κυριω **f**³⁵ A [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | θεω κB,D,N,W [0.7%] NU ‡ **2:38** εν **f**³⁵ A,D,N [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [5.5%] NU § **2:39** ἀπαντα **f**³⁵ A,D [95.8%] CP,HE,RP,TR,OC | παντα κB,N,W [4.2%] NU * **2:39** τα **f**³⁵ A,B,W [87%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | — κD,N [13%] † **2:39** υπεστρεψαν **f**³⁵ A,D,N [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | επεστρεψαν (κ)B,W [0.4%] NU ‡ **2:39** την **f**³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [2%] NU § **2:39** εαυτων **f**³⁵ κA,B,D,N,W [65%] CP,HE,RP,OC,NU | αυτων [35%] TR * **2:39** ναζαρετ **f**³⁵ κN,W [63%] CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρεθ B^V(D) [35.3%] NU | ναζαρατ A [0.3%] | ναζαραθ [1.4%] † **2:40** πνευματι **f**³⁵ A,N [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [0.4%] NU ‡ **2:40** σοφιας **f**³⁵ κA,D,N [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | σοφια B,W [0.5%] NU § **2:40** αυτω **f**³⁵ (D) [41%] | αυτο κA,B,N,W [58%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αυτον [1%] [The dative is better—the grace was resting on Him all the time.]

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα· 42 καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν* εἰς Ἱεροσόλυμα† κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς. 43 Καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτούς, ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ Παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ· καὶ οὐκ ἔγνω‡ Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ§ αὐτοῦ. 44 Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι,* ἦλθον ἡμέρας ὁδόν, καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσιν† καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς.‡ 45 Καὶ μὴ εὐρόντες αὐτόν,§ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ζητοῦντες* αὐτόν. 46 Καὶ ἐγένετο μεθ'† ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς. 47 (Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει

* **2:42** αναβαντων αυτων **f**³⁵ N [90%] CP,HE,RP,TR,OC | αναβαινοντων 2 (x)A,B,W [9.6%] NU | ανεβησαν (D) [0.4%]
† **2:42** εις ιεροσολυμα **f**³⁵ A,C^VD(N) [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — xB,W [0.5%] NU ‡ **2:43** εγνω **f**³⁵ A,C,N [96.4%] CP,HE,RP,TR,OC | εγνωσαν xB,D,W [3.6%] NU § **2:43** ιωσηφ και η μητηρ **f**³⁵ A,C,N [97.1%] CP,HE,RP,TR,OC | οι γονεις xB,D,W [2.9%] NU
* **2:44** εν τη συνοδια ειναι **f**³⁵ A,C(N) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 xB,D,W [1%] NU † **2:44** συγγενεσιν **f**³⁵ xA,C(D) [86%] CP,HE,RP,TR,OC | συγγενευσιν B,N,W [14%] NU ‡ **2:44** και εν τοις γνωστοις **f**³⁵ D [85%] CP,HE,RP,TR,OC | 134 A,B,C,N,W [14.9%] NU | — x [0.1%] § **2:45** αυτον **f**³⁵ A,N [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — xB,C(D)W [1.5%] NU * **2:45** ζητουντες **f**³⁵ xA,N [95%] CP,HE,RP,TR,OC | αναζητουντες B,C,D,W [4.3%] NU | επιζητουντες [0.7%] † **2:46** μεθ **f**³⁵ A,C,D,N [95.8%] CP,HE,RP,TR,OC | μετα xB,W [4.2%] NU

καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ.)

⁴⁸ Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἢ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν·[‡] «Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; Ἴδού, ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε.» ⁴⁹ Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; Οὐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ Πατρὸς μου δεῖ εἶναί με;» ⁵⁰ Καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.

⁵¹ Καὶ κατέβη μετ’ αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ,[§] καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Καὶ ἢ * μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα[†] ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. ⁵² Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν[‡] σοφία καὶ ἡλικία, καὶ χάριτι παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώποις.

Enter John the baptizer—26 AD

3

¹ Ἐν ἔτει δὲ* πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας καὶ τετραρχούντος[†] τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ

[‡] **2:48** πρὸς αὐτον η μητηρ αὐτου εἶπεν **f**³⁵ A,N [98.6%] CP,HE,RP,TR,OC | 612345 κB,C,D,W [1.4%] NU **§ 2:51** ναζαρετ **f**³⁵ κC,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρεθ B,D [38.5%] NU | ναζαρατ A,N [0.3%] | ναζαραθ [1.2%] * **2:51** και η **f**³⁵ κA,B,C,N,W [83.5%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 2 δε D [16.5%] † **2:51** ταυτα **f**³⁵ A,C,N [98.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.6%] NU [‡] **2:52** προεκοπτεν **f**³⁵ A,C,D,N [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εν τη κ [0.1%] [NU] | 1 τη B,W [0.2%] * **3:1** δε *rell* | — [12%] † **3:1** τετραρχουντος **f**³⁵ B,D,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | τετραρχουντος κA,C,NU

ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος‡ τῆς Ἰουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, § 2 ἐπὶ ἀρχιερέως* Ἴωνα (καὶ Καϊάφα), ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν† Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 3 Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν‡ περὶχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος· § «Φωνῆ βοῶντος· ᾠδὴ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. 5 Πᾶσα φάραγξ* πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεΐαν, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· 6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.»

“Brood of vipers!”

7 Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ’ αὐτοῦ· «Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς

‡ 3:1 τετραρχουντος f³⁵ A,B,D,N,W [99.9%] CP,HE,RP,TR,OC | τετραρχουντος κC,NU § 3:1 τετραρχουντος f³⁵ A,B,D,N,W [99.9%] CP,HE,RP,TR,OC | τετραρχουντος κC,NU * 3:2 ἐπι αρχιερεως f³⁵ κA,B,C,D,N,W [96.5%] CP,HE,RP,NU | ἐπ 2 [0.4%] OC | 1 αρχιερων [2.8%] | ἐπ αρχιερων [0.3%] TR † 3:2 τον f³⁵ κA,B,C,D,N,W [82%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 του [18%] TR ‡ 3:3 την f³⁵ κC,D [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — A,B,N,W [0.5%] § 3:4 λεγοντος f³⁵ A,C,N [98.2%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.8%] NU * 3:5 φαραγξ f³⁵ κB,C,D,N,W [75%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | φαραξ A [25%]

μετανοίας, καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, «Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 9 Ἦδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.»

“What shall we do?”

10 Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, «Τί οὖν ποιήσομεν;»† 11 Ἀποκριθεὶς δὲ λέγει‡ αὐτοῖς, «Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω.» 12 Ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι ὑπ’ αὐτοῦ§ καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, «Διδάσκαλε, τί ποιήσομεν;»* 13 Ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, «Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε.» 14 Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες, «Καὶ ἡμεῖς, τί ποιήσομεν;»† Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς,‡

† 3:10 ποιησομεν f³⁵ [45%] CP,RP,TR,OC | ποιησωμεν κA,B,C(D)N,W [55%] HF,NU (The indicative is correct; they are committing themselves to do what he says.) ‡ 3:11 λεγει f³⁵ A,D [97.8%] CP,HF,RP,TR,OC | ελεγεν ϖ⁴κB,C,N [2.2%] NU | ειπεν W § 3:12 υπ αυτου f³⁵ C [40%] CP | — ϖ⁴κA,B,D,N,W [60%] HF,RP,TR,OC,NU * 3:12 ποιησομεν f³⁵ [43%] CP,RP,TR,OC | ποιησωμεν ϖ⁴κA,B,C(D)N,W [57%] HF,NU (The indicative continues to be correct.) † 3:14 και ημεις τι ποιησομεν f³⁵ A [45%] CP,RP,TR,OC | 123 ποιησωμεν N [53.4%] HF | 3 ποιησωμεν 12 ϖ^{4v}κB,C,W [1.6%] NU | 3 ποιησωμεν D (Still indicative.) ‡ 3:14 προς αυτους f³⁵ κA,N,W [99.1%] CP,HF,RP,TR,OC | αυτοις ϖ⁴B,C,D [0.9%] NU

«Μηδένα διασεισητε μηδὲ συκοφαντήσητε,§
καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.»

“A greater One is coming”

15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ
διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις
αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἶη ὁ
Χριστός, 16 ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασιν*
λέγων·† «Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς·
ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ
ἰκανὸς λῦσαι τὸν ἰμάντα τῶν ὑποδημάτων
αὐτοῦ. Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι
Ἁγίῳ καὶ πυρὶ. 17 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ
αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ‡ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ
συνάξει§ τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ,
τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.»

John is imprisoned—historical aside

18 (Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν
εὐηγγελίζετο τῷ λαῷ.* 19 Ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ

§ 3:14 διασεισητε μηδε συκοφαντησητε *rell* | 321 OC * 3:16
απασιν **f**³⁵ A,C [98.2%] CP,HE,RP,TR,OC | πασιν **ϕ**⁴κB,N,W [1.8%]
NU | — D † 3:16 ο ιωαννης απασιν λεγων **f**³⁵ A,C,N [91.3%]
CP,HE,RP,TR,OC | 234 [5.7%] | 34 [0.4%] | 1243 [1.6%] | 4312
ϕ⁴κB,W [0.3%] NU | 3124 [0.6%] | 3412 [0.1%] | — D
‡ 3:17 και διακαθαριει **f**³⁵ A,C,D,N,W [97.9%] CP,HE,RP,TR,OC
| διακαθαραι **ϕ**⁴κB,NU | 1 καθαριει [1.8%] | one other
reading § 3:17 συναξει **f**³⁵ A,C(D)N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC
| συναγαγειν **ϕ**⁴κB,NU * 3:18 τω λαω **f**³⁵ [15%] | τον λαον
rell [The verb ευαγγελιζω normally takes the dative, although
the accusative does occur; evidently there is no difference in
meaning.]

τετράρχης†—έλεγχομένος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος, τῆς γυναικὸς‡ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης—²⁰ προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν· καὶ§ κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ* φυλακῇ.)

Jesus is baptized

²¹ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν, καὶ Ἰησοῦ, βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου, ἀνεωχθῆναι τὸν οὐρανὸν ²² καὶ καταβῆναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σωματικῶς εἶδει ὡσεὶ† περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνῆν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι λέγουσαν,‡ «Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός· ἐν σοὶ εὐδόκησα.»§

Mary's genealogy

²³ (Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ * Ἰησοῦς, ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος,† ὧν (ὡς ἐνομίζετο)

† **3:19** τετραρχης **f**³⁵ A,B,D,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | τετραρχης κC,NU ‡ **3:19** γυναικος **f**³⁵ **p**^{4,75v} κB,D,N [75%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 φιλιππου A,C,W [25%] TR § **3:20** και **f**³⁵ **p**^{75v} A,C,N,W [98.2%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — κB,D [1.8%] * **3:20** τη **f**³⁵ A,C,N,W [86%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁴κB,D [14%] NU † **3:22** ωσει **f**³⁵ A,N [96.4%] CP,HE,RP,TR,OC | ως **p**⁴κB,D,W [3.6%] NU ‡ **3:22** λεγουσαν **f**³⁵ A,N [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁴κB,D,W [0.8%] NU § **3:22** ευδοκησα **f**³⁵ **p**⁴κB,N [72%] CP,HE,RP,OC,NU | ηυδοκησα A,W [28%] TR | — D * **3:23** ο **f**³⁵ A,N [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁴κB,D,W [3%] NU † **3:23** ωσει ετων τριακοντα αρχομενος **f**³⁵ A(D)N [98.8%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 **p**⁴κB,W [1.2%] NU

υἱὸς‡ Ἰωσήφ, τοῦ Ἡλεί, § 24 τοῦ Ματθάν,* τοῦ
 Λευί, τοῦ Μελχί, † τοῦ Ἰαννᾶ, ‡ τοῦ Ἰωσήφ, 25 τοῦ
 Ματταθίου, τοῦ Ἀμώς, τοῦ Ναούμ, τοῦ Ἑσλί, §
 τοῦ Ναγγαί, 26 τοῦ Μαάθ, τοῦ Ματταθίου,
 τοῦ Σεμεί,* τοῦ Ἰωσήφ, † τοῦ Ἰούδα, ‡ 27 τοῦ
 Ἰωαννάν, § τοῦ Ῥησαῖ, τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ

‡ **3:23** ως ενομιζετο υιος **f**³⁵ A(D)N [98.7%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 312 **ϕ**⁴κΒ,W [1.3%] NU § **3:23** ἤλει **f**³⁵ κΑ,B [60%] |
 ἤλι **ϕ**⁴N [40%] CP,TR,NU (ἤλι HE,RP,OC) [Codex W omits the
 whole genealogy, while codex D replaces it with Matthew's.]
 * **3:24** ματθαν **f**³⁵ N [45%] CP,OC | ματθατ A,B [52%] HE,RP,TR
 | μαθθαθ **ϕ**⁴(κ) [alone] | ματθα [1.9%] | ματταθ [0.9%] | three
 other spellings [0.2%] | μαθθατ [none!] NU (NU serves up a
 patchwork quilt.) † **3:24** μελχι **f**³⁵ N [66%] CP,HE,RP,TR,OC,NU
 | μελχει **ϕ**⁴κΑ,B [33.4%] | μελχη [0.6%] ‡ **3:24** ιαννα **f**³⁵ A
 [87.9%] CP,HE,RP,TR | ιαννα **ϕ**^{4v}κΒ [1.2%] NU | ιωαννα N [4.8%]
 OC | ιανναν [1.4%] | αννα [1.1%] | ιωαννε [0.9%] | nine other
 spellings [2.7%] § **3:25** εσλι **f**³⁵ [64%] CP,HE,RP,TR,NU | εσλει
 κΑ,B [28.1%] | εσλιμ N [3.5%] OC | εσλειμ [2.5%] | four other
 spellings **ϕ**^{4v} [1.9%] * **3:26** σεμει **f**³⁵ [51%] CP,RP,TR | σεμει
 A,N [45.4%] HF | σαιμει [2.2%] | σεμειν **ϕ**⁴κΒ [0.5%] | σεμει
 [0.7%] | σεμει OC | two other spellings [0.2%] | σεμειν [none!]
 NU (NU serves up another patchwork quilt.) † **3:26** ιωσηφ **f**³⁵
 A,N [94.2%] CP,HE,RP,TR | ιωσηχ **ϕ**⁴κΒ [5.7%] OC,NU | two other
 spellings [0.1%] ‡ **3:26** ιουδα **f**³⁵ A,N [94.7%] CP,HE,RP,TR |
 ιωδα **ϕ**⁴κΒ [5%] OC,NU | four other spellings [0.3%] § **3:27**
 ιωανναν **f**³⁵ [49%] CP,OC | ιωαννα [13%] TR | ιωαναν **ϕ**⁴A,B
 [18%] HE,RP,NU | ιωναν κ [12%] | ιωνναν [2%] | ιαναν [3%]
 | ιανναν [1.6%] | four other spellings [1.4%] | — N (If we take
 the letters one by one, we get: ι=100%, ω=a. 94%, α=a. 87%,
 ν=100%, ν=a. 69%, α=100%, ν=a. 72%; the plurality variant wins
 all around.)

Σαλαθιήλ, τοῦ Νηρί,* 28 τοῦ Μελχί,† τοῦ
 Ἀδδί,‡ τοῦ Κωσάμ, τοῦ Ἐλμωδάμ,§ τοῦ Ἦρ,
 29 τοῦ Ἴωσῆ,* τοῦ Ἐλιέζερ, τοῦ Ἴωρείμ,† τοῦ
 Ματθάτ,‡ τοῦ Λευί,§ 30 τοῦ Συμεών, τοῦ
 Ἰούδα, τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Ἴωνάμ,* τοῦ Ἐλιακείμ,†
 31 τοῦ Μελεᾶ, τοῦ Μαῖνάν,‡ τοῦ Ματταθᾶ,
 τοῦ Νάθαν,§ τοῦ Δαυίδ, 32 τοῦ Ἰεσσαί, τοῦ
 Ὠβήδ,* τοῦ Βοόζ,† τοῦ Σαλμών,‡ τοῦ Ναασσών,

* **3:27** νηρι **f**³⁵ N [65%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | νηρει **ϕ**⁴κA,B [34%] | six other spellings [1%] † **3:28** μελχι **f**³⁵ N [65%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | μελχει **ϕ**⁴κA,B [35%] ‡ **3:28** αδδι **f**³⁵ N [67.5%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αδδει **ϕ**⁴κA,B [30%] | seven other spellings [2.5%] § **3:28** ελμωδαμ **f**³⁵ A [82%] CP,HE,RP,TR,OC | ελμαδαμ κB,N [1%] NU | ελμωδαν [7%] | ελμωδαδ [5%] | ελμασαμ **ϕ**⁴ | twelve other spellings [5%] * **3:29** ιωση **f**³⁵ A,N [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ιησου **ϕ**⁴κB [1.5%] NU | six other spellings [3%] † **3:29** ιωρειμ A,B [72%] CP,HE,RP,TR,OC | ιωριμ κN [12%] NU | ιωρημ [10%] | eight further spellings [6%] ‡ **3:29** ματθατ **f**³⁵ [76%] CP,HE,RP,TR,OC | μαθθατ **ϕ**⁴B [0.5%] NU | ματταθ A [11%] | μαθθαθ κ | ματθαν N [6%] | μαθατ [1.5%] | eleven further spellings [5%] § **3:29** λειυ **f**³⁵ N [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | λειυει **ϕ**⁴κA,B [20%] * **3:30** ιωναμ **f**³⁵ κB [25%] NU | ιωναν [48%] CP,HE,RP,TR | ιωνα OC | ιωναναν A [7%] | ιωναναν [12%] | ιωναα N | seven further spellings [8%] † **3:30** ελιακειμ *rell* | ελιακιμ N [1%] NU | ελειακειμ [1%] | ελιακημ [1%] | three other spellings ‡ **3:31** μαιναν **f**³⁵ N [93.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μεννα **ϕ**^{4v}κB [1.5%] NU | eight other spellings [5%] | — A § **3:31** ναθαν **f**³⁵ A,N [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ναθαμ **ϕ**⁴κB,NU * **3:32** ωβηδ **f**³⁵ N [83%] CP,HE,RP,TR,OC | ωβηδ A [14%] NU | ωβηλ κB | ωβηλ D | ωβητ **ϕ**⁴ | five other spellings [3%] † **3:32** βοοζ **f**³⁵ [91%] CP,HE,RP,TR,OC | βοος A,B,D [8%] NU | βαλλς κ | four other spellings [1%] | — N ‡ **3:32** σαλμων **f**³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | σαλα **ϕ**⁴κB,NU | σαλμαν [1%] | two other variants [0.5%]

33 τοῦ Ἀμιναδάβ, § τοῦ Ἀράμ,* τοῦ Ἰωράμ, †
 τοῦ Ἐσρώμ, τοῦ Φαρέσ, τοῦ Ἰούδα, 34 τοῦ
 Ἰακώβ, τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Θάρρα, ‡
 τοῦ Ναχώρ, 35 τοῦ Σερούχ, § τοῦ Ῥαγάβ,* τοῦ
 Φάλεκ, † τοῦ Ἐβέρ, ‡ τοῦ Σαλαῖ, 36 τοῦ Καϊνάν, §
 τοῦ Ἀρφαξάδ, τοῦ Σήμ, τοῦ Νῶε, τοῦ Λάμεχ,
 37 τοῦ Μαθουσάλα, τοῦ Ἐνώχ,* τοῦ Ἰάρεδ, † τοῦ
 Μαλελεήλ, τοῦ Καϊνάν, ‡ 38 τοῦ Ἐνώσ, τοῦ Σήθ,
 τοῦ Ἀδάμ, τοῦ Θεοῦ.)

Jesus tested by Satan

§ 3:33 αμιναδαβ f³⁵ A(D) [76%] CP, HF, RP, TR, OC, NU | αμιναδαμ [15%] | αμηναδαβ [5%] | αδαμ κ | five other readings [4%] | —
 B * 3:33 αραμ f³⁵ A, D [95%] CP, HF, RP, TR, OC | 1 του αρνι N | αδμειν του αρνει B | αδμιν του αρνει κ | αδμιν του αρνι NU [There are at least four further variations. The available statements of evidence are confusing, but it appears that αδμιν has about 1%, and αδμειν may have up to 4%.] † 3:33 του ιωραμ f³⁵ [80%] HF, OC | — κA, B, N [20%] CP, RP, TR, NU (it^b gives us overt V century attestation for ‘Joram’, though I have demonstrated, to my own satisfaction at least, that f³⁵ must hark back at least to the III.) ‡ 3:34 θαρρα f³⁵ N [40%] CP, HF | θαρα κA, B, D [60%] RP, TR, OC, NU § 3:35 σερουχ f³⁵ κA, B(D)N [98%] CP, HF, RP, OC, NU | σαρουχ [2%] TR * 3:35 ραγαβ f³⁵ [25%] | ραγαυ κA, B, D, N [70%] CP, HF, RP, TR, OC, NU | six other spellings [5%] † 3:35 φαλεκ f³⁵ κA, B, D, N [50%] CP, HF, TR, OC, NU | φαλεγ A [50%] RP ‡ 3:35 ἐβερ f³⁵ CP[?], RP, some TRs | ἐβερ HF, OC, some TRs, NU § 3:36 καιναν f³⁵ A, N [97%] CP, HF, RP, TR, OC | καιναμ κB [0.5%] NU | three other spellings [2%] | — D * 3:37 ἐνωχ f³⁵ CP, RP, TR, OC | ἐνωχ HF, NU † 3:37 ιαρεδ f³⁵ D, N [90%] CP, HF, RP, TR, OC | ιαρετ ϖ^{75v} κB, NU | ιαρεθ A [9.5%] ‡ 3:37 καιναν f³⁵ A, B, D, N [99.8%] CP, HF, RP, TR, OC | καιναμ κ, NU

4

1 Ἰησοῦς δέ, πλήρης Πνεύματος Ἁγίου,* ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἦγετο ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὴν ἔρημον,† 2 ἡμέρας τεσσαράκοντα‡ πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ὕστερον§ ἐπέινασεν. 3 Καὶ εἶπεν* αὐτῷ ὁ διάβολος, «Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἶπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος.» 4 Καὶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν λέγων,† «Γέγραπται ὅτι <Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται‡ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ.>»§

5 Καὶ ἀναγὰν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλόν,* ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου. 6 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· «Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν

* 4:1 πλήρης πνευματος αγιου f³⁵ p^{4,7,75v} κB,D,N,W [45%] CP,OC,NU | 231 A [55%] HF,RP,TR † 4:1 εις την ερημον f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,TR,OC | εν τη ερημω p^{4,7} κB,D,W [1%] NU ‡ 4:2 τεσσαρακοντα f³⁵ D [99%] CP,HF,RP,TR,OC | τεσσερακοντα p⁷ A,B,N [1%] NU | μ p⁷⁵ κW § 4:2 υστερον f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,TR,OC | — κB,D,W [1%] NU * 4:3 και ειπεν f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,TR,OC | 2 δε κB,D,W [1%] NU † 4:4 ιησους προς αυτον λεγων f³⁵ A [81%] CP,HF,RP,TR | ο 1234 [16%] OC | 23 ο 1 κB,W [1.5%] NU | αυτω ο 1 [1%] | ο 1 ειπεν D | two other variants ‡ 4:4 ζησεται f³⁵ [80%] CP,HF,RP,OC | 1 ο κA,B,D,W [20%] TR,NU § 4:4 αλλ επι παντι ρηματι (+του 0.4%) θεου f³⁵ A(D) (90.7%) CP,HF,RP,TR | 1 εν 345 D (1.5%) | 1234 εκπορευομενω δια στοματος 5 (7.3%) OC | — κB,W (0.4%) NU | one other reading (0.1%) * 4:5 ο διαβολος εις ορος υψηλον f³⁵ A [99%] CP,HF,RP,TR,OC | 345 (D) [0.5%] | 34 W | — κB [0.2%] NU

ταύτην ἄπασαν, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ὧ̃ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν.

7 Σὺ οὖν, ἐὰν προσκυνήσης† ἐνώπιον ἐμοῦ,‡ ἔσται σοὶ§ πᾶσα.»*

8 Καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς·† «Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ·‡ γέγραπται,§ ‹Προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου,‡ καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.›»

9 Καὶ ἤγαγεν† αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ‡ καὶ ἔστησεν αὐτὸν§ ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Εἶ* Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν† κάτω· 10 γέγραπται γὰρ ὅτι ‹Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε,› 11 καί,‡ ‹Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν

† 4:7 προσκυνησης *rell* | προσκυνησεις [15%] ‡ 4:7 εμου **f**³⁵ κB,D,W [65%] CP,HE,RP,NU | μου A [35%] TR,OC § 4:7 σοι **f**³⁵ [25%] | σου κA,B,D,W [75%] CP,HE,RP,TR,OC,NU * 4:7 πασα **f**³⁵ κA,B,D [98%] CP,HE,RP,OC,NU | παντα W [2%] TR [It will be observed that this is the third variant set within the space of four words, and within these sets the attestation varies considerably. In the main, the copyists tried to reproduce faithfully what was in front of them.] † 4:8 αυτω ειπεν ο ιησους **f**³⁵ [68%] CP,HE,RP,TR,OC | 3421 κW [12%] NU | 2134 A [13%] | 1342 D [7%] | 124 B | two other variants ‡ 4:8 υπαγε οπισω μου σατανα **f**³⁵ A [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [3.5%] NU § 4:8 γεγραπται **f**³⁵ κA,B,D,W [80%] CP,HE,RP,NU | 1 γαρ [20%] TR,OC * 4:8 προσκυνησεις κυριον τον θεον σου **f**³⁵ A [80%] CP,HE,RP,TR | 23451 κB,D,W [20%] OC,NU † 4:9 και ηγαγεν **f**³⁵ A,D [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε κB,W [3%] NU ‡ 4:9 ιερουσαλημ *rell* | ιεροσολυμα [3%] OC § 4:9 αυτον **f**³⁵ A,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτω [1%] | — κB [0.5%] NU * 4:9 ει *rell* | 1 ο [1%] TR † 4:9 εντευθεν *rell* | ανωθεν [13%] | ευθεν [1%] | — [14%] ‡ 4:11 και **f**³⁵ D [75%] CP,HE,RP | 1 οτι κA,B,W [25%] TR,OC,NU

σε, μήποτε προσκόψης πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.»¹² Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι «Εἴρηται, <Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.>»

¹³ Καὶ συντελέσας πάντα πειρασμόν, ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ’ αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

Jesus begins His public ministry, in Galilee§

¹⁴ Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ * Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ’ ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ·

¹⁵ καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

His home town rejects Him

¹⁶ Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν† Ναζαρέτ,‡ οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ εἰσῆλθεν, κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.

¹⁷ Καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαίου τοῦ προφήτου·§ καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον·¹⁸ «Πνεῦμα

§ 4:13 [A number of months elapsed between verses 13 and 14; John 1:15-4:42 records some of what transpired during that interval.] * **4:14** ο **f**³⁵ κA,B,D,W [55%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | — [45%] † **4:16** την **f**³⁵ A [90%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [10%] NU ‡ **4:16** ναζαρετ **f**³⁵ [60%] CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρεθ W [40%] | ναζαρα κB [0.3%] NU | ναζαρατ A [0.2%] § **4:17** ησαιου του προφητου **f**³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 κB,W [1.5%] NU | ο προφητης ησαιας D | one other variant

Κυρίου ἐπ’ ἐμέ, οὗ εἵνεκεν* ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι† πτωχοῖς. Ἀπέσταλκέν με ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν,‡ κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, ¹⁹ κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν.»

“Today this Scripture is fulfilled”

²⁰ Καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκάθισεν. § Καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν* ἀτενίζοντες αὐτῷ. ²¹ Ἦρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι «Σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσίν ὑμῶν.» ²² (Καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον, «Οὐχ† οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ;»)‡ ²³ Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτὸν»—ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα ἐν τῇ §

* **4:18** εἵνεκεν **f**³⁵ κA,B,D,W [94%] CP,HE,RP,OC,NU | ενεκεν [6%] TR † **4:18** ευαγγελισασθαι *rell* | ευαγγελιζεσθαι [1%] TR ‡ **4:18** ιασασθαι τους συντετριμμενους την καρδιαν **f**³⁵ A [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.5%] NU § **4:20** εκαθισεν *rell* | εκαθησεν [11%] * **4:20** εν τη συναγωγη οι οφθαλμοι ησαν **f**³⁵ D,N [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 123645 A [6%] | 451236 κB,W [6%] NU † **4:22** ουχ **f**³⁵ A [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ουχι κB,D,N,W [2.5%] NU ‡ **4:22** ουτος εστιν ο υιος ιωσηφ **f**³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 4251 κB,W [0.5%] NU | 4521 D | 4125 N | two other variants § **4:23** εν τη **f**³⁵ [80%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 A,N [19%] | εις την κB,W [0.3%] NU | εις D [1%]

Καπερναοῦμ* ποίησον καὶ ὧδε† ἐν τῇ πατρίδι σου.»

Jesus treads on their toes

24 Εἶπεν δέ· «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν‡ ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.
25 Ἐπ’ ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν,§ πολλὰ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· 26 καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα* τῆς Σιδῶνος,† πρὸς γυναῖκα χήραν. 27 Καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ Ἐλισσαίου‡ τοῦ προφήτου ἐν τῷ Ἰσραήλ·§

* 4:23 καπερναυμ f³⁵ A,N [99%] CP,HE,RP,TR,OC | καφαρναυμ κB,D,W [0.8%] NU † 4:23 ὧδε [60%] | ὧδε f³⁵ [40%] (I include this information for the record, and so as not to lose sight of it; since there is no contrast in meaning here, and I am not aware that the Autographs contained ‘breathing’ marks, I stay with the conventional spelling. However, it may be noted that the difference between ὧ δε (‘so to whom’) and ὧδε (‘here’) would be indistinct in most MSS; the simple expedient reflected in f³⁵ resolves the ambiguity.) ‡ 4:24 λεγω υμιν f³⁵ κB,D,N,W [72%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 21 A [28%] § 4:25 υμιν *rell* | 1 οτι κW [25%] * 4:26 σαρεπτα *rell* | σαρεφθα N [11%] | σαραπτα W [3%] OC | seven other spellings [3%] † 4:26 σιδωνος f³⁵ [95%] CP,HE,RP,TR | σιδωνιας κA,C [3%] OC,NU | σειδωνιας B,W | σιδονιας D [1%] | two other variants [0.5%] ‡ 4:27 ελισσαιου f³⁵ C [86%] CP,HE,RP,TR | ελισσαιου κA(B)D [13%] OC,NU | ελεισεου W | three other readings § 4:27 επι ελισσαιου του προφητου εν τω ισραηλ f³⁵ A [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 5671234 κB,C,D,W [5%] NU

καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Νεεμὰν* ὁ Σύρος.»

Atypical mob action

²⁸ Καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, ²⁹ καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως† ὄφρυος τοῦ ὄρους ἐφ’ οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὠκοδόμητο,‡ εἰς τὸ κατακρημνίσαι αὐτόν. ³⁰ Αὐτὸς δέ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, ἐπορεύετο.

*Capernaum becomes His base of operations—
27 AD*

³¹ Καὶ κατῆλθεν* εἰς Καπερναοῦμ,† πόλιν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν. ³² Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.

A demonized man

³³ Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου· καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ ³⁴ λέγων·‡ «Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; Ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; Οἶδά

* **4:27** νεεμαν **f**³⁵ [77%] CP,HE,RP,TR,OC | ναιμαν κA,B,C(D)W [8%] NU | νεεμαν [13%] | six other spellings [2%] † **4:29** εως **f**³⁵ κA,B,C [97.5%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 της D [1.5%] TR | 1 του [1%] ‡ **4:29** αυτων ωκοδομητο **f**³⁵ A,C [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁴κB(D)W [1.5%] NU § **4:29** εις το **f**³⁵ A,C [95%] CP,HE,RP,TR,OC | ωστε ϣ^{4v}κB,D,W [3%] NU | two other variants [2%] * **4:31** κατηλθεν *rell* | 1 ο ιησους [14%] † **4:31** καπερναυμ **f**³⁵ A,C [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | καφαρναυμ ϣ⁴κB,D,W [0.6%] NU ‡ **4:34** λεγων **f**³⁵ A,C,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [1%] NU

σε τίς εἶ, ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ.» ³⁵ Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, «Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ᾽ αὐτοῦ.» Καὶ ῥῖψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς* μέσον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. ³⁶ Καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συναλλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· «Τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται.» ³⁷ Καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

Peter's mother-in-law

³⁸ Ἀναστάς δὲ ἐκ† τῆς συναγωγῆς‡ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. Πενθερὰ δὲ§ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. ³⁹ Καὶ ἐπιστάς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν. Παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

Healings at sunset

⁴⁰ Δύνοντος* δὲ τοῦ ἡλίου, πάντες† ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν

§ 4:35 εἰς f³⁵ ρ⁷⁵ A,C,Q [86%] CP,HE,RP,TR,OC | απ κB,D,W [14%]
 NU * 4:35 εἰς f³⁵ D [80%] CP,HE,RP | 1 το ρ⁷⁵ κA,B,C,Q,W [20%] TR,OC,NU † 4:38 εκ f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC |
 απο ρ⁷⁵ κB,C,D,N,Q,W [4%] NU ‡ 4:38 συναγωγης rell | 1
 ο ιησους [12%] § 4:38 πενθερα δε f³⁵ κA,B,D,N,Q [83%]
 CP,HE,RP,OC,NU | η 21 C [5%] | η 12 W [12%] TR * 4:40
 δυνοντος rell | δυναντος [17%] | δυσαντος D † 4:40 παντες
 f³⁵ κA,D,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | απαντες B,C [1%] NU

τάς χειῖρας ἐπιθείς‡ ἐθεράπευσεν§ αὐτούς.
 41 Ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν,
 κράζοντα* καὶ λέγοντα ὅτι «Σὺ εἶ ὁ Χριστός,†
 ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.» Καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ
 λαλεῖν, ὅτι ἤδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη
 εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν‡ αὐτὸν
 καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν
 τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ’ αὐτῶν. 43 Ὁ δὲ
 εἶπεν πρὸς αὐτούς ὅτι «Καὶ ταῖς ἐτέραις
 πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἰς§ τοῦτο ἀπέσταλμαι.»*
 44 Καὶ ἦν κηρύσσω ἐν ταῖς συναγωγαῖς† τῆς
 Γαλιλαίας.‡

‡ 4:40 ἐπιθείς f³⁵ κA,C,N [94%] CP,HE,RP,TR | ἐπιτιθείς
 B,D,Q,W [6%] OC,NU § 4:40 ἐθεράπευσεν f³⁵ κA,C,N,Q
 [96%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐθεράπευεν B,D,W [4%] NU * 4:41
 κραζοντα f³⁵ B,C,N,Q [66%] CP,HE,RP,TR | κραυγαζοντα A,D,W
 [34%] OC[NU] | κραζοντων κ † 4:41 ὁ χριστος f³⁵ A,N,Q
 [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB,C,D,W [1.5%] NU ‡ 4:42
 ἐζητουν f³⁵ [40%] CP,TR | ἐπεζητουν ϕ^{75v} κA,B,C,D,Q,W [60%]
 HE,RP,OC,NU § 4:43 εἰς f³⁵ A,C(D)Q [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC
 | ἐπι ϕ⁷⁵ κB,W [1.5%] NU * 4:43 ἀπεσταλμαι f³⁵ A,Q [95%]
 CP,HE,RP,TR,OC | ἀπεσταλην ϕ⁷⁵ κB,C,D,W [5%] NU † 4:44 ἐν
 ταῖς συναγωγαῖς f³⁵ A,C (97.1%) CP,HE,RP,TR | 23 (0.7%) | 1 τῆ
 συναγωγή (0.2%) | εἰς τὰς συναγωγὰς ϕ⁷⁵ κB,D,Q,W (1.8%)
 OC,NU | long omissions (0.1%) ‡ 4:44 τῆς γαλιλαίας f³⁵
 A,D (94.7%) CP,HE,RP,TR,OC | 1 ἰουδαίας ϕ⁷⁵ κB,C,Q (4.1%) NU
 | τῶν ἰουδαίων W (0.2%) | αὐτῶν (0.5%) | conflation (0.2%) |
 long omissions (0.1%) | two other variants (0.1%) [Comparing
 this variant set with the prior one, there are a variety of
 ‘conflations’—εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς ἰουδαίας is read by only
 0.8%, which number includes ϕ⁷⁵ κB,Q.]

5

By the sea

¹ Ἐγένετο δέ, ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τοῦ* ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς περὶ† τὴν λίμνην Γενησαρέτ,‡
² καὶ εἶδεν§ δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην (οἱ δὲ ἀλιεῖς ἀποβάντες ἀπ’ αὐτῶν,* ἀπέπλυναν† τὰ δίκτυα). ³ Ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ‡ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. Καὶ καθίσας§ ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου* τοὺς ὄχλους.

A miraculous catch

⁴ Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμονα, «Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.»

* 5:1 του f³⁵ C,D,Q [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | και ϕ⁷⁵(κ)A,B,W [2.5%] NU † 5:1 περι f³⁵ [18%] | παρα ϕ⁷⁵κA,B,D,Q,W [82%] CP,HE,RP,TR,OC,NU ‡ 5:1 γενησαρετ f³⁵ [29%] | γεννησαρετ ϕ⁷⁵κA,B,C,Q,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | γεννησαρεθ [9%] | γεννησαρεδ D | two other spellings [2%] § 5:2 ειδεν rell | ιδε A,C,D,Q [11%] | four other variants [4%] * 5:2 αναβαντες απ αυτων f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ϕ⁷⁵B,C,D,Q,W [1%] NU | 31 κ † 5:2 απεπλυναν f³⁵ A [90%] CP,HE,RP,TR,OC | επεπλυνον [7%] | επλυναν κC,Q [2%] | επλυνον B,D,W [1%] NU ‡ 5:3 του f³⁵ A,C,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB,D,W [1%] NU § 5:3 και καθισας f³⁵ A,C,D [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ϕ⁷⁵κB,Q,W [0.5%] NU * 5:3 εδιδασκεν εκ του πλοιου f³⁵ A,C,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 ϕ⁷⁵B [1%] NU | εν τω πλοιω 1 κD

5 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν αὐτῷ,†
 «Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς‡ νυκτὸς κοπιάσαντες
 οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου
 χαλάσω τὸ δίκτυον.»§ 6 Καὶ τοῦτο
 ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων*
 πολὺ, διερρήγνυτο† δὲ τὸ δίκτυον‡ αὐτῶν.
 7 Καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς§ ἐν
 τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι
 αὐτοῖς· καὶ ἦλθον καὶ ἐπλησαν ἀμφοτέρα
 τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. 8 Ἴδων δὲ
 Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν*
 Ἰησοῦ λέγων, «Ἐξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ
 ἁμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε.» 9 Θάμβος γὰρ
 περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ
 ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ἧ † συνέλαβον·
 10 ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς
 Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ
 εἶπεν πρὸς τὸν Σίμονα ὁ Ἰησοῦς, «Μὴ φοβοῦ·
 ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν.» 11 Καὶ

† 5:5 ο σιμων ειπεν αυτω f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC |
 23 p⁷⁵B,NU | 32 κ | four other variants D [1%] ‡ 5:5 της
 f³⁵ C,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵κA,B,W [1%] NU § 5:5
 το δικτυον f³⁵ A,C [98%] CP,HE,RP,TR,OC | τα δικτυα p⁷⁵κB,W
 [2%] NU | D is wild * 5:6 πληθος ιχθυων *rell* | 21 D [2.5%] TR
 † 5:6 διερρηγνυτο f³⁵ (A) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | διερρησσετο
 p⁷⁵κ(B) [0.5%] NU | διερρητο C | διερρησοντο W | ρησσεσθαι
 D ‡ 5:6 το δικτυον f³⁵ A,C [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τα
 δικτυα p^{4,75}κB(D)W [1.5%] NU § 5:7 τοις f³⁵ A,C [99%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵κB,D,W [1%] NU * 5:8 γονασιν f³⁵
 p^{4,75}κB(D)W [85%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 του A,C [15%] TR † 5:9
 η f³⁵ κA,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ων p⁷⁵B,D [0.5%] NU

καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα‡ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

The hinge: proof, evaluation, rejection

A leper—the proof

12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν§ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων, «Κύριε, ἐὰν θέλης, δύνασαι με καθαρίσαι.» 13 Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ εἰπών,* «Θέλω καθαρίσθητι.» Καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ’ αὐτοῦ. 14 Καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, «Ἀλλὰ† ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκαι‡ περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωσῆς,§ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.»

15 Διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ὑπ’ αὐτοῦ* ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν†

‡ 5:11 ἀπαντα f³⁵ A,C,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | παντα κB(D) [4%] NU § 5:12 και ιδων f³⁵ A,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε κB [1%] NU * 5:13 ειπων f³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | λεγων κB,C,D,W [2%] NU † 5:14 αλλα *rell* | αλλ [17%] ‡ 5:14 προσενεγκαι f³⁵ κ [30%] | προσενεγκε A,B,C,D,N,W [70%] CP,HE,RP,TR,OC,NU § 5:14 μωσης f³⁵ A [74%] CP,HE,RP,TR | μωυσης κB,C(D)N,W [26%] OC,NU * 5:15 υπ (απ A) αυτου f³⁵ (A)N [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C,D,W [2.5%] NU † 5:15 ασθενειων *rell* | ασθενιων κN,W [14%]

αὐτῶν. 16 Αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

An examining council—the evaluation

17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν[‡] διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλήμ—καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτούς. §

“Your sins are forgiven”

18 Καὶ ἰδού, ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτησαν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι* ἐνώπιον αὐτοῦ. 19 Καὶ μὴ εὐρόντες πῶς[†] εἰσενέγκωσιν αὐτόν, διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτόν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον, ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. 20 Καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν αὐτῷ,[‡] «Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.»

A ‘discussion’ ensues

‡ 5:17 ἦν *rell* | 1 ο ἰησοῦς [11%] § 5:17 αὐτούς **f**³⁵ A,C,D,N (98.4%) CP,HE,RP,TR,OC | αὐτον *κ*B,W (0.9%) NU | eight other variants (0.7%) (Why would the editors of NU choose such an inferior reading?) * 5:18 θεῖναι **f**³⁵ *κ*A,C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αὐτον B [1%] [NU] † 5:19 πῶς **f**³⁵ [35%] | ποίας *κ*A,B,C,D,N,W [57%] CP,HE,RP,OC,NU | ποθεν [4%] | δια ποίας [2%] TR | ποίας οδοῦ [2%] ‡ 5:20 αὐτῷ **f**³⁵ A,N,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τῷ παραλυτικῷ C,D [3%] | τῷ ἀνθρώπῳ [0.5%] | — *κ*B [1%] NU

21 Καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες· «Τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; Τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας§ εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ Θεός;» 22 Ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 23 Τί ἐστὶν εὐκοπώτερον εἰπεῖν, Ἐφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου,» ἢ εἰπεῖν, Ἐγχειρα* καὶ περιπάτει; 24 Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου† ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας»—εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ‡ «Σοὶ λέγω, ἔγχειρα,§ καὶ ἄρας τὸ κλινίδιον σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.»

God is glorified

25 Καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ὧ* κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν Θεόν. 26 Καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν· καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι «Εἶδομεν παράδοξα σήμερον.»

Enter Levi (Matthew)

§ 5:21 αφιεναι αμαρτιας f³⁵ κA,C,N(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 [0.8%] | 2 αφειναι B,D [0.2%] NU * 5:23 εγειραι f³⁵ [55%] CP,HE,RP,TR | εγειρε κA,B,C,D,N,W [45%] OC,NU † 5:24 εξουσιαν εχει ο υιος του ανθρωπου f³⁵ κA,C,D,N [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 345612 B,W [9%] NU ‡ 5:24 παραλελυμενω rell | παραλυτικω κC,D,N,W [11%] § 5:24 εγειραι f³⁵ [55%] CP,HE,RP,TR | εγειρε κA,B,C,D,N,W [45%] OC,NU * 5:25 ω f³⁵ [58%] CP,TR | ο κA,B,C,N,W [42%] HE,RP,OC,NU | D is wild

27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὶν[†] καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ἀκολούθει μοι.» 28 Καὶ καταλιπὼν[‡] ἅπαντα[§] ἀναστὰς ἠκολούθησεν* αὐτῷ. 29 Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην[†] Λεὺς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολλῶν[‡] καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακεείμενοι.

The Pharisees have a problem

30 Καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ Φαρισαῖοι,[§] πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες, «Διὰ τί μετὰ τῶν* τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε;» 31 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ'[†] οἱ κακῶς ἔχοντες. 32 Οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς, εἰς μετάνοιαν.»

[†] 5:27 λευιν *rell* | λειυ [10%] | λευειν *κA,B,C,N,W* [4%] | λειυει (D) [1%] [‡] 5:28 καταλιπων *rell* | καταλειπων *A* [12%] [§] 5:28 απαντα *f*³⁵ *A* [93%] *CP,HE,RP,TR,OC* | απαντας *κ* | παντας *C* | παντα *B,D,N,W* [2%] *NU* | — [5%] * 5:28 ηκολουθησεν *f*³⁵ *κA,C,N* [99.3%] *CP,HE,RP,TR,OC* | ηκολουθει *B,D,W* [0.7%] *NU* [†] 5:29 μεγαλην *rell* | 1 ο [1.5%] *TR* [‡] 5:29 τελωνων πολλος *f*³⁵ *A* [95%] *CP,HE,RP,TR,OC* | 21 *κB,C,D,N,W* [5%] *NU* [§] 5:30 γραμματεις αυτων και οι φαρισαιοι *f*³⁵ *A,N* [98%] *CP,HE,RP,TR,OC* | 53412 (B)C,W [1%] *NU* | 1345 [1%] | 5341 *κ(D)* (Render, “the scribes and Pharisees complained about them to His disciples.”) * 5:30 των *f*³⁵ *κA,B,C,D,N,W* [70%] *CP,HE,RP,OC,NU* | — [30%] *TR* [†] 5:31 αλλ *rell* | αλλα *A,B,W* [0.4%] *NU*

33 Οἱ δὲ εἶπον‡ πρὸς αὐτόν, «Διὰ τί§ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν;»
 34 Ὁ δὲ* εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεύειν;†
 35 Ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι‡ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος· τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.»

New wine vs. old wineskins

36 Ἐλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς ὅτι «Οὐδεὶς ἐπιβλημα§ ἱματίου καινοῦ* ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή γε, καὶ τὸ καινὸν σχίζει† καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ‡ τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. 37 Καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκὸς παλαιούς· εἰ δὲ μή γε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος§ τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται

‡ 5:33 ειπον *rell* | ειπαν \mathfrak{P}^4 B,C,D,N,W [0.7%] NU § 5:33 δια τι \mathfrak{f}^{35} κ A,C,D,N [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — \mathfrak{P}^4 B,W [1%] NU * 5:34 δε \mathfrak{f}^{35} A [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ιησους \mathfrak{P}^4 κ B,C,D,W [9%] NU † 5:34 νηστευειν \mathfrak{f}^{35} κ A,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | νηστευσαι B [1%] NU ‡ 5:35 ημεραι \mathfrak{f}^{35} κ C [25%] | 1 και \mathfrak{P}^4 A,B,D,W [75%] CP,HE,RP,TR,OC,NU § 5:36 επιβλημα \mathfrak{f}^{35} A,C [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 απο \mathfrak{P}^4 κ B,D,W [3%] NU * 5:36 καινου \mathfrak{f}^{35} A,C [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 σχισας \mathfrak{P}^4 κ B,D,W [2%] NU † 5:36 σχιζει \mathfrak{f}^{35} A [97%] CP,HE,RP,TR | σχισει κ B,C,D,W [2%] OC,NU | σχιζεται [1%] ‡ 5:36 συμφωνει \mathfrak{f}^{35} [79%] CP,HE,RP | 1 επιβλημα (D) [1%] TR | 1 το επιβλημα [18%] OC | συμφωνησει το επιβλημα \mathfrak{P}^4 κ B,C,W [2%] NU | συμφωνησει A § 5:37 ο νεος οινος \mathfrak{f}^{35} A [84%] CP,HE,RP,TR | 1312 \mathfrak{P}^4 B,C,D,W [15%] OC,NU | 13 κ [1%]

καὶ οἱ ἄσκοι ἀπολοῦνται. ³⁸ Ἀλλὰ* οἶνον νέον εἰς ἄσκοὺς καινοὺς βλητέον, καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται.† ³⁹ Καὶ‡ οὐδεὶς πῶν παλαιὸν εὐθέως§ θέλει νέον, λέγει γάρ, «Ὁ παλαιὸς χρηστότερός* ἐστίν.»»

6

Jesus is Lord of the Sabbath

¹ Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ* διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν† σπορίμων· καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχους καὶ ἥσθιον,‡ ψώχοντες ταῖς χερσίν. ² Τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον αὐτοῖς,§ «Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν* ἐν† τοῖς σάββασι;»»

* **5:38** ἀλλα *rell* | ἀλλ B,C [40%] † **5:38** και ἀμφοτεροι συντηρουνται **f**³⁵ A,C(D) (98.6%—of which 1.7% have minor variations) CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁴(κ)B(W) (1.2%) NU | long omissions (0.2%) ‡ **5:39** και **f**³⁵ κA,C,W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — **ϕ**⁴B [0.4%] | D omits verse 39 § **5:39** ευθεως **f**³⁵ A [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ευθυς [2%] | — **ϕ**⁴κB,C,W [1.5%] NU * **5:39** χρηστοτερος **f**³⁵ A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | χρηστος **ϕ**⁴κB,W [1%] NU * **6:1** δευτεροπρωτω **f**³⁵ A,C,D (92.1%) CP,HE,RP,TR,OC | δευτερω πρωτω (6%) | — **ϕ**⁴κB,W (1.6%) NU | four other variants (0.2%) † **6:1** των **f**³⁵ C,D [88%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁴κA,B,W [12%] NU ‡ **6:1** τους σταχους και ησθιον **f**³⁵ A(D)W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 3412 **ϕ**^{4,75v}B,C [2%] NU | 234 κ § **6:2** αυτοις **f**³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτω D [1%] | — **ϕ**⁴κB,C,W [1.5%] NU | two other variants * **6:2** ποιειν **f**³⁵ κA,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁴B [0.5%] NU | D is wild | three other variants † **6:2** εν **f**³⁵ A,C [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁴κB,W [5%] NU

³ Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· †
 «Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε, ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ
 ὁπότε § ἐπείνασεν, αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ
 ὄντες·* ⁴ ὡς † εἰσηλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ
 καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβεν καὶ †
 ἔφαγεν, καὶ ἔδωκεν καὶ § τοῖς μετ' αὐτοῦ—οὓς
 οὐκ ἔξοστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;»
⁵ Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι* «Κύριός ἐστιν ὁ Υἱὸς
 τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.» †

He heals on the Sabbath

⁶ Ἐγένετο δὲ καὶ † ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ
 εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ
 διδάσκειν. Καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος, § καὶ ἡ χεὶρ
 αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. ⁷ Παρετήρουν* δὲ † οἱ

† 6:3 πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ ἰησοῦς f³⁵ ρ^{75vC} [80%]
 CP,HE,RP,TR,OC,NU | 45312 A [12%] | 45123 κW [4%] |
 31245 [1%] | 1235 ρ^{4B} | 453 αὐτοὺς [0.5%] | 45 ἐλεγεν
 12 D | 453 [2%] § 6:3 ὁπότε f³⁵ A [89%] CP,HE,RP,TR,OC
 | ὅτε ρ⁴κB,C,D,W [11%] NU * 6:3 ὄντες f³⁵ A,C [96.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC[NU] | παντες [1%] | — ρ⁴κB,D,W [2.5%] † 6:4
 ὡς f³⁵ κA,C [93%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | πῶς [7%] | — ρ⁴B,D
 † 6:4 ἐλαβεν καὶ f³⁵ A [85%] CP,HE,RP,TR,OC | λαβων B,C
 [0.5%] NU | — κD,W [14.5%] § 6:4 καὶ f³⁵ κA,D [97.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁴B,W [2.5%] NU * 6:5 ὅτι f³⁵ A(D)
 [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁴κB,W [2%] NU † 6:5 ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου f³⁵ A(D) [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC |
 671234 κB,W [0.3%] NU † 6:6 καὶ f³⁵ A [86%] HE,RP,TR,OC |
 — ρ⁴κB,W [14%] CP,NU | D is wild § 6:6 ἐκεῖ ἀνθρώπος
 f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ρ⁴κB,W [3%] NU | 2 D
 * 6:7 παρετήρουν f³⁵ κ [89%] CP,HE,RP,TR,OC | παρετήρουντο
 ρ⁴A,B,D [11%] NU † 6:7 δε f³⁵ A [93%] CP,HE,RP,OC | 1 αὐτον
 ρ⁴κB,D,W [7%] TR,NU

γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ[‡] τῷ σαββάτῳ
 θεραπεύσει, § ἵνα εὕρωσιν κατηγορίαν*
 αὐτοῦ. † 8 Αὐτὸς δὲ ἤδει τοὺς διαλογισμοὺς
 αὐτῶν καὶ εἶπεν[‡] τῷ ἀνθρώπῳ § τῷ ξηρὰν
 ἔχοντι τὴν χεῖρα, «Ἐγείραι* καὶ στῆθι εἰς τὸ
 μέσον.» Ὁ δὲ[†] ἀναστάς ἔστη. 9 Εἶπεν οὖν[‡]
 ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· «Ἐπερωτήσω § ὑμᾶς
 τι·* Ἐξέστιν τοῖς σάββασιν[†] ἀγαθοποιῆσαι ἢ
 κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι;» † §
 10 Καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτούς* εἶπεν
 αὐτῷ, † «Ἐκτεῖνον τὴν χεῖρά σου.» Ὁ δὲ

‡ 6:7 εἰ f³⁵ D [25%] | 1 εν ρ⁴κA,B,D,W [75%] CP,HE,RP,TR,OC,NU
 § 6:7 θεραπευσει f³⁵ ρ⁴B [97%] CP,HE,RP,TR,OC | θεραπευει
 κA,D,W [3%] NU * 6:7 κατηγοριαν f³⁵ A,W [93%]
 CP,HE,RP,TR,OC | κατηγορειν ρ⁴κB [7%] NU | κατηγορησαι D
 † 6:7 αυτου *rell* | κατ 1 W [15%] ‡ 6:8 και ειπεν f³⁵ A
 [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ρ⁴κB,W [3%] NU | 2 [0.5%] |
 λεγει D § 6:8 ανθρωπω f³⁵ A,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | ανδρι
 ρ⁴κB [3%] NU | — D * 6:8 εγειραι f³⁵ [55%] CP,HE,RP,TR
 | εγειρε ρ⁴κA,B,W [45%] OC,NU | εγειρου D † 6:8 ο δε
 f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | και ρ⁴κB,D,W [4%] NU ‡ 6:9
 ουν f³⁵ A [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | δε ρ⁴κB,D,W [2.5%] NU
 § 6:9 επερωτησω f³⁵ A,D [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | επερωτω
 ρ⁴κB,W [0.4%] NU | ερωτησω [0.4%] * 6:9 τι f³⁵ A [99%]
 CP,HE,RP,TR,OC | ει ρ⁴κB,D,W [1%] NU † 6:9 τοις σαββασιν
 f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | τω σαββατω ρ⁴κB,D,W [1%]
 NU ‡ 6:9 αποκτειναι f³⁵ A [90%] CP,HE,RP,OC | απολεσαι
 ρ⁴κB,D,W [10%] TR,NU § 6:9 αποκτειναι *rell* | 1 οι δε
 εσιωπων D [15%] * 6:10 αυτους *rell* | 1 εν οργη D [10%] | 1
 μετ οργης [1%] † 6:10 αυτω f³⁵ ρ⁴A,B [90%] CP,HE,RP,OC,NU
 | τω ανθρωπω κD,W [10%] TR

ἐποίησεν οὕτως‡ καὶ ἀποκατεστάθη§ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ὑγιῆς ὡς ἡ ἄλλη.*

The rejection

11 Αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν† πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσῃαν‡ τῷ Ἰησοῦ.

Choosing the Twelve

12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξῆλθεν§ εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ.

13 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ’ αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν.*

14 Σίμωνα (ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον) καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,† Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην,‡ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον,§

‡ **6:10** ἐποίησεν οὕτως **f**³⁵ [42%] CP,TR | 1 **p**⁴A,B [54.5%] HF,RP,OC,NU | ἐξετείνεν κD,W [3.5%] § **6:10** ἀποκατεσταθη **f**³⁵ **p**⁴B [55%] CP,HF,RP,TR,OC | ἀπεκατεσταθη A,D,W [44%] NU | ἀπεκατεστη κ [1%] * **6:10** ὑγιῆς ὡς ἡ ἀλλη **f**³⁵ [80%] CP,HF,RP,TR | 234 A,D,Q [18%] OC | 12 καὶ 34 D [1.5%] | 1 W | — **p**^{4,75v}κB [0.5%] NU † **6:11** διελαλουν *rell* | ελαλουν **p**⁴ [15%] | διαλογιζοντο D | one other variant ‡ **6:11** ποιησαιαν **f**³⁵ **p**⁴ [91%] CP,HF,RP,TR,OC | ποιησαιεν **p**⁷⁵B [6%] NU | ποιησειεν A,W [0.5%] | ποιησιεν κ | five other variants D [2%] § **6:12** ἐξηλθεν **f**³⁵ Q [97%] CP,HF,RP,TR,OC | ἐξελθειν αυτον **p**^{4,75}κA,B,D,W [3%] NU * **6:13** ὠνομασεν *rell* | ονομασε [15%] | ἐκαλεσε D † **6:14** αυτου **f**³⁵ A,Q [92%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 καὶ **p**^{4,75}κB,D,W [8%] NU ‡ **6:14** ιωαννην **f**³⁵ A,Q [99%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 καὶ **p**⁴κB,D,W [1%] NU § **6:14** βαρθολομαιον **f**³⁵ A,Q [99%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 καὶ **p**⁴κB,D,W [1%] NU

15 Ματθαῖον* καὶ Θωμᾶν,† Ἰάκωβον (τὸν τοῦ‡ Ἀλφαίου) καὶ Σίμωνα (τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν),§ 16 Ἰούδαν Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην* (ὃς καὶ† ἐγένετο προδότης).

A sermon on a level place

17 Καὶ καταβάς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου‡ πεδινοῦ, καὶ ὄχλος§ μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν. 18 καὶ οἱ ὀχλούμενοι* ὑπὸ† πνευμάτων ἀκαθάρτων —καὶ‡ ἐθεραπεύοντο. 19 Καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτησεν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἴατο πάντας.

Blessings

* 6:15 ματθαιον f³⁵ A,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | μαθηταιον p⁴κB,D [0.5%] NU | μαθηθουν W | two other variants † 6:15 θωμαν f³⁵ A,B,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και p⁴κ(D) [2%] NU ‡ 6:15 τον του f³⁵ A,D,Q [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁴κB,W [2%] NU | 2 [3%] § 6:15 ζηλωτην f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και p^{4,75v}κB,D,Q,W [4%] NU * 6:16 ισκαριωτην f³⁵ A,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ισκαριωθ p^{4,75}κB [0.5%] NU | σκαριωθ D | four other variants † 6:16 και f³⁵ A,D,Q [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [0.5%] NU ‡ 6:17 τοπου *rell* | του [15%] | του 1 [1%] § 6:17 οχλος f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 πολυς p⁷⁵κA,B,W [1%] NU * 6:18 οχλουμενοι f³⁵ D,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ενοχλουμενοι p⁷⁵κA,B,T [1%] NU † 6:18 υπο f³⁵ [60%] CP,HE,RP,TR | απο p⁷⁵κA,B,D,Q,T,W [40%] OC,NU ‡ 6:18 και f³⁵ [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵κA,B,D,Q,T,W [1.5%] NU § 6:19 εζητει f³⁵ A,D,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εζητουν p⁷⁵κB,T,W [1%] NU

20 Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν· «Μακάριοι οἱ πτωχοί,* ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. 21 Μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. 22 Μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρόν, ἕνεκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἄνθρώπου. 23 Χάριτε† ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ ταῦτα‡ γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Woes

24 »Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. 25 Οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι,§ ὅτι πεινάσετε. Οὐαὶ ὑμῖν* οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. 26 Οὐαὶ† ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς‡ πάντες

* **6:20** πτωχοὶ *rell* | 1 τω πνευματι Q [10%] † **6:23** χαριτε **f**³⁵ **κ**A,B,D [95%] CP,HE,RP,OC,NU | χαιρετε [5%] TR ‡ **6:23** ταυτα **f**³⁵ **κ**A [98.5%] CP,HE,RP,TR | τα αυτα **ϕ**⁷⁵ B,D,Q,W [1.5%] OC,NU § **6:25** εμπεπλησμενοι **f**³⁵ A(D) [85%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 νυν **ϕ**⁷⁵ **κ**B,Q,T(W) [15%] NU * **6:25** υμιν **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ A,D,Q [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — **κ**B,W [3%] NU † **6:26** ουαι **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ A,B,Q,T [96%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 υμιν (D)W [4%] TR ‡ **6:26** καλως ειπωσιν υμας **f**³⁵ **κ**A [22%] CP | 132 D,Q,T,W (76.1%) HE,RP,TR,OC | 312 **ϕ**⁷⁵ B (0.2%) NU | 12 (1.2%) | long omissions (0.4%) | two other variants (0.1%)

οἱ ἄνθρωποι, § κατὰ ταῦτα* γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Instructions

27 »Ἀλλά, † ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς. 28 εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, ‡ προσεύχεσθε ὑπὲρ § τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. 29 Τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα, πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης. 30 Παντὶ δὲ τῷ* αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. 31 Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς † ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. 32 Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; Καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. 33 Καὶ ‡ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; Καὶ γὰρ § οἱ ἁμαρτωλοὶ

§ 6:26 παντες οι ανθρωποι f³⁵ ϰ⁷⁵ A,B,Q,T (38.3%) TR,OC,NU | 231 κ (0.2%) | 23 D (60.5%) CP,HE,RP | 13 W (0.6%) | long omission (0.4%) * 6:26 ταυτα f³⁵ κA,T [94%] CP,HE,RP,TR | τα αυτα ϰ⁷⁵B,D,W [6%] OC,NU † 6:27 αλλα f³⁵ κA,B,D,W [73%] CP,OC | αλλ [27%] HE,RP,TR,NU ‡ 6:28 υμας f³⁵ κA,B,D [45%] NU | υμιν ϰ⁷⁵ [46%] CP,HE,RP,OC | 1 και W [1%] | υμιν και [8%] TR § 6:28 υπερ f³⁵ A,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | περι ϰ⁷⁵κB,W [1%] NU * 6:30 δε τω f³⁵ A,D [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 [6.5%] | — κB,W [0.5%] NU † 6:31 και υμεις f³⁵ κA,D,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 [1.5%] | — B [0.5%] NU ‡ 6:33 και f³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 γαρ ϰ⁷⁵κB,NU | long omission [0.7%] § 6:33 γαρ f³⁵ A,D [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [2%] NU

τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. ³⁴ Καὶ ἐὰν δανείζητε* παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν,† ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν;‡ Καὶ γὰρ§ ἀμαρτωλοὶ ἀμαρτωλοῖς* δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα.

Be compassionate

³⁵ »Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε,† μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ‡ Ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστὸς ἐστίν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. ³⁶ Γίνεσθε οὖν§ οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ* ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

We get what we give

³⁷ »Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε.† Μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. Ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε. ³⁸ Δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλόν—πεπιεσμένον

* **6:34** δανειζητε **f**³⁵ [64%] CP,HE,RP,TR,OC | δανειζετε [26%] | δανιζετε A,D [9%] | δανισητε B [0.2%] NU | δανισηται κW | four further variants † **6:34** απολαβειν **f**³⁵ A,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | λαβειν **ϕ**⁷⁵ κB,W [1%] NU ‡ **6:34** εστιν **f**³⁵ κA,D(W) [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — **ϕ**^{45v,75} B [0.3%] § **6:34** γαρ **f**³⁵ A,D [73%] CP,HE,RP,OC | 1 οι [25%] TR | 1 και [1.5%] | — **ϕ**⁷⁵ κB,W [0.5%] NU * **6:34** αμαρτωλοισ *rell* | αμαρτωλους [12%] † **6:35** δανειζετε **f**³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | δανιζετε A,B,D,W [9%] NU | δανιζεται κ [1%] ‡ **6:35** υιοι **f**³⁵ κA,B,D,W [94%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 του [6%] TR § **6:36** ουν **f**³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**^{45,75} κB,D,W [4%] NU * **6:36** και **f**³⁵ A,D [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — κB,W [3.5%] † **6:37** κριθητε **f**³⁵ A,C,D [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και **ϕ**⁷⁵ κB,W [7%] NU

καὶ‡ σεσαλευμένον καὶ§ ὑπερεκχυνόμενον* —
 δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. Τῷ γὰρ αὐτῷ
 μέτρῳ ῶ † μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.»

39 Εἶπεν δὲ‡ παραβολὴν αὐτοῖς· «Μήτι
 δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὀδηγεῖν; Οὐχὶ
 ἀμφοτέροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται;§ 40 Οὐκ
 ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ,*
 κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος
 αὐτοῦ. 41 Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ† ἐν τῷ
 ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν
 ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; 42 Ἦ πῶς‡
 δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, Ἐδελφέ,
 ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
 σου,» αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ
 βλέπων; Ὑποκριτὰ, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν
 ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις
 ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ
 ἀδελφοῦ σου.§

‡ 6:38 καὶ f³⁵ A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1%] NU
 § 6:38 καὶ f³⁵ A,C [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁴⁵ κB,D,W [1.5%]
 NU * 6:38 ὑπερεκχυνόμενον f³⁵ ϕ⁷⁵ [96%] CP,HE,RP,TR,OC |
 ὑπερεκχυνόμενον κA,B,C,D,W [4%] NU † 6:38 τῷ γὰρ αὐτῷ
 μέτρῳ ω f³⁵ A,C (91.4%) CP,HE,RP,TR,OC | 1245 (5.9%) | 1345
 ϕ⁴⁵ (0.7%) | 1235 (0.4%) | 1234 (0.3%) | 524 κB,D,W (1.1%)
 NU | four other variants (0.2%) ‡ 6:39 δε f³⁵ ϕ^{45v}A [95%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 1 καὶ κB,C,D,W [5%] NU § 6:39 πεσοῦνται
 f³⁵ κA,C [95%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐμπεσοῦνται B(D,W) [5%] NU
 * 6:40 αὐτοῦ f³⁵ A,C [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB,D,W [5%]
 NU † 6:41 το *rell* | τῷ [23%] ‡ 6:42 ἢ πῶς f³⁵ A,C,D,W
 [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 ϕ⁷⁵ B,NU | 2 δε κ [0.2%] | καὶ 2 [0.4%]
 § 6:42 ἐκβαλεῖν το κάρφος το ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ
 σου f³⁵ κA,C(D) [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 2-10,1 ϕ⁷⁵ B,W [2%] NU

A tree is known by its fruit

43 »Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ* δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν 44 —ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσιν σταφυλήν.† 45 Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ‡ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος§ ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ* προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ τοῦ† περισσεύματος τῆς‡ καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

Two foundations

46 »Τί δέ με καλεῖτε, <Κύριε, Κύριε,> καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; 47 Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς —ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος· 48 ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς§ ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον

* **6:43** ουδε f³⁵ A,C,D [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 παλιν p⁷⁵ κB,W [2.5%] NU † **6:44** τρυγωσιν σταφυλην f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵ κB,C,D,W [2.5%] NU | σταφυλας 1 [1%] | 2 [0.5%] ‡ **6:45** αυτου f³⁵ A,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB,D [1%] NU § **6:45** ανθρωπος f³⁵ A,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB,D [1%] NU * **6:45** θησαυρου της καρδιας αυτου f³⁵ A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{75v} κB,D,W [1%] NU † **6:45** του f³⁵ C [65%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,W [35%] NU ‡ **6:45** της f³⁵ C [86%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,W [14%] NU § **6:48** ος rell | 1 και [0.5%] OC

ἐπὶ τὴν πέτραν. Πλημμύρας* δὲ γενομένης, προσέρρηξεν† ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτήν, τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.‡ 49 Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὁμοίος ἐστὶν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι τὴν§ οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ἣ προσέρρηξεν* ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθέως† ἔπεσεν·‡ καὶ ἐγένετο τὸ§ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.»

7

The faith of a centurion

1 Ἐπεὶ δὲ* ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσηλθεν† εἰς Καπερναοῦμ.‡ 2 Ἐκατοντάρχου δέ τις

* **6:48** πλημμυρας **f**³⁵ A,C [98%] CP,HE,RP,TR,OC | πλημυρας D [1.5%] | πλημυρης **ϕ**⁷⁵W | πλημμυρης κB [0.5%] NU † **6:48** προσερχηξεν **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | προσερχηξεν κB,D,W [1%] NU ‡ **6:48** τεθεμελιωτο γαρ επι την πετραν **f**³⁵ A,C,D [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | δια το καλωσ οικοδομησθαι αυτην κB,W [1.5%] NU § **6:49** την **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ [30%] | — κA,B,C,D,W [70%] CP,HE,RP,TR,OC,NU * **6:49** προσερχηξεν **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵κA,C(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | προσερχηξεν B [1%] NU | συνερχηξεν D † **6:49** ευθεως **f**³⁵ A,W [91%] CP,HE,RP,TR | ευθυς **ϕ**^{45,75}κB,C [9%] OC,NU | — D ‡ **6:49** επεσεν **f**³⁵ A,C,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | συνεπεσεν **ϕ**^{45,75}κB,D [4%] NU § **6:49** το *rell* | — [16%] * **7:1** επει δε **f**³⁵ κ [94%] CP,HE,RP,TR,OC | επειδη A,B,C,W [3%] NU | επειδη 2 [2.5%] | οτε 2 [0.5%] | D is wild † **7:1** εισηλθεν *rell* | 1 ο ιησους [12%] ‡ **7:1** καπερναουμ **f**³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | καφαρναουμ **ϕ**⁷⁵κB,C,D,W [1%] NU

δοῦλος κακῶς ἔχων ἔμελλεν[§] τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. ³ Ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. ⁴ Οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες* ὅτι ἄξιός ἐστιν ὧ παρέξει† τοῦτο, ⁵ «Ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ὠκοδόμησεν ἡμῖν.» ⁶ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς.

Ἦδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐπεμψεν πρὸς αὐτὸν‡ ὁ ἑκατόνταρχος φίλους[§] λέγων αὐτῷ· «Κύριε, μὴ σκύλλου, οὐ γὰρ εἰμι ἱκανὸς* ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην† εἰσέλθῃς. ⁷ Διὸ οὐδὲ ἑμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σε ἐλθεῖν. Ἀλλ'‡ εἰπέ λόγῳ καὶ ἰαθήσεται[§] ὁ παῖς μου. ⁸ καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας. Καὶ λέγω τούτῳ, <Πορεύθητι,>

§ 7:2 εμελλεν f³⁵ [60%] CP,HE,RP | ημελλεν p⁷⁵ κA,B,C,D,W [39.5%] TR,OC,NU | two other variants [0.5%] * 7:4 λεγοντες *rell* | 1 αυτω [16%] † 7:4 παρεξει f³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | παρεξει κA,B,C,D,W [5%] NU | παρεξεις [5%] ‡ 7:6 προς (επ A) αυτον f³⁵ (A)C,D(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB [1%] NU § 7:6 ο εκατονταρχος φιλους f³⁵ p^{45v} A,D [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 κC [2%] | 31 εκατονταρχης p^{75v} B,W [0.5%] NU | three other variants [1%] * 7:6 ειμι ικανος f³⁵ A,C,D [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 (μι κ) p^{75v} (κ)B,W [0.3%] NU † 7:6 μου υπο την στεγην f³⁵ κC,D,W [55%] CP,HE | 2341 p^{75v} A,B [45%] RP,TR,OC,NU ‡ 7:7 αλλ f³⁵ κD [90%] CP,HE,RP,OC | αλλα p⁷⁵ A,B(C)W [10%] TR,NU § 7:7 ιαθησεται f³⁵ κA,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ιαθητω p^{75v} B [0.3%] NU

καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλω, <Ἔρχου,> καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, <Ποίησον τοῦτο,> καὶ ποιεῖ.»

⁹ Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν, «Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ* ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον.» ¹⁰ Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον† εὑρον τὸν ἀσθενοῦντα‡ δοῦλον ὑγιαίνοντα.

A widow's son raised

¹¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ§ ἐξῆς, ἐπορεύετο*,† εἰς πόλιν καλουμένην Ναὶν,‡ καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ§ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοί,* καὶ ὄχλος πολὺς. ¹² Ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοῦ, ἐξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μονογενῆς† τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ‡ χήρα·

* **7:9** ουδε **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ **κ**A,B,C,W [55%] TR,OC,NU | ουτε [45%] CP,HE,RP | ουδεποτε D † **7:10** οι πεμφθεντες εις τον οικον **f**³⁵ A,C [87%] CP,HE,RP,TR,OC | 34512 **ϕ**⁷⁵ **κ**B,W [10%] NU | 3512 D | two other variants [3%] ‡ **7:10** ασθενουντα **f**³⁵ A,C(D) [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵ **κ**B,W [1.5%] NU § **7:11** τη **f**³⁵ **κ**C,D,W [50%] CP,TR | τω **ϕ**⁷⁵ **κ**A,B [50%] HE,RP,OC,NU * **7:11** επορευετο **f**³⁵ A,C,D [98%] CP,HE,RP,TR,OC | επορευεθη **ϕ**⁷⁵ **κ**B,W [1.5%] NU | two other variants † **7:11** επορευετο *rell* | 1 ο ιησους [10%] ‡ **7:11** ναιν *rell* | ναιιν [20%] | five further spellings [2%] § **7:11** αυτω **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ **κ**B,C,D,W [85%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | — A [15%] * **7:11** αυτου ικανοι **f**³⁵ A,C (98.4%) CP,HE,RP,TR,OC | 1 **ϕ**⁷⁵ **κ**B,D,W (1%) NU | 2 (0.5%) † **7:12** υιος μονογενης **f**³⁵ A,C,D [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 **ϕ**^{75v} **κ**B,W [0.7%] NU ‡ **7:12** αυτη **f**³⁵ A,W [89%] CP,HE,RP,TR | 1 ην **ϕ**⁷⁵ **κ**B,C [11%] OC,NU | ουση D

καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς§ σὺν αὐτῇ.
 13 Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη
 ἐπ' αὐτῇ* καὶ εἶπεν αὐτῇ, «Μὴ κλαῖε.»
 14 Καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ
 βαστάζοντες ἔστησαν. Καὶ εἶπεν, «Νεανίσκε,
 σοὶ λέγω, ἐγέρθητι.» 15 Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ
 νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν. Καὶ ἔδωκεν αὐτὸν
 τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

16 Ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας† καὶ ἐδόξαζον
 τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι «Προφήτης μέγας
 ἐγήγερται‡ ἐν ἡμῖν,» καὶ ὅτι «Ἐπεσκέψατο ὁ
 Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.»§ 17 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ
 λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ
 ἐν* πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

Messengers from John

18 Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννη οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
 περὶ πάντων τούτων. 19 Καὶ προσκαλεσάμενος
 δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ Ἰωάννης
 ἔπεμψεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν† λέγων, «Σὺ εἶ
 ὁ Ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον‡ προσδοκῶμεν;»
 20 Παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες

§ 7:12 ἱκανος f³⁵ A,C [94%] CP,HE,RP,TR | 1 ην ρ⁷⁵ κB,W [6%]
 some TRs,OC,NU | D is wild * 7:13 αυτη rell | αυτην κ
 [20%] † 7:16 παντας f³⁵ ρ⁷⁵ B,D [86%] CP,HE,RP,OC,NU |
 απαντας κA,C,W [14%] TR ‡ 7:16 εγηγερται f³⁵ W [98%]
 CP,HE,RP,TR,OC | ηγερθη ρ⁷⁵ κA,B,C [2%] NU | εξηγερθη D
 § 7:16 αυτου rell | 1 εις αγαθον [17%] * 7:17 εν f³⁵ A,D
 [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,W [2%] NU † 7:19 ιησουν
 f³⁵ κA,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | κυριον B [1%] NU | D is wild
 ‡ 7:19 αλλον rell | ετερον κB,W [8.5%] OC

εἶπον·§ «Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς ἀπέσταλκεν* ἡμᾶς πρὸς σε λέγων, <Σὺ εἶ ὁ Ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον† προσδοκῶμεν;>» 21 Ἐν αὐτῇ δεῖ† τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ§ βλέπειν. 22 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς* εἶπεν αὐτοῖς· «Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννη ἃ εἶδετε† καὶ ἠκούσατε· ὅτι‡ τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν,§ χλωοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται,* κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. 23 Καί, μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.»

Jesus praises John

24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων† Ἰωάννου, ἤρξατο λέγειν τοῖς ὄχλοις‡ περὶ Ἰωάννου· «Τί ἐξεληλύθατε§ εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι,

§ 7:20 ειπον *rell* | ειπαν κB,D [0.5%] NU * 7:20 απεσταλκεν f³⁵ A,D [92%] CP,HE,RP,TR,OC | απεστειλεν ϕ^{75v} κB,W [8%] NU † 7:20 αλλον *rell* | ετερον κD,W [3%] OC ‡ 7:21 αυτη δε f³⁵ A,D [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 [2%] | εκεινη ϕ^{75v} κB,W [4%] NU § 7:21 το f³⁵ W [55%] CP,HE,RP,TR,OC | του [3%] | — ϕ⁷⁵ κA,B [42%] NU | D is wild * 7:22 ο ιησους f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1%] NU † 7:22 ειδετε *rell* | ιδετε [28%] ‡ 7:22 οτι f³⁵ A(D) [95%] CP,HE,RP,TR | — ϕ^{75v} κB,W [5%] OC,NU § 7:22 αναβλεπουσιν *rell* | 1 και ϕ⁷⁵ W [8%] OC * 7:22 καθαριζονται f³⁵ A [84%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ϕ⁷⁵ κB,D,W [16%] NU † 7:24 αγγελων *rell* | μαθητων [10%] OC ‡ 7:24 τοις οχλοις f³⁵ κ(D) [78%] CP,HE,RP | προς τους οχλους A,B,W [22%] TR,OC,NU | προς του οχλου ϕ⁷⁵ § 7:24 εξεληλυθατε f³⁵ [88%] CP,HE,RP,TR,OC | εξηλθατε ϕ⁷⁵ A,B,D,W [2.5%] NU | εξηλθετε [9.5%] | εξηλθαι κ

κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ²⁵ Ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε* ἰδεῖν, ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; Ἴδού, οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ²⁶ Ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε† ἰδεῖν, προφήτην; Ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. ²⁷ Οὗτός‡ ἐστὶν περὶ οὗ γέγραπται· «Ἴδού, ἐγὼ§ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.» ²⁸ Λέγω γὰρ* ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης† Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ‡ οὐδεὶς ἐστίν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστίν.»

²⁹ (Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας, καὶ οἱ τελώναι, ἐδικαίωσαν τὸν Θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. ³⁰ Οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ’ αὐτοῦ.)

Inconsistency of the Pharisees

* **7:25** ἐξεληλυθατε **f**³⁵ [85%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐξηλθατε **ϕ**^{75v}A,B,D,W [4%] NU | ἐξηλθετε [11%] | ἐξηλθатаи **κ** † **7:26** ἐξεληλυθατε **f**³⁵ A,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐξηλθατε **ϕ**⁷⁵B,D [3%] NU | ἐξηλθετε [5%] | ἐξηλθатаи **κ** ‡ **7:27** ουτος *rell* | 1 γαρ [20%] § **7:27** εγω **f**³⁵ A [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **κ**B,D,W [1.5%] NU * **7:28** λεγω γαρ **f**³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 **ϕ**⁷⁵B [2%] NU | αμην 1 **κ** [1%] | 1 δε D,W [1%] † **7:28** προφητης **f**³⁵ A(D) [86%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵**κ**B,W [14%] NU ‡ **7:28** του βαπτιστου **f**³⁵ A(D) [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵**κ**B,W [1.5%] NU

31 «Τίνι§ οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; 32 Ὅμοιοὶ εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις καὶ λέγουσιν,* <Ἡυλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν,† καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.> 33 Ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς μήτε‡ ἄρτον ἐσθίων§ μήτε οἶνον πίνων,* καὶ λέγετε, <Δαιμόνιον ἔχει.> 34 Ἐλήλυθεν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε, <Ἴδού, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν† καὶ ἁμαρτωλῶν.> 35 Καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.»‡

A lesson in forgiveness

36 Ἡρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγη μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν§ τοῦ Φαρισαίου ἀνεκλίθη.* 37 Καὶ

§ 7:31 τινι *rell* | εἶπεν δε ο κυριος 1 [0.5%] TR * 7:32 και λεγουσιν f³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | α λεγει κB [0.5%] NU | λεγοντες D [1%] | λεγοντα W † 7:32 υμιν f³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [2%] NU ‡ 7:33 μητε f³⁵ A,D [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μη κB,W [0.5%] NU | μηποτε [1%] § 7:33 αρτον εσθιων f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κW [1%] NU | εσθων 1 B | 2 [2%] | εσθων D * 7:33 οινον πινων f³⁵ (A) [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κ(B)W [1%] NU | 2 (D) [2%] † 7:34 φιλος τελωνων f³⁵ κA,B,D,W [93%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 [7%] TR ‡ 7:35 των τεκνων αυτης παντων f³⁵ A [87%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 B,W [1.5%] NU | 41 εργαων 3 κ | 123 D [11%] § 7:36 την οικιαν f³⁵ A [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τον οικον κB,D,W [3.5%] NU * 7:36 ανεκλιθη f³⁵ A,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | κατεκλιθη B,D [2%] NU | κατεκειτο κ

ιδού, γυνὴ ἐν τῇ πόλει ἣτις ἦν[†] ἁμαρτωλός, καὶ[‡] ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνάκειται[§] ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου, ³⁸ καὶ στᾶσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω* κλαίουσα, ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν[†] καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε· καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ.

³⁹ Ἴδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτόν, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων, «Οὗτος, εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἢ γυνὴ ἣτις ἄπτεται αὐτοῦ—ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν.» ⁴⁰ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν, «Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν.» Ὁ δὲ φησὶν, «Διδάσκαλε, εἰπέ.»[‡] ⁴¹ «Δύο χρεωφειλέται[§] ἦσαν δανειστῆ* τι. Ὁ εἷς ὠφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. ⁴² Μὴ ἐχόντων δὲ[†] αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις

[†] **7:37** εν τη πολει ητις ην **f**³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 45123 κ(B) [1%] NU | 123 D | τις 5123 W [1%] ‡ **7:37** και **f**³⁵ κA,B,W [55%] OC,NU | — (D) [45%] CP,HE,RP,TR § **7:37** ανακειται **f**³⁵ [95%] CP,HE,RP,TR,OC | κατακειται κA,B(D)W [5%] NU * **7:38** παρα τους ποδας αυτου οπισω **f**³⁵ [81%] CP,HE,RP,TR | 51234 ρ^{82v} κB,D,W [5%] OC,NU | 123 του ιησου 5 A [14%] | two other variants † **7:38** ηρξατο βρεχειν τους ποδας αυτου τοις δακρυσιν **f**³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 6712345 κB,W [1%] NU | three other variants D ‡ **7:40** φησιν διδασκαλε ειπε **f**³⁵ [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 κB [1%] NU | εφη 23 A(D) | 213 W § **7:41** χρεωφειλεται **f**³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | χρεοφειλεται [6%] NU | χρεοφιλεται κA,B,W [4%] | χρεοφιλετε D * **7:41** δανειστη **f**³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | δανιστη κA,B,D,W [10%] NU † **7:42** δε **f**³⁵ κA,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,D [3%] NU

ἐχαρίσατο. Τίς οὖν αὐτῶν, εἰπέ,‡ πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει;» § 43 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ * Σίμων εἶπεν, «Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο.» Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, «Ὅρθῶς ἔκρινας.»

44 Καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη· «Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; Εἰσηλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν· ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου† οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς‡ αὐτῆς ἐξέμαξεν. 45 Φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσηλθον§ οὐ διέλιπεν* καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. 46 Ἐλαίω τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας, αὕτη δὲ μύρω ἤλειψέν μου τοὺς πόδας.† 47 Οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλάι, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ.»

48 Εἶπεν δὲ αὐτῇ, «Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι.» 49 Καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, «Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ

‡ 7:42 εἶπε f³⁵ [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κBD,W [2.5%] NU | ἐπι A § 7:42 πλειον αυτον αγαπησει f³⁵ A [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 132 ϖ^{75v}κB(W) [1.5%] NU | 213 (D) | 13 [6.5%] * 7:43 δε ο f³⁵ A [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 (W) [1%] | 1 κ [3%] | 2 D | — B [0.5%] NU † 7:44 επι τους ποδας μου f³⁵ A [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 κ [0.3%] | μοι 123 [0.5%] | μοι 13 B,NU | 13 μοι D | υπο 3 μοι W ‡ 7:44 της κεφαλης f³⁵ [78%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,W [22%] NU § 7:45 εισηλθον *rell* | εισηλθεν [7%] OC * 7:45 διελειπεν f³⁵ B,D [66%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | διελειπεν κA,W [34%] † 7:46 μου τους ποδας f³⁵ κ [60%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 A,B [40%] NU | — D,W

ἀμαρτίας ἀφήσιν;» 50 Εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα, «Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.»

Jesus takes the offensive

8

Women provide for Jesus

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ. 2 καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ* πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν· Μαρία (ἡ καλουμένη Μαгдаληνή)† ἀφ' ἧς δαιμόνια ἐπτά ἐξεληλύθει. 3 καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ, ἐπιτρόπου Ἡρώδου· καὶ Σωσάννα,‡ καὶ ἕτεραι πολλαί—αἵτινες διηκόνουν αὐτῷ§ ἀπὸ* τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

Parable of the soils

4 Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτόν, εἶπεν διὰ παραβολῆς. 5 «Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν τὸν σπόρον αὐτοῦ·† καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν

* 8:2 ἀπο *rell* | 1 νοσων και μαστιγων και [3%] OC † 8:2 μαгдаληνη *rell* | μαгдаλινη [18%] | four further spellings ‡ 8:3 σωσαννα **f**³⁵ [35%] CP, HF | σουσαννα κA, B, D, W [65%] RP, TR, OC, NU | three other spellings § 8:3 αυτω **f**³⁵ κA [50%] CP, TR, OC | αυτοις B, D, W [50%] HF, RP, NU * 8:3 ἀπο **f**³⁵ [90%] CP, HF, RP, TR, OC | εκ κA, B, D, W [10%] NU † 8:5 αυτου **f**³⁵ κB, D, W [76%] HF, RP, TR, OC, NU | εαυτου A [24%] CP

ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. ⁶ Καὶ ἕτερον ἔπεσεν‡ ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. ⁷ Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αὐτὰ ἀκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό. ⁸ Καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς§ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα.» Ταῦτα λέγων ἐφώνει, «Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.»

The purpose of parables

⁹ Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες,* «Τίς εἶη ἡ παραβολὴ αὕτη;»† ¹⁰ Ὁ δὲ εἶπεν· «Υμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα <βλέποντες μὴ βλέπωσιν, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.>

The parable of the soils explained

¹¹ »Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή· Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. ¹² Οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούοντες‡ εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. ¹³ Οἱ δὲ ἐπὶ

‡ **8:6** επεσεν **f**³⁵ **κ**A,D,W [99.5%] **CP,HE,RP,TR,OC** | κατεπεσεν **φ**⁷⁵**B** [0.5%] **NU** § **8:8** εις **f**³⁵ **φ**⁷⁵**κ**A,B [90%] **CP,HE,RP,OC,NU** | επι D,W [10%] **TR** * **8:9** λεγοντες **f**³⁵ **A** [98.5%] **CP,HE,RP,TR,OC** | — **φ**⁷⁵**κ**B,W [1.5%] **NU** | το D † **8:9** ειη η παραβολη αυτη **f**³⁵ **A** [98%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 4123 **φ**⁷⁵**κ**W [0.5%] **NU** | 413 B | ει 234 [0.5%] | 1423 [1%] ‡ **8:12** ακουοντες **f**³⁵ **A,W** [97.5%] **CP,HE,RP,TR** | ακουσαντες **φ**⁷⁵**κ**B [2.5%] **OC,NU** | ακολουθουντες D

τῆς πέτρας οἱ, ὅταν ἀκούσωσιν, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ρίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. ¹⁴ Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν· § οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες,* καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. ¹⁵ Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῆ· οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον, κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.»

All will be exposed

¹⁶ Ταῦτα λέγων ἐφώνει· «Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω.† Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας, καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ’ ἐπὶ λυχνίας‡ ἐπιτίθησιν, § ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. ¹⁷ Οὐ γὰρ ἐστὶν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ γνωσθήσεται* καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. ¹⁸ Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· Ὅς γὰρ ἐὰν† ἔχη,‡ δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὅς

§ **8:14** πεσον *rell* | πεσων [22%] | εμπεσον [4.5%] | εμπεσων [1.5%] * **8:14** ακουσαντες *rell* | ακουοντες [20%] † **8:16** ταυτα λεγων εφωνει ο εχων ωτα ακουειν ακουετω **f**³⁵ [55%] CP | — **ϕ**⁷⁵ **κ**A,B,D,W [45%] **HF,RP,TR,OC,NU** ‡ **8:16** λυχνιας *rell* | την λυχνιαν **κ**D [14%] | λυχνιαν [5%] § **8:16** επιτιθησιν **f**³⁵ **A,W** [86%] **CP,HF,RP,TR,OC** | τιθησιν **ϕ**⁷⁵ **κ**B [14%] **NU** | τιθι **D** * **8:17** γνωσθησεται **f**³⁵ **A,W** [98.5%] **CP,HF,RP,TR,OC** | μη γνωσθη **ϕ**⁷⁵ **κ**B(D) [1.5%] **NU** † **8:18** ος γαρ εαν **f**³⁵ **A** [66%] **CP,HF,RP,OC** | 12 αν **D** [34%] **TR** | 1 αν 2 **κ**B [0.5%] **NU** | 12 **W** | οσον 2 **ϕ**⁷⁵ ‡ **8:18** εχη *rell* | εχει [24%]

ἐὰν§ μὴ ἔχη,* καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.»

Relationships redefined

19 Παρεγένοντο† δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐδύνατο‡ συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. 20 Καὶ ἀπηγγέλη§ αὐτῷ λεγόντων,* «Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θέλοντες.»† 21 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς, «Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν, οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες αὐτόν.»‡

Jesus stills a storm

22 Καὶ ἐγένετο§ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη* εἰς† πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, «Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν

§ 8:18 εαν f³⁵ W [80%] CP,HE,RP,OC | αν ρ⁷⁵ κA,B,D [20%] TR,NU * 8:18 εχη rell | εχει [21%] † 8:19 παρεγενοντο f³⁵ κA,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | παρεγενετο ρ⁷⁵ B,D [1%] NU ‡ 8:19 εδυναντο f³⁵ [48%] CP | ηδυναντο ρ⁷⁵ κA,B,D,W [51%] HE,RP,TR,OC,NU | four other variants [1%] § 8:20 και απηγγελη f³⁵ A [74%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 απηγγελλη [9%] | 1 απηγγελλει [4%] | 1 απηγγελει [9%] | 1 απηγγελη W | 2 δε κB,D [2.5%] NU | απηγγελλη δε ρ⁷⁵ [0.5%] | five other variants [1%] * 8:20 λεγοντων f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ B,W [0.5%] NU | οτι κD [2.5%] | 1 οτι [1%] † 8:20 σε θελοντες f³⁵ κA,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ρ⁷⁵ B,NU | ζητουντες 1 D ‡ 8:21 αυτον f³⁵ [78%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κA,B,D,W [22%] NU § 8:22 και εγενετο f³⁵ [80%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ρ⁷⁵ κA,B,D,W [20%] NU * 8:22 ενεβη rell | ανεβη ρ⁷⁵ [21%] | αναβηαι D † 8:22 εις rell | 1 το W [11%]

τῆς λίμνης.» Καὶ ἀνήχθησαν. ²³ Πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν. Καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον. ²⁴ Καὶ προσελθόντες‡ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες, «Ἐπιστάτα, Ἐπιστάτα,§ ἀπολλύμεθα.» Ὁ δὲ ἐγερθεὶς* ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος—καὶ ἐπαύσαντο,† καὶ ἐγένετο γαλήνη.‡ ²⁵ Εἶπεν δὲ αὐτοῖς, «Ποῦ ἐστίν§ ἡ πίστις ὑμῶν;» Φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· «Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν; ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.»

Jesus handles demon infestation

²⁶ Καὶ κατέπλευσαν* εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν,† ἣτις ἐστὶν ἀντιπέραν‡ τῆς Γαλιλαίας. ²⁷ Ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ὑπήντησεν αὐτῷ§ ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως,

‡ 8:24 και προσελθοντες f³⁵ [32%] CP | 2 δε ρ^{75v} κA,B,D,W [68%] HF,RP,TR,OC,NU § 8:24 επιστατα *rell* | — W [10%] | κυριε D * 8:24 εγερθεις f³⁵ A,D,W [97%] CP,HF,RP,TR,OC | διεγερθεις ρ⁷⁵ κB [3%] NU † 8:24 επαυσαντο *rell* | επαυσατο κW [25%] ‡ 8:24 γαληνη *rell* | 1 μεγαλη [23%] § 8:25 εστιν f³⁵ D [93%] CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κA,B,W [7%] NU * 8:26 κατεπλευσαν *rell* | κατεπλευσεν W [1%] OC | καταπλευσαντες [1%] | κατεπαυσαν κ | two other variants † 8:26 γαδαρηνων f³⁵ A,W [90%] CP,HF,RP,TR,OC | γερασηνων ρ⁷⁵ B,D [0.3%] NU | γεργεσηνων κ [2%] | γαδαρινων [7%] ‡ 8:26 αντιπεραν f³⁵ [33%] CP,HF,RP,TR | αντιπερα ρ⁷⁵ κA,B,D,W [60%] OC,NU | περαν [7%] § 8:27 αυτω f³⁵ A,D [97%] CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,W [3%] NU

ὃς εἶχεν* δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν—καὶ† ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο,‡ καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. 28 Ἴδων δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ§ ἀνακράξας, προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλη εἶπεν· «Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; Δέομαί σου, μή με βασανίσῃς.» 29 Παρήγγειλεν* γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελεθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου (πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεῖτο† ἀλύσειν καὶ πέδαις φυλασσόμενος· καὶ διαρρήσων‡ τὰ δεσμὰ ἠλάυνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος§ εἰς τὰς ἐρήμους). 30 Ἐπηρώτησεν δὲ αὐτόν ὁ Ἰησοῦς λέγων,* «Τί σοί ἐστιν ὄνομα;»† Ὁ δὲ εἶπεν, «Λεγεῶν»‡ (ὅτι

* **8:27** ος ειχεν **f**³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εχων **ϕ**⁷⁵ κB [1%] NU † **8:27** εκ χρονων ικανων και **f**³⁵ A,W (98.6%) CP,HE,RP,TR,OC | 12 πολλων 4 (0.4%) | 4 χρονω ικανω **ϕ**⁷⁵ κB (0.7%) NU | 4 χρονω πολλω (0.2%) | απο 23 ος D ‡ **8:27** ματιον ουκ ενεδιδυσκετο **f**³⁵ A(D)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 ενεδυσατο 1 **ϕ**⁷⁵ κB [1%] NU § **8:28** και **f**³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵ κB(D)W [2%] NU * **8:29** παρηγγειλεν **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ B [77%] HE,RP,TR,OC,NU | παρηγγελλε κA,C,W [20%] CP | παρηγγειλεν [2.5%] | ελεγεν D | two other variants † **8:29** εδεσμειτο **f**³⁵ A,C(D)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εδεσμευετο **ϕ**^{75v} κB [1%] NU ‡ **8:29** διαρρησων *rell* | διαρησων **ϕ**⁷⁵ B,C [12%] § **8:29** δαιμονος **f**³⁵ A,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | δαιμονιου **ϕ**⁷⁵ κB,C,D [1%] NU | δαιμωνων [3%] * **8:30** λεγων **f**³⁵ A,C,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵ κB [1.5%] NU † **8:30** σοι εστιν ονομα **f**³⁵ A,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 132 **ϕ**^{75v} κB,D [2%] NU | 31 C | two other variants ‡ **8:30** λεγεων **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ A,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | λεγιων κD [0.3%] NU | λεγειων B

δαιμόνια πολλὰ εἰσηλθεν[§] εἰς αὐτόν). ³¹ Καὶ παρεκάλει* αὐτόν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν Ἄβυσσον ἀπελθεῖν.

³² Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων[†] ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν[‡] αὐτόν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν, καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.

³³ Ἐξεληθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσηλθον[§] εἰς τοὺς χοίρους—καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.

³⁴ Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγεννημένον* ἔφυγον καὶ[†] ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ³⁵ Ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ εὔρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἄφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει,[‡] ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν.

§ **8:30** δαιμονια πολλα εισηλθεν **f**³⁵ A,W [91.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 **ϕ**⁷⁵κB [1%] NU | 213 [5%] | 12 εισηλθον C [2.5%] | 2 γαρ ησαν 1 D * **8:31** παρεκαλει **f**³⁵ A [86%] CP,HE,RP,TR,OC | παρεκαλουν **ϕ**⁷⁵κB,C(D) [14%] NU | — W † **8:32** βοσκομενων **f**³⁵ A,C,W [82%] CP,HE,RP,TR,OC | βοσκομενη **ϕ**⁷⁵κB,D [18%] NU ‡ **8:32** παρεκαλουν **f**³⁵ κA(D)W [91.5%] CP,HE,RP,TR,OC | παρεκαλεσαν **ϕ**⁷⁵B,C [1.5%] NU | παρεκαλει [7%] § **8:33** εισηλθον **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵κA,B,C [82%] CP,HE,RP,OC,NU | εισηλθεν W [18%] TR | ωρμησαν D * **8:34** γεγεννημενον **f**³⁵ [82%] HE,RP,TR,OC | γενομενον [3%] CP | γεγονος **ϕ**⁷⁵κA,B,C,D [12%] NU | γεγονως W [3%] † **8:34** και **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵κA,B,C,W [99%] HE,RP,OC,NU | 1 απελθοντες [1%] CP,TR ‡ **8:35** εξεληλυθει **f**³⁵ A,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εξηλθεν **ϕ**⁷⁵κB [0.5%] NU | D is wild

36 Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθεὶς. 37 Καὶ ἠρώτησαν* αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γαδαρηνῶν† ἀπελθεῖν ἀπ’ αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο. Αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ‡ πλοῖον ὑπέστρεψεν.

38 Ἐδέετο§ δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ’ οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ. Ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς* λέγων, 39 «Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέν σοι ὁ Θεός.»† Καὶ ἀπῆλθεν καθ’ ὄλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

A desperate father

40 Ἐγένετο δὲ ἐν‡ τῷ ὑποστρέψαι§ τὸν Ἰησοῦν, ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. 41 Καὶ ἰδού,

§ 8:36 καὶ f³⁵ A,W [94%] CP,HE,RP,TR | — ϣ⁷⁵ κB,C,D [6%] OC,NU * 8:37 ηρωτησαν f³⁵ (D)W [76%] CP,HE,RP,TR,OC | ηρωτησεν κA,B,C [23%] NU | three other variants [1%] † 8:37 γαδαρηνων f³⁵ A,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | γερασηνων ϣ⁷⁵ B,C,D,NU | γεργεσηνων κ [3.5%] ‡ 8:37 το f³⁵ A,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C(D) [8%] NU § 8:38 εδεετο f³⁵ κC [98%] CP,HE,RP,TR,OC | εδειτο B [1%] NU | εδειετο A [1%] | εδετο ϣ^{75v} | — (W) | ηρωτα D * 8:38 ο ιησους f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1.5%] NU † 8:39 εποιησεν σοι ο θεος f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 2134 ϣ⁷⁵ κB,W [3%] NU | 2341 D | 23 κυριος πεποιηκεν C ‡ 8:40 εγενετο δε εν f³⁵ κA,C,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 32 ϣ⁷⁵ B [1.5%] NU § 8:40 υποστρεψαι f³⁵ A,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | υποστρεφειν ϣ⁷⁵ κB [1%] NU | three other variants

ἦλθεν ἀνὴρ ὃν ὄνομα Ἰάειρος,* καὶ αὐτὸς† ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ‡ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ, ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη§ ἀπέθνησκειν.

A desperate woman

Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτόν, οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. 43 Καὶ γυνή—οὔσα ἐν ρύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον,* οὐκ ἴσχυσεν ὑπ'† οὐδενὸς θεραπευθῆναι— 44 προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ρύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. 45 Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, «Τίς ὁ ἀψάμενός μου;» Ἀρνούμενων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ·‡ «Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν, καὶ λέγεις, <Τίς ὁ ἀψάμενός μου;> »§ 46 Ὁ δὲ

* **8:41** ιαειρος **f**³⁵ **ϕ**^{75v} κA,B,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | ιαιρος [2%] NU | ιαηρος [4%] | seven further spellings [1%] | — C(D)
† **8:41** αυτος **f**³⁵ κA,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | ουτος **ϕ**^{75B,D} [5%] NU ‡ **8:41** του **f**³⁵ A,C,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — κB [1.5%] § **8:42** αὕτη **f**³⁵ CP,HE,RP,TR,OC | αὕτη NU | — (D) * **8:43** ιατροις (εις εατρους TR) προσαναλωσασα ολον τον βιον **f**³⁵ (κ)A(C)W [99.7%] CP,HE,RP(TR)OC[NU] | — **ϕ**^{75B(D)} † **8:43** υπ **f**³⁵ κ(C)W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | απ **ϕ**^{75A,B} [0.3%] NU | — (D) ‡ **8:45** και οι μετ αυτου **f**³⁵ [86%] CP,HE,RP,TR | 12 συν αυτω κA,C,D,W [9%] OC | — **ϕ**^{75B} [5%] NU § **8:45** και λεγεις τις (τι C) ο αψαμενος μου **f**³⁵ A,(C)W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κB [1.5%] NU | 1236 ηψατο D [0.5%]

Ἰησοῦς εἶπεν, «Ἦψατό μου τις, ἐγὼ γὰρ ἔγνω
δύναμιν ἐξελθοῦσαν* ἀπ' ἐμοῦ.» 47 Ἴδοῦσα
δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν, τρέμουσα ἦλθεν
καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν ἦψατο
αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ† ἐνώπιον παντὸς
τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. 48 Ὁ δὲ‡
εἶπεν αὐτῇ· «Θάρσει§ θύγατερ,* ἡ πίστις σου
σέσωκέν σε. Πορεύου εἰς εἰρήνην.»

Jesus raises a dead girl

49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχεται τις
παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέγων αὐτῷ†
ὅτι «Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ‡ σκύλλε
τὸν διδάσκαλον.» 50 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας
ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων,§ «Μὴ φοβοῦ· μόνον
πίστευε* καὶ σωθήσεται.» 51 Ἐλθὼν† δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν, οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα‡

* **8:46** ἐξελθουσαν **f**³⁵ A,C,D,W [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC |
ἐξεληλυθιαν **ϕ**⁷⁵κΒ [0.7%] NU † **8:47** αυτω **f**³⁵ C [93%]
CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κA,B,D,W [7%] NU ‡ **8:48** δε *rell*
| 1 ιησους C [20%] § **8:48** θαρσει **f**³⁵ A,C,W [98.5%]
CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κ(B)D [1.5%] NU * **8:48** θυγατερ **f**³⁵
κA,C,D [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | θυγατηρ B,W [1.5%] NU † **8:49**
αυτω **f**³⁵ A,C,D,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**^{75v}κΒ [3%] NU
‡ **8:49** μη **f**³⁵ A,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μηκει **ϕ**⁷⁵κΒ,D
[0.5%] NU § **8:50** λεγων **f**³⁵ A,C,D,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC
| — **ϕ**⁷⁵κΒ [9%] NU * **8:50** πιστευε **f**³⁵ κA,C,D,W [99.7%]
CP,HE,RP,TR,OC | πιστευσον B [0.3%] NU † **8:51** ελθων **f**³⁵
κA,B,C,W [98%] HE,RP,OC,NU | εισελθων D [2%] CP,TR ‡ **8:51**
ουκ αφηκεν εισελθειν ουδενα **f**³⁵ A,W [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC |
1234 συν αυτω [2%] | 123 τινα συν αυτω B,C [1%] NU | 123
συν αυτω τινα D [0.5%] | 42 συνεισελθειν αυτω κ | six other
variants [2%]

εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον,§
καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα.
52 Ἐκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτῆν·
ὁ δὲ εἶπεν, «Μὴ κλαίετε· οὐκ* ἀπέθανεν,
ἀλλὰ καθεύδει.» 53 Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ,
εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. 54 Αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν
ἔξω πάντας, καὶ† κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς,
ἐφώνησεν λέγων, «Ἡ παῖς, ἐγείρου.»‡ 55 Καὶ
ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη
παραχρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι
φαγεῖν. 56 Καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς·
ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ
γεγονός.

9

Jesus sends out the Twelve

1 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα* ἔδωκεν
αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα
τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν· 2 καὶ
ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας.†

§ 8:51 ἰωαννην και ιακωβον f³⁵ (ϕ⁷⁵)(B)C(D,W) [82%]
CP,HF,RP,OC,NU | 321 κA [18%] TR * 8:52 ουκ f³⁵ A (88.6%)
CP,HF,RP,TR,OC | ου γαρ κB,C,D,W (11.3%) NU | ουδε γαρ (0.1%)
† 8:54 εκβαλων εξω παντας και f³⁵ [78%] CP,HF,RP,TR,OC |
134 C [1%] | 1324 A,W [19%] | — ϕ⁷⁵ κB,D [1.5%] NU | one
other reading ‡ 8:54 εγειρου f³⁵ A,W [97.5%] CP,HF,RP,TR,OC
| εγειρε κB,C,D [1.5%] NU | εγειραι [1%] * 9:1 δωδεκα f³⁵
ϕ⁷⁵ A,B,D,W [74%] HF,RP,NU | 1 μαθητας αυτου [15%] CP,TR,OC
| 1 αποστολους κC [11%] † 9:2 τους ασθενουντας f³⁵ C,W
(97.6%) CP,HF,RP,TR,OC | 1 ασθενεις κA,D (1.3%) [NU] | παντας
12 (0.7%) | four other readings (0.2%) | — B (0.1%)

3 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν—μήτε ράβδους‡ μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνά§ δύο χιτῶνας ἔχειν. 4 Καὶ εἰς ἣν* οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. 5 Καὶ ὅσοι ἐάν† μὴ δέξωνται‡ ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ§ τὸν κοινορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε* εἰς μαρτύριον ἐπ’ αὐτούς.» 6 Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας, εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

Herod is troubled

7 Ἦκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης† τὰ γινόμενα‡ ὑπ’ αὐτοῦ§ πάντα· καὶ διηπόρει, διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινῶν ὅτι Ἰωάννης ἐγήγερται* ἐκ† νεκρῶν, 8 ὑπὸ τινῶν δὲ ὅτι

‡ 9:3 ραβδους f³⁵ A [85%] CP,HE,RP,TR,OC | ραβδον κB,C,D,W [15%] NU § 9:3 ἀνα f³⁵ A,D,W (98.9%) CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — κB,C (1%) | long omission (0.1%) * 9:4 ἣν f³⁵ [15%] | 1 ἄν κA,B,C,D,W [85%] CP,HE,RP,TR,OC,NU † 9:5 εἰν f³⁵ ϖ⁷⁵C [70%] CP,HE,RP,OC | ἄν κA,B,D,W [30%] TR,NU ‡ 9:5 δεξωνται f³⁵ D [66%] CP,HE,RP,TR,OC | δεξονται [20%] | δεχωνται κA,B,C,W [15%] NU | δεχονται [1%] § 9:5 καὶ f³⁵ A [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵κB,C,D,W [2.5%] NU * 9:5 αποτιναξατε f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αποτινασσετε B [1%] NU | αποτινασσεται κ [0.5%] | εκτειναζατε (D) † 9:7 ο τετραρχης f³⁵ ϖ⁷⁵A,B,D,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 τετραρχης C,NU | — κ ‡ 9:7 γινομενα *rell* | γενομενα A [14%] § 9:7 ὑπ αυτου f³⁵ A,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵κB,C(D) [1.5%] NU * 9:7 εγηγερται f³⁵ A,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | ηγερθη ϖ⁷⁵κB,C [4%] NU | ανεστη (D) † 9:7 εκ f³⁵ ϖ⁷⁵κA,B,C(D)N,W [95.5%] HE,RP,TR,NU | 1 των [2.5%] OC | απο των [2%] CP

Ἡλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης εἶς[‡]
τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ⁹ Καὶ εἶπεν[§] Ἡρώδης,*
«Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν
οὗτος περὶ οὗ ἐγὼ[†] ἀκούω τοιαῦτα;» Καὶ
ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Jesus feeds about 5,000 men

¹⁰ Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι
διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. Καὶ
παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν
εἰς τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης[‡]
Βηθσαιῖδά.[§]

¹¹ Οἱ δὲ ὄχλοι, γνόντες,
ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ δεξάμενος* αὐτοὺς
ἐλάλει αὐτοῖς[†] περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ,
καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο.[‡]

¹² Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν, προσελθόντες
δὲ οἱ δώδεκα εἶπον[§] αὐτῷ, «Ἀπόλυσον τὸν
ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες* εἰς τὰς κύκλω κώμας

[‡] 9:8 εἰς f³⁵ A,N,W [92%] CP,HE,RP,TR | τις κB,C [7%] OC,NU |
— D [1%] § 9:9 και ειπεν f³⁵ A,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 2
δε ϖ⁷⁵ κB,C,D [4%] NU * 9:9 ηρωδης f³⁵ ϖ⁷⁵ κA,C,D,W [95%]
CP,HE,RP,NU | ο 1 B,N [5%] TR,OC † 9:9 εγω f³⁵ A,D,N,W [95%]
CP,HE,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵ κB,C [5%] NU ‡ 9:10 τοπον ερημον
πολεως καλουμενης f³⁵ C,N,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 2134
A [4%] | 134 [0.5%] | 12 κ [0.5%] | πολιν καλουμενην ϖ⁷⁵ B
[0.5%] NU | κωμην λεγομενην D | three other variants § 9:10
βηθσαιδα f³⁵ B,C [46%] CP,TR,OC,NU | βηθσαιδαν A,W [52%]
HE,RP | βηθσαιδα ϖ⁷⁵ D,N [0.5%] | five further spellings [1%] |
— κ * 9:11 δεξαμενος f³⁵ A,C,N(W) [93%] CP,HE,RP,TR,OC |
αποδεξαμενος ϖ⁷⁵ κB,D [7%] NU † 9:11 αυτοις rell | 1 τα N
[19%] ‡ 9:11 ιατο rell | ιασατο C [6%] OC § 9:12 ειπον rell
| ειπαν NU * 9:12 απελθοντες f³⁵ N,W [95%] CP,HE,RP,TR |
πορευθεντες ϖ⁷⁵ κA,B,C,D [5%] OC,NU

καὶ τοὺς[†] ἀγροῦς, καταλύσωσιν καὶ εὔρωσιν ἐπισιτισμόν· ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν.»
 13 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, «Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.» Οἱ δὲ εἶπον,[‡] «Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι[§] καὶ ἰχθύες δύο*— εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσομεν[†] εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα» 14 (ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι). Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, «Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας[‡] ἀνὰ πεντήκοντα.» 15 Καὶ ἐποίησαν οὕτως, καὶ ἀνέκλιναν[§] ἅπαντας.
 16 Λαβῶν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι* τῷ ὄχλῳ. 17 Καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινου δώδεκα.

Jesus ministers on the basis of His impending death

† 9:12 τοὺς f³⁵ A,C,D,N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϑ⁷⁵ κB [5%] NU ‡ 9:13 ειπον *rell* | ειπαν κB,C,D [1%] NU § 9:13 πεντε αρτοι f³⁵ A,D,N [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κB [0.3%] NU | επτα 2 C | 1 αρτων W * 9:13 ιχθυες δυο f³⁵ κA,B,C,W [94%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 D,N [6%] TR † 9:13 αγορασομεν f³⁵ [30%] CP,OC | αγορασωμεν κA,B,C,D,N,W [70%] HE,RP,TR,NU ‡ 9:14 κλισιας f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ωσει κB,C,D [1.5%] [NU] § 9:15 ανεκλιναν f³⁵ (A)C,N(W) [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | κατεκλιναν κ(B) [2.5%] NU | — D * 9:16 παρατιθεναι f³⁵ A,D,W [94%] CP,HE,RP,TR | παραθειναι ϑ⁷⁵ κB,C,N [3%] OC,NU | παραθηναι [3%]

“You are the Christ”

18 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας, συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί,† καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων, «Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι;» 19 Οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον,‡ «Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.» 20 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς, «Ὑμεῖς δέ, τίνα με λέγετε εἶναι;» Ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος§ εἶπεν, «Τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ.» 21 Ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ εἰπεῖν* τοῦτο, 22 εἰπὼν ὅτι «Δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.»†

To gain is to lose, to lose is to gain

23 Ἐλεγεν δὲ πρὸς πάντας· «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν,‡ ἀπαρνησάσθω§ ἐαυτὸν καὶ

† 9:18 μαθηται *rell* | 1 αυτου N,W [13%] ‡ 9:19 ειπον *rell* | ειπαν \mathfrak{P}^{75} κB,D [0.3%] NU § 9:20 αποκριθεις δε πετρος \mathfrak{f}^{35} W [71%] CP | 12 ο 3 A,D [27%] HE,RP,TR,OC | 321 \mathfrak{P}^{75} κB,C [1%] NU | 12 σιμων 3 N | six further variants [1%] * 9:21 ειπειν \mathfrak{f}^{35} [77%] CP,HE,RP,TR | λεγειν (\mathfrak{P}^{75}) κA,B,C,D,W [23%] OC,NU † 9:22 εγερθηναι \mathfrak{f}^{35} \mathfrak{P}^{75} κB,W [85%] CP,HE,TR,OC,NU | αναστηναι A,C,D [15%] RP ‡ 9:23 ελθειν \mathfrak{f}^{35} [89%] CP,HE,RP,TR | ερχεσθαι \mathfrak{P}^{75} κA,B,C,W [11%] OC,NU | ερχεσθε D § 9:23 απαρνησασθω \mathfrak{f}^{35} \mathfrak{P}^{75} B,C,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αρνησασθω κA,D [4.5%] NU

ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,* καὶ ἀκολουθείτω μοι. ²⁴ Ὅς γὰρ ἐὰν† θέλη‡ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν, ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ§ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. ²⁵ Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἐαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; ²⁶ Ὅς γὰρ ἂν* ἐπαισχυθηῖ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαισχυθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. ²⁷ Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς† εἰσὶν τινες τῶν ὧδε‡ ἐστῶτων§ οἱ* οὐ μὴ γεύσωνται† θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.»

Peter, John and James see the “Kingdom”

²⁸ Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὥσει ἡμέραι ὀκτώ, καὶ‡ παραλαβὼν§ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. ²⁹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ

* **9:23** αὐτου **f**³⁵ C(D) [87%] CP,HE,RP | 1 καθ ημεραν **p**⁷⁵ **κA,B,W** [13%] TR,OC,NU † **9:24** εαν **f**³⁵ **κC** [75%] CP,HE,RP | αν A,B,D,W [25%] TR,OC,NU ‡ **9:24** θελη *rell* | θελει [19%] § **9:24** απολεση *rell* | απολεσει W [18%] * **9:26** αν *rell* | εαν C [12%] OC † **9:27** αληθως *rell* | 1 οτι **p**⁴⁵ [19%] ‡ **9:27** ωδε **f**³⁵ A,C,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτου **p**⁷⁵ **κB** [0.5%] NU § **9:27** εστωτων **f**³⁵ A,C,D,W [80%] CP,HE,RP | εστηκοτων **κB** [20%] TR,OC,NU * **9:27** οι *rell* | οιτινες A [13%] † **9:27** γεουσωνται **f**³⁵ **p**⁴⁵ **κA,B,C,D,W** [60%] HE,RP,OC,NU | γεουσονται [40%] CP,TR ‡ **9:28** και **f**³⁵ A,C,D,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — **p**^{45,75v} **κB** [3%] § **9:28** παραλαβων **f**³⁵ **p**^{45,75} **κA,B,C,D,N,W** [95%] CP,HE,RP,NU | 1 του [5%] TR,OC

προσεύχεσθαι αὐτόν, τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἕξαστράπτων. ³⁰ Καὶ ἰδοῦ, ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς* καὶ Ἡλίας· ³¹ οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἕξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλεν† πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ.

³² Ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὑπνω· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ. ³³ Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ’ αὐτοῦ, εἶπεν ὁ ‡ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· «Ἐπιστάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι» καὶ «Ποιήσωμεν σκηναὶς τρεῖς· μίαν σοί, καὶ μίαν Μωσεῖ,§ καὶ μίαν Ἡλίας»—μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ³⁴ Ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίασεν* αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν† εἰς τὴν νεφέλην. ³⁵ Καὶ φωνῇ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα·

* **9:30** μωσης **f**³⁵ **p**⁴⁵A [75%] CP,HE,RP,TR | μωσης κB,C,D,N,W [25%] OC,NU † **9:31** εμελλεν **f**³⁵ B [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ημελλεν **p**⁷⁵κA,C,N,W [2%] NU | εμελλον **p**⁴⁵ | μελλει D | two other variants ‡ **9:33** ο **f**³⁵ **p**^{45,75}κB,C,D,N [40%] CP,TR,OC,NU | — A,W [60%] HE,RP § **9:33** μιαν μωσει **f**³⁵ A,C [66%] CP,HE | 1 μωση **p**⁴⁵ [21%] RP | 1 μωσει B,D,N,W [6%] OC,NU | 1 μωση [4%] | 21 κ [2%] TR | μωση 1 [1%] | one other variant * **9:34** επεσκιασεν **f**³⁵ **p**⁴⁵A,C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | επεσκιαζεν **p**⁷⁵κB [1%] NU † **9:34** εκεινους εισελθειν **f**³⁵ **p**⁴⁵A,D,N,W [95%] CP,HE,RP,TR | 21 [4%] OC | αυτους 2 C [0.3%] | 2 αυτους κB [0.3%] NU | 2 **p**⁷⁵ | two other variants

«Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου, ὁ ἀγαπητός.‡ Αὐτοῦ ἀκούετε.» ³⁶ Καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνήν, εὐρέθη ὁ § Ἰησοῦς ὁ μόνος. (Καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἐωράκασιν.)*

A violent demon

³⁷ Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ,† κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, συνήνητησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. ³⁸ Καὶ ἰδού, ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἀνεβόησεν‡ λέγων· «Διδάσκαλε, δέομαί σου, ἐπίβλεψον§ ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς ἐστίν μοι.* ³⁹ Καὶ ἰδού, πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν καὶ ἐξαίφνης κρᾶζει, καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ’ αὐτοῦ, συντριβὸν αὐτόν. ⁴⁰ Καὶ ἐδεήθη τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν† αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.» ⁴¹ Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «ὦ γενεὰ

‡ **9:35** αγαπητος f³⁵ A,C,N,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | εκλελεγμενος p^{45,75} κB [0.5%] NU | εκλεκτος [1%] | 1 εν ω ευδοκησα (D) [9.5%] § **9:36** ο f³⁵ W [50%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κA,B,C,D [50%] NU * **9:36** εωρακασιν f³⁵ κA [92%] CP,HE,RP,TR,OC | εωρακαν B [3%] NU | εορακεν p⁴⁵ | εορακασιν C,W [4%] | εθεασαν D | two other variants † **9:37** εν τη εξης ημερα f³⁵ A,C [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 234 κB,W [2.5%] NU | της ημερας p⁴⁵ | δια της ηερας D ‡ **9:38** ανεβοησεν f³⁵ A,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εβοησεν p^{45,75v} κB,C,D [2.5%] NU § **9:38** επιβλεπον f³⁵ κD,W [55%] TR,OC | επιβλεψαι p⁴⁵ A,B,C [45%] CP,HE,RP,NU * **9:38** εστιν μοι f³⁵ W [85%] CP,HE,RP,TR | 21 p^{45v} κA,B,C,D [15%] OC,NU † **9:40** εκβαλωσιν f³⁵ κA,B,C,W [96%] CP,HE,RP,OC,NU | εκβαλλωσιν [4%] TR | απαλλαξωσιν D

ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ † ἀνέξομαι ὑμῶν; Προσάγαγε τὸν υἱὸν σου ὧδε.» § 42 Ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν. Ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ καὶ ἴασατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. 43 Ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ.

Jesus foretells His death, again

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησεν* ὁ Ἰησοῦς, † εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, 44 «Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους, ὁ γὰρ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.» 45 Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο· καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ’ αὐτῶν, ἵνα μὴ αἰσθωνται αὐτό· καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

He who is least will be great

46 Εἰσηλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. 47 Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν † τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν,

‡ 9:41 και *rell* | εως ποτε [18%] § 9:41 τον υιον σου ωδε **f**³⁵ A,C,W [97%] CP,HE,RP,OC | 4123 **p**⁷⁵ **κ**B [3%] TR,NU | 123 D * 9:43 εποιησεν **f**³⁵ W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | εποιει **p**⁷⁵ (κ)A,B,C,D [11%] NU † 9:43 ο ιησους **f**³⁵ A,C,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁷⁵ (κ)B,D [3%] NU ‡ 9:47 ιδων **f**³⁵ A,C,D,W [84%] CP,HE,RP,TR,OC | ειδως **p**^{75v} **κ**B [15%] NU | γνους [1%]

ἐπιλαβόμενος παιδίου[§] ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ, ⁴⁸ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Ὅς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν* ἐμὲ δέξηται δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. Ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῶν† ὑπάρχων, οὗτός ἐστι[‡] μέγας.»

⁴⁹ Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ § Ἰωάννης εἶπεν, «Ἐπιστάτα, εἶδομέν* τινα ἐπὶ† τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα[‡] δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν[§] αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν.» ⁵⁰ Καὶ εἶπεν* πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς, «Μὴ κωλύετε,† ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν[‡] ὑπὲρ ἡμῶν[§] ἔστιν.»

A Samaritan village

§ 9:47 παιδιου **f**³⁵ $\kappa\alpha, W$ [97.5%] $H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}, O\mathcal{C}$ | παιδιον $\mathfrak{p}^{75} B, C, D$ [2.5%] $C\mathcal{P}, N\mathcal{U}$ * 9:48 εαν **f**³⁵ A, C, W [96%] $C\mathcal{P}, H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}, O\mathcal{C}$ | αν $\mathfrak{p}^{45} B$ [3.5%] $N\mathcal{U}$ | — $\kappa(D)$ | δ αν \mathfrak{p}^{75} † 9:48 υμων **f**³⁵ [20%] | υμιν $\mathfrak{p}^{75} \kappa A, B, C$ [79%] $C\mathcal{P}, H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}, O\mathcal{C}, N\mathcal{U}$ | ημιν [1%] ‡ 9:48 εσται **f**³⁵ A, W [95%] $C\mathcal{P}, H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}$ | εστιν $\mathfrak{p}^{75} \kappa B, C$ [4.5%] $O\mathcal{C}, N\mathcal{U}$ | εστε D | εστιν ο \mathfrak{p}^{45} § 9:49 ο **f**³⁵ κA [94.5%] $C\mathcal{P}, H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}, O\mathcal{C}$ | — $\mathfrak{p}^{45, 75} B(C)D, W$ [5.5%] $N\mathcal{U}$ * 9:49 ειδομεν *rell* | ιδομεν [12%] | ειδωμεν [4%] | ιδωμεν [3%] | two other variants † 9:49 επι **f**³⁵ A, C, D, W [92.5%] $C\mathcal{P}, H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}, O\mathcal{C}$ | εν $\mathfrak{p}^{45, 75} \kappa B$ [7.5%] $N\mathcal{U}$ ‡ 9:49 εκβαλλοντα *rell* | 1 τα [2%] $T\mathcal{R}$ § 9:49 εκωλυσαμεν **f**³⁵ A, C, D, W [99.3%] $C\mathcal{P}, H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}, O\mathcal{C}$ | εκωλυομεν $\mathfrak{p}^{75} \kappa B$ [0.7%] $N\mathcal{U}$ * 9:50 και ειπεν **f**³⁵ A, W [96.5%] $C\mathcal{P}, H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}, O\mathcal{C}$ | 2 δε $\mathfrak{p}^{45, 75} \kappa B, C, D$ [3.5%] $N\mathcal{U}$ † 9:50 κωλυετε *rell* | 1 ου γαρ εστιν καθ υμων [2.5%] $O\mathcal{C}$ ‡ 9:50 ημων **f**³⁵ [80%] $C\mathcal{P}, H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}$ | υμων $\mathfrak{p}^{(45)75} \kappa A, B, C, D, W$ [20%] $O\mathcal{C}, N\mathcal{U}$ § 9:50 ημων **f**³⁵ κA [81%] $C\mathcal{P}, H\epsilon, R\pi, T\mathcal{R}$ | υμων $\mathfrak{p}^{45, 75} B, C, D, W$ [19%] $O\mathcal{C}, N\mathcal{U}$

51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως* αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ† ἐστήριξεν‡§ τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, 52 καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου ἑαυτοῦ.* Καὶ πορευθέντες εἰσηλθόν εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὥστε† ἐτοιμάσαι αὐτῷ. 53 Καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. 54 Ἴδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,‡ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, εἶπον, «Κύριε, θέλεις εἰπώμεν§ πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ* οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς, ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησεν;»† 55 Στραφεῖς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· «Οὐκ οἴδατε οἴου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς.‡ 56 Ὁ γὰρ Υἱὸς τοῦ Ἄνθρωπου οὐκ ἦλθεν ψυχὰς ἀνθρώπων

* **9:51** ἀναλήψεως **f**³⁵ [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἀναλημψεως **ϕ**⁴⁵κ(A)B,C,D,W [1%] NU † **9:51** αυτου **f**³⁵ κA,C,D(W) [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**^{45,75}B [2%] NU ‡ **9:51** εστηριξεν **f**³⁵ κA,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εστηρισεν **ϕ**^{45,75}B,C [1.5%] NU § **9:51** το προσωπον αυτου εστηριξεν *rell* | 4123 [3%] OC * **9:52** εαυτου **f**³⁵ A [40%] | αυτου **ϕ**⁷⁵κB,C,D,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | — **ϕ**⁴⁵ † **9:52** ωστε **f**³⁵ A,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ως **ϕ**^{45,75}κB,NU ‡ **9:54** αυτου **f**³⁵ A,C,D,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**^{45,75}κB [2%] NU § **9:54** ειπωμεν *rell* | ειπομεν [17%] * **9:54** του *rell* | — [1.5%] OC † **9:54** ως και ηλιας εποιησεν **f**³⁵ A,C,D,W (97.3%) CP,HE,RP,TR,OC | 134 (1.8%) | — **ϕ**^{45,75}κB (1%) NU ‡ **9:55** και ειπεν (λεγων 3.7%) ουκ οιδατε οιου (ποιου D 14.2% OC) πνευματος εστε υμεις (-υ. D 13.3%) **f**³⁵ (D) (73.2%) CP,HE,RP,TR(OC) | — **ϕ**^{45,75}κA,B,C,W (26.8%) NU

ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι.»§ Καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

The cost of discipleship

57 Ἐγένετο δὲ* πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπέν τις πρὸς αὐτόν, «Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν† ἀπέρχῃ, Κύριε.»‡ 58 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει.»§

59 Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον, «Ἀκολουθεῖ μοι.» Ὁ δὲ εἶπεν, «Κύριε,* ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου.» 60 Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,† «Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διαγγελλε‡ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.»

61 Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος, «Ἀκολουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου.» 62 Εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς

§ 9:56 ο γαρ (-γ. 18.6% OC) υιος του ανθρωπου ουκ ηλθεν ψυχας ανθρωπων απολεσαι (αποκτειναι 9%) αλλα σωσαι f³⁵ (72.8%) CP,HE,RP,TR(OC) | — ρ^{45,75} κA,B,C,D,W (27.2%) NU

* 9:57 εγενετο δε f³⁵ A,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | και 1 D [1%] | και ρ^{45,75} κB,C [2%] NU † 9:57 αν f³⁵ ρ⁷⁵ κD,W [57%] CP,HE,RP,TR | εαν ρ⁴⁵ A,B,C [43%] OC,NU ‡ 9:57 κυριε f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁽⁴⁵⁾⁷⁵ κB(D) [1.5%] NU

§ 9:58 κλινη *rell* | κλινει [32%] * 9:59 κυριε f³⁵ ρ^{45,75} κA,C,N,W,0181 [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — B,D [1%] † 9:60 ο ιησους f³⁵ A,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75} κB,D,0181 [1%] NU ‡ 9:60 διαγγελλε f³⁵ ρ⁴⁵ κA,B,C,D,N,W [85%] HE,RP,TR,OC,NU | διαγγελε ρ⁷⁵ [15%] CP

πρὸς αὐτόν,§ «Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ’ ἄροτρον,* καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω,† εὐθετός ἐστὶν εἰς τὴν βασιλείαν‡ τοῦ Θεοῦ.»

10

Jesus sends out the Seventy

¹ Μετὰ δὲ ταῦτα, ἀνέδειξεν ὁ Κύριος καὶ* ἑτέροισ ἐβδομήκοντα,† καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο‡ πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἔμελλεν§ αὐτὸς ἔρχεσθαι.
² Ἔλεγεν οὖν* πρὸς αὐτούς· «Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· δεθήητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλη ἔργατας† εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

§ **9:62** ο ἰησους προς αυτον **f**³⁵ A,C,N,W [95%] CP,HE,RP,OC | 3412 κ [3.5%] TR[NU] | 34 [1%] | 12 αυτω (D) | 12 **ϕ**^{45,75}B,0181 [0.3%] * **9:62** αροτρον *rell* | αρωτρον CP † **9:62** επιβαλων (επιβαλλων A,W) την χειρα αυτου επ αροτρον και βλεπων εις τα οπισω **f**³⁵ κ(A)C,N(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 (επιβαλλων **ϕ**⁷⁵0181) 23,5-11 **ϕ**⁷⁵B,0181 [1%] NU | 9-11,87 επιβαλλων 2-6 **ϕ**^{45v}D ‡ **9:62** εις την βασιλειαν **f**³⁵ A,C,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τη βασιλεια κB,0181 [1%] NU | εν τη βασιλεια **ϕ**⁷⁵ [0.3%] * **10:1** και **f**³⁵ κA,C,D,W [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵B,0181 [0.6%] NU † **10:1** εβδομηκοντα **f**³⁵ κA,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 δυο **ϕ**⁷⁵B,D,0181 [1%] [NU] ‡ **10:1** δυο **f**³⁵ κA,C,D,N,W,0181 [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 11 B [12%] [NU] § **10:1** εμελλεν **f**³⁵ D [55%] CP,HE,RP,TR | ημελλεν κA,B,C,N,W,0181 [45%] OC,NU * **10:2** ουν **f**³⁵ A,N,W,0181 [95%] CP,HE,RP,TR,OC | δε κB,C,D [5%] NU † **10:2** εκβαλη εργατας **f**³⁵ κA,C,N,W [84%] CP,HE,RP,OC | εκβαλλη 2 [14.6%] TR | εκβαλει 2 [1%] | 21 (**ϕ**⁷⁵)B,D,0181 [0.4%] [NU]

3 »Υπάγετε· ἰδοὺ, ἐγὼ‡ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. 4 Μὴ βαστάζετε βαλάντιον,§ μὴ πήραν, μὴ* ὑποδήματα· καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. 5 Εἰς ἣν δ' ἂν οἰκίαν εἰσέρχησθε,† πρῶτον λέγετε, <Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.> 6 Καὶ ἐὰν μὲν‡ ἧ ἐκεῖ§ υἱὸς* εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται† ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μή γε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει.‡ 7 Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν, ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐστίν.§ Μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.

8 »Καὶ εἰς ἣν δ' ἂν* πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται† ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν. 9 Καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς καὶ λέγετε αὐτοῖς, <Ἦγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ

‡ 10:3 ἐγὼ f³⁵ C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵ κA,B,0181 [1%] NU § 10:4 βαλαντιον f³⁵ [70%] HE,RP,TR | βαλλαντιον ϣ⁷⁵ κA,B,C,D,N,W,0181 [30%] CP,OC,NU * 10:4 μὴ f³⁵ ϣ⁷⁵ κB,D,0181 [26%] NU | μηδε A,C,W [74%] CP,HE,RP,TR,OC † 10:5 οικιαν εισερχησθε f³⁵ A,W [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εισερχεσθε [2.5%] | εισελθητε 1 ϣ⁷⁵ (κ)B(D)0181 [0.5%] NU | 1 εισελθητε C [1.5%] | two other variants [1%] ‡ 10:6 μὲν f³⁵ 0181 [25%] TR | — ϣ⁷⁵ κA,B,C,D,W [75%] CP,HE,RP,OC,NU § 10:6 η ἐκεῖ f³⁵ κA,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁷⁵ B [0.3%] NU * 10:6 υἱὸς f³⁵ ϣ⁷⁵ A,B,C,D,W [97%] CP,HE,RP,OC,NU | ο 1 κ [3%] TR † 10:6 ἐπαναπαυσεται f³⁵ A,C(W) [98%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐπαναπαυσετε D [1%] | ἐπαναπαησεται ϣ⁷⁵ κB,0181,NU | three other variants ‡ 10:6 ἀνακάμψει *rell* | ἐπανακάμψει OC § 10:7 ἐστίν f³⁵ A,C,D,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵ κB [2.5%] NU * 10:8 δαν f³⁵ A [50%] CP,TR | ἀν ϣ⁷⁵ κB,D,W [50%] HE,RP,OC,NU † 10:8 δεχωνται f³⁵ κA,B,C,D [55%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | δεχονται W [45%]

βασιλεία τοῦ Θεοῦ.> 10 Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε,‡ καὶ μὴ δέχωνται§ ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἶπατε· 11 <Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν* κολληθέντα ἡμῖν ἐκ† τῆς πόλεως ὑμῶν‡ ἀπομασσομεθα ὑμῖν. Πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς§ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.> 12 Λέγω* ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Jesus gives the example

13 »Οὐαὶ σοι, Χωραζίν,† οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδά·‡ ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο§ αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῶ καθήμεναι* μετενόησαν. 14 Πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται

‡ **10:10** εισερχησθε **f**³⁵ A,W,0181 [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εισερχεσθε [5%] | εισελθητε **p**^{45v,75} κB,C,D [2.5%] NU
 § **10:10** δεχωνται **f**³⁵ **p**⁷⁵ κA,B,C,D,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | δεχονται [40%] * **10:11** τον *rell* | — CP † **10:11** εκ *rell* | απο [1%] OC ‡ **10:11** υμων **f**³⁵ [79%] CP,HE,RP,TR | 1 εις τους ποδας **p**⁽⁴⁵⁾⁷⁵ κB,D [1%] NU | 1 εις τους ποδας ημων A,C(W) [20%] OC § **10:11** εφ υμας **f**³⁵ A,C,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**^{45,75} κB,D,0181 [2%] NU * **10:12** λεγω **f**³⁵ **p**^{45,75} A,B,C,W [80%] CP,HE,RP,NU | 1 δε κD [20%] TR,OC † **10:13** χωραζιν **f**³⁵ N [35%] CP | χωραζειν [15%] | χοραζιν [29%] HE,RP,TR,OC,NU | χοραζειν **p**^{45,75} κA,B,C [20%] | χοραζαιν D | χορεζειν W | four other variants ‡ **10:13** βηθσαιδα **f**³⁵ C(N) [81%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | βηθσαιδαν **p**⁴⁵ κW [15%] | βιθσαιδα [1.5%] | βηδσαιδα **p**⁷⁵ A,B [0.3%] | βεδσαιδα D | nine other variants [2%] § **10:13** εγενοντο **f**³⁵ A,C,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εγενηθησαν **p**⁴⁵ κB,D [2%] NU | εγεννηθησαν **p**⁷⁵ * **10:13** καθιμεναι **f**³⁵ **p**⁴⁵ D [94%] CP,HE,RP,TR | καθιμενοι **p**⁷⁵ κA,B,C,N,W [6%] OC,NU

ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. ¹⁵ Καὶ σύ, Καπερναοῦμ,†
ἢ ‡ ἕως τοῦ§ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα,* ἕως† Ἄδου‡
καταβιβασθήσῃ.§

¹⁶ »Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ
ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμέ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμέ ἀθετῶν
ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.»

The Seventy return and report

¹⁷ Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ
χαρᾶς* λέγοντες, «Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια
ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου.»

¹⁸ Εἶπεν δὲ αὐτοῖς· «Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν
ὡς ἄστραπην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ¹⁹ Ἴδού,
δίδωμι† ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω
ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν
δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ
ἀδικήσῃ.‡ ²⁰ Πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ

† **10:15** καπερναοῦμ **f**³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC |
καφαρναοῦμ **p**^{45,75} κB,C,D [1%] NU ‡ **10:15** ἢ **f**³⁵ A,C,N,W
[99%] CP,HE,RP,TR,OC | μὴ **p**^{45,75} κB,D [1%] NU § **10:15** του
f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**^{45,75} κB,C,D [1.5%]
NU * **10:15** ὑψωθεῖσα **f**³⁵ A,C,N,W [93.5%] CP,HE,RP,TR,OC |
ὑψωθησα [5%] | ὑψωθησῃ **p**^{45,75} κB,D [1.5%] NU † **10:15** εως
f³⁵ **p**⁴⁵ A,C,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 του **p**⁷⁵ B [1.5%] NU
| 1 ο κ ‡ **10:15** αδου *rell* | αιδου HF § **10:15** καταβιβασθησῃ
f³⁵ **p**⁴⁵ κA,C,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | καταβησῃ **p**⁷⁵ B,D
[0.5%] NU * **10:17** οι εβδομηκοντα μετα χαρας **f**³⁵ κC,N,W
[97%] CP,HE,RP,TR,OC | 3412 A [2%] | 12 δυο 34 **p**^{45,75} B,D [1%]
[NU] † **10:19** διδωμι **f**³⁵ **p**⁴⁵ A,D,N [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC |
δεδωκα **p**⁷⁵ κB,C,W [2.5%] NU ‡ **10:19** αδικησῃ *rell* | αδικησει
κA,D,W [20%]

πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη* ἐν τοῖς οὐρανοῖς.»

Jesus worships His Father

21 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς† καὶ εἶπεν· «Ἐξομολογοῦμαί σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυσας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. Naί, ὁ Πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία‡ ἔμπροσθέν σου.»

22 Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπεν· Ὁ Πάντα μοι παρεδόθη* ὑπὸ τοῦ Πατρός μου· καὶ οὐδεὶς γινώσκει† τίς ἐστὶν ὁ Υἱὸς εἰ μὴ ὁ Πατήρ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ Πατήρ εἰ μὴ ὁ Υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψει.»

23 Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν· «Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. 24 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ

§ 10:20 δε *rell* | 1 μαλλον [3%] TR * 10:20 εγραφη f³⁵ p^{45v} A,C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εγγεγραπτα p⁷⁵ κB [1%] NU | three other variants † 10:21 τω πνευματι ο ιησους f³⁵ A,W (92.7%) CP,HE,RP,TR,OC | εν 1234 (0.2%) | 34 εν 12 (N) (2.4%) | 12 (0.6%) | 34 (0.5%) | εν 12 p^{45v} (0.1%) | 121 αγιω 34 C (2.8%) | 121 αγιω p⁷⁵ B | εν 121 αγιω κD (0.2%) [NU] | three other readings (0.3%) ‡ 10:21 εγενετο ευδοκια f³⁵ κA,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p^{45v,75} B,C [1%] NU § 10:22 και στραφεις προς τους μαθητας ειπεν f³⁵ A,C,N,W (77.7%) CP,HE,RP,TR,OC | 12345 αυτου 6 (11.7%) | — p^{45,75} κB,D (9.4%) NU | longer omissions (1.2%) (The TR underlying the AV and NKJV omits the clause.) * 10:22 μοι παρεδοθη f³⁵ p⁷⁵ κA,B,C,D,N,W [95%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 [1%] TR | 1 παρεδωθη [3%] | 1 παραδεδοται [1%] † 10:22 γινωσκει *rell* | επιγινωσκει C [8%] OC

προφηῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον,‡ καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.»

How to inherit eternal life

²⁵ Καὶ ἰδοῦ, νομικός τις ἀνέστη, ἐκπειράζων αὐτὸν καὶ§ λέγων, «Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;» ²⁶ Ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· «Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; Πῶς ἀναγινώσκεις;» ²⁷ Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς* καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς† σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος‡ σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας§ σου, καί, τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.»* ²⁸ Εἶπεν δὲ αὐτῷ, «Ὅρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήση.» ²⁹ Ὁ δέ, θέλων δικαιοῦν† ἐαυτόν, εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, «Καὶ τίς ἐστὶν μου πλησίον;»

The good Samaritan

‡ **10:24** εἶδον *rell* | εἶδαν B [0.2%] NU | ἰδαν \mathfrak{P}^{75} κC,N [0.5%] | ἰδον [6%] § **10:25** καὶ \mathfrak{f}^{35} A,C,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — \mathfrak{P}^{75} κB [0.5%] NU * **10:27** τῆς \mathfrak{f}^{35} κA,C,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — \mathfrak{P}^{75} B [1.5%] | τη (D) † **10:27** ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς \mathfrak{f}^{35} A,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐν ὅλη τῇ ψυχῇ $\mathfrak{P}^{45v,75}$ κB,D [1%] NU ‡ **10:27** ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος \mathfrak{f}^{35} A,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐν ὅλη τῇ ἰσχυί \mathfrak{P}^{75} κB,D [1%] NU § **10:27** ἐξ ὅλης τῆς διανοίας \mathfrak{f}^{35} A,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐν ὅλη τῇ διανοίᾳ \mathfrak{P}^{75} κB [1%] NU | — D * **10:27** σεαυτον *rell* | εαυτον A,N [20%] OC † **10:29** δικαιοῦν \mathfrak{f}^{35} A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | δικαιῶσαι $\mathfrak{P}^{45v,75}$ κB,C(D) [1.5%] NU

30 Ὑπολαβὼν δὲ † ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ ἐκδύσαντες § αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.* 31 Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. 32 Ὁμοίως δὲ καὶ Λευΐτης, γενόμενος † κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν † ἀντιπαρῆλθεν. 33 Σαμαρείτης § δὲ τις, ὁδεύων, ἦλθεν κατ' αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτόν* ἐσπλαγχνίσθη. 34 καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον· ἐπιβιάσας δὲ αὐτόν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν αὐτόν † εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. 35 Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθὼν, † ἐκβαλὼν δύο δηνάρια, ἔδωκεν § τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ,* «Ἐπεμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅ τι ἂν

† 10:30 δε f³⁵ A,D,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB,C,NU § 10:30 εκδυσαντες *rell* | εξεδυσαν [30%]
 * 10:30 τυχανοντα f³⁵ A(C)N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB,D [2.5%] NU † 10:32 γενομενος f³⁵ p⁴⁵ A,C,D,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — p⁷⁵ B [2.5%] (Alep omits the whole verse.) † 10:32 ιδων *rell* | 1 αυτον A,D [15%]
 § 10:33 σαμαρειτης *rell* | σαμαριτης κC,D,W [3.5%] | σαμαρειτις [13%] | two other variants N [0.5%] * 10:33 αυτον f³⁵ A,C,D,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB [2%] NU † 10:34 αυτον *rell* | — [6%] CP † 10:35 εξελθων f³⁵ A(C)W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB,D [3.5%] NU
 § 10:35 δυο δηναρια εδωκεν f³⁵ κA,C [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 p^{45,75} B,NU | 213 D * 10:35 αυτω f³⁵ κA,C,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} B,D [3%] NU

προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι.» ³⁶ Τίς οὖν† τούτων τῶν τριῶν πλησίον, δοκεῖ σοι,‡ γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς;» ³⁷ Ὁ δὲ εἶπεν, «Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ’ αὐτοῦ.» Εἶπεν οὖν§ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.»

Martha and Mary

³⁸ Ἐγένετο δὲ ἐν* τῷ πορεύεσθαι αὐτοῦς, καὶ† αὐτὸς εἰσηλθεν εἰς κώμην τινά. Γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.‡ ³⁹ Καὶ τῆδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία,§ ἡ * καὶ παρακαθίσασα† παρὰ‡ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ§ ἤκουεν τῶν

† **10:36** οὖν **f**³⁵ A,C(D)W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**^{45,75} κB [1.5%] NU ‡ **10:36** πλησιον δοκει σοι **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ κA,B,C,W [94%] CP,HE,RP,OC,NU | 231 **ϕ**⁴⁵D [6%] TR § **10:37** οὖν **f**³⁵ A,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | δε **ϕ**^{45,75} κB,C,D [9%] NU * **10:38** εγενετο δε εν **f**³⁵ A,C,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 32 **ϕ**^{45,75} κB [1.5%] NU † **10:38** και **f**³⁵ A,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁽⁴⁵⁾⁷⁵ κB(D) [1%] NU ‡ **10:38** εις τον οικον αυτης **f**³⁵ A,D,W [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 την οικιαν κC (0.4%) | — **ϕ**^{45,75} B,NU | three other variants (0.2%) § **10:39** μαρια **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,B,D [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μαριαμ **ϕ**⁷⁵ κC,W [1.5%] NU * **10:39** η **f**³⁵ A,B,C,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — **ϕ**^{45,75} κ [0.5%] † **10:39** παρακαθισασα **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵D(W) [73%] CP,HE,RP,TR,OC | παρακαθησασα [26.5%] | παρακαθεσθεισα **ϕ**⁷⁵(κ)A,B,C [0.5%] NU ‡ **10:39** παρα **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | προς **ϕ**⁷⁵ κB,C [0.5%] NU § **10:39** ιησου **f**³⁵ **ϕ**^{45,75} A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | κυριου κB,C,D [1%] NU

λόγων* αὐτοῦ. 40 Ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν· «Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπεν† διακονεῖν; Εἶπε οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται.» 41 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ‡ «Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζη§ περὶ πολλά, 42 ἐνὸς δέ ἐστιν χρεία. Μαρία* δὲ† τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ'‡ αὐτῆς.»

11

A model prayer

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, «Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.» 2 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς· «Ὅταν προσεύχησθε* λέγετε· Πάτερ

* 10:39 των λογων f³⁵ [37%] CP | τον λογον p^{45,75} κA,B,C(D)W [63%] HF,RP,TR,OC,NU † 10:40 κατελιπεν f³⁵ p^{45,75} κ(D) [70%] CP,TR,OC,NU | κατελειπεν A,B,C [30%] HF,RP | ενκατελιπεν W ‡ 10:41 ο ιησους ειπεν αυτη f³⁵ D [40%] CP | 3412 AC,W [59%] HF,RP,TR,OC | 341 κυριος p⁷⁵ κB [1%] NU | 1 κυριος 34 p⁴⁵ § 10:41 τυρβαζη f³⁵ A [89%] CP,HF,RP,TR,OC | τυρβαζει [10%] | θορυβαζη p^{45,75} κB,C(D)W [1%] NU * 10:42 μαρια f³⁵ κA,C,D,W [99.5%] CP,HF,RP,TR,OC | μαριαμ p⁷⁵ B [0.5%] NU † 10:42 δε f³⁵ A,C,W [94%] CP,HF,RP,TR,OC | γαρ p⁷⁵ κB [6%] NU | — D ‡ 10:42 απ f³⁵ p⁷⁵ A,C,W [99.6%] CP,HF,RP,TR,OC | — κB,D [0.4%] NU * 11:2 προσευχησθε *rell* | προσευχεσθε p⁷⁵ A [10%] | προσευχεσθαι C,W [5%]

ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,† ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῶ‡ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.§ ³ Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ’ ἡμέραν· ⁴ καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν* παντὶ† ὀφείλουσι ἡμῖν. Καί, μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.»‡

A request at midnight

⁵ Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοῦς· «Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον καὶ πορεύεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἶπη§ αὐτῷ, «Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, ⁶ ἐπειδὴ φίλος* παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ»· ⁷ κάκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἶπη, «Μὴ μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ’ ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι»; ⁸ Λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει

† **11:2** ημων ο εν τοις ουρανοις **f**³⁵ A,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κΒ [1%] NU ‡ **11:2** γεννηθητω το θελημα σου ως εν ουνανω **f**³⁵ κA,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵B [1%] NU § **11:2** και επι της γης **f**³⁵ [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 124 (κ)A,C,D,W [7%] | — **ϕ**⁷⁵B [1%] NU * **11:4** αφιεμεν **f**³⁵ κ [74%] CP,HE,RP,TR,OC | αφιομεν **ϕ**⁷⁵A,C [21%] NU | αφιομεν B,D,W [0.5%] | αφιωμεν [4%] | four other variants † **11:4** παντι *rell* | 1 τω [8%] OC ‡ **11:4** αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου **f**³⁵ A,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κΒ [1%] NU § **11:5** ειπη *rell* | ερει A,D,W [22%] OC * **11:6** φιλος **f**³⁵ C [70%] CP,HE,RP | 1 μου **ϕ**⁷⁵κA,B,W [30%] TR,OC,NU | μοι D

αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον,† διὰ γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσον‡ χρῆζει.

9 »Κἀγὼ ὑμῖν λέγω· αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται§ ὑμῖν. 10 Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.* 11 Τίνα δε† ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει‡ αὐτῷ;§ Ἦ καὶ* ἰχθύν, μὴ† ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ;‡ 12 Ἦ καὶ ἐὰν§ αἰτήσῃ* ὥρον, μὴ† ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; 13 Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὑπάρχοντες,‡§ οἴδατε

† **11:8** αὐτου φιλον f³⁵ [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 φ^{45,75} κA,B,C [2.5%] NU | 1 φιλος W [1%] | αὐτον 2 A,D [4%] ‡ **11:8** οσον f³⁵ (D) [87%] CP,HE,RP | οσων φ^{45,75} κA,B,C,W [13%] TR,OC,NU § **11:9** ανοιγησεται f³⁵ φ⁷⁵ κA,B,C [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ανοιχθησεται D,W [40%] * **11:10** ανοιγησεται f³⁵ C [50%] CP,HE,RP,TR[NU] [ανυγησεται (κ)φ⁴⁵] | ανοιχθησεται A(W) [50%] OC | ανοιγεται φ⁷⁵ B,D † **11:11** δε f³⁵ [78%] CP,HE,RP,TR | 1 εξ φ⁽⁴⁵⁾⁷⁵ κA,B,C,D,W [22%] OC,NU ‡ **11:11** επιδωσει *rell* | δωσει CP § **11:11** αρτον μη λιθον επιδωσει αυτω f³⁵ κA,C(D)W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — φ^{45,75} B [0.2%] NU * **11:11** η και f³⁵ A(C)D,W [88%] CP,HE,RP,OC | ει 2 [10%] TR | 1 κ [2%] | — φ^{45,75} B [0.2%] NU † **11:11** μη f³⁵ κA,C,D,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | και φ^{45,75} B,NU ‡ **11:11** επιδωσει αυτω f³⁵ φ⁴⁵ κA,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 φ⁷⁵ B,D [0.5%] NU § **11:12** εαν f³⁵ φ⁴⁵ (C)(D) [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αν A,W [6%] | — φ⁷⁵ κB [1.5%] NU * **11:12** αιτηση f³⁵ (φ⁴⁵)W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | αιτησει φ⁷⁵ κA,B(C)(D) [10%] NU † **11:12** μη f³⁵ κA(C)(D)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — φ^{45,75} B [1%] NU ‡ **11:13** υπαρχοντες *rell* | ουτες κD [15%] § **11:13** πονηροι υπαρχοντες *rell* | 21 OC

δόματα ἀγαθὰ* διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ Πατήρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ† δώσει Πνεῦμα Ἅγιον‡ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.»

A divided house

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν§ κωφόν. Ἐγένετο δέ, τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος, ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν* οἱ ὄχλοι. 15 Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, «Ἐν Βεελζεβούλ,† ἄρχοντι τῶν δαιμονίων, ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.»‡ 16 Ἄτεροι δὲ πειράζοντες, σημεῖον παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ.§

17 Αὐτὸς δέ, εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα,* εἶπεν αὐτοῖς· «Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα† ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ‡

* **11:13** δοματα αγαθα **f**³⁵ **p**⁷⁵ **κ**A,B,C,D,W [97%] **HF,RP,OC,NU** | 21 **p**⁴⁵ [3%] **CP,TR** † **11:13** ο εξ ουρανου **f**³⁵ **A,B(C)D,W** [98%] **CP,HF,RP,TR,OC[NU]** | 23 **p**⁷⁵ **κ** [2%] | 1 ουρανιος **p**⁴⁵ ‡ **11:13** αγιον *rell* | αγαθον **p**⁴⁵ [1.5%] **OC** § **11:14** και ουτο ην **f**³⁵ **C,W** (93.9%) **CP,HF,RP,TR,OC[NU]** | 1 αυτω 3 (3.9%) | 1 αυτου 3 (0.2%) | — **p**^{45,75} **κ**A,B (1.6%) | six other variants **D** (0.4%) * **11:14** εθαυμασαν *rell* | εθαυμαζον [1%] **OC** † **11:15** βεελζεβουλ **f**³⁵ **D,N** [82%] **CP,HF,RP,TR** | 1 τω **p**^{45,75} **κ**B,C,W [18%] **OC,NU** | 1 των **A** ‡ **11:15** δαιμονια *rell* | 1 ο δε (και 9%) αποκριθεις ειπεν (-1234 3%) πως δυναται σατανας σαταναν εκβαλλειν (εκβαλειν **D** 1%) **A(D)** [22%] § **11:16** παρ αυτου εζητουν (επεζητουν 4%) εξ ουρανου **f**³⁵ **N,W** [96%] **CP,HF,RP,TR,OC** | 45312 **p**^{45,75} **κ**A,B,C,D [2.5%] **NU** | at least eight further variants [1.5%] * **11:17** αυτων τα διανοηματα **f**³⁵ **p**⁷⁵ **κ**B,C,D,N,W [92%] **HF,RP,TR,OC,NU** | 231 **p**⁴⁵ **A** [8%] **CP** † **11:17** διαμερισθεισα **f**³⁵ **p**⁷⁵ (**κ**A)**B(D)** [80%] **HF,RP,TR,OC,NU** | μερισθεισα (**p**⁴⁵)**C,N,W** [20%] **CP** ‡ **11:17** επι *rell* | επι **C,D** [17%]

οἶκον πίπτει. 18 Εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ’ ἑαυτὸν διεμερίσθη, § πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;—ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν με* τὰ δαιμόνια. 19 Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; † Διὰ τοῦτο κριταὶ αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται. ‡ 20 Εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ § ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ’ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

21 »Ὅταν ὁ ἰσχυρός, καθωπλισμένος, φυλάσση* τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 22 Ἐπᾶν δὲ ὁ † ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθῶν, νικήσῃ‡ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ’ ἧ ἔπεποιθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν.

23 »Ὁ μὴ ὦν μετ’ ἐμοῦ κατ’ ἐμοῦ ἐστὶν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ’ ἐμοῦ σκορπίζει.

An empty house

24 »Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι’ ἀνύδρων

§ 11:18 διεμερισθη f³⁵ ρ⁷⁵ A,B,D,N [81%] HE,RP,TR,OC,NU |
 εμερισθη ρ⁴⁵ κC,W [19%] CP * 11:18 εκβαλλειν με rell | 21
 OC † 11:19 εκβαλλουσιν rell | εκβαλουσιν N,W [17%] OC |
 εκβαλλωσιν [3,5%] ‡ 11:19 κριται αυτοι υμων εσονται f³⁵
 [18%] | 2134 A,C,W [30%] OC | 1324 [52%] CP,HE,RP,TR | 2314
 ρ⁷⁵ B,D,NU | 2143 κ | 2341 N | 2431 ρ⁴⁵ § 11:20 θεου
 f³⁵ ρ⁴⁵ κA,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εγω ρ⁷⁵ B,C(D,N) [6%]
 [NU] * 11:21 φυλασση rell | φυλασσει D [20%] † 11:22
 ο f³⁵ A,C,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75} κB,D [1.5%] NU
 ‡ 11:22 νικηση rell | νικησει W [18%]

τόπων ζητοῦν ἀνάπασιν· καὶ μὴ εὐρίσκουσ[§] λέγει, «Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον.» ²⁵ Καὶ ἐλθὼν* εὐρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. ²⁶ Τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα, πονηρότερα ἑαυτοῦ,† καὶ ἐλθόντα‡ κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.»

True blessedness

²⁷ Ἐγένετο δέ,§ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν* ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ, «Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὐς ἐθήλασας.» ²⁸ Αὐτὸς δὲ εἶπεν, «Μενοῦν γε,† μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν.»‡

Jonah is a sign

²⁹ Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισομένων, ἤρξατο λέγειν· «Ἡ γενεὰ αὕτη§ πονηρὰ ἐστίν. Σημεῖον

§ 11:24 ευρισκων f³⁵ κA,C,D(W) [70%] HF,RP,TR,OC | ευρισκων p⁴⁵ [27%] CP | 1 τοτε p⁷⁵B [3%] [NU] * 11:25 ελθων f³⁵ p⁷⁵κA,B,W [62%] HF,RP,TR,OC,NU | ελθων p⁴⁵C,D [38%] CP † 11:26 επτα ετερα πνευματα πονηροτερα εαυτου f³⁵ A,C(D)W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 23451 p⁷⁵κB [1.5%] NU ‡ 11:26 ελθοντα f³⁵ [70%] HF,RP | εισελθοντα p⁷⁵κA,B,C,D,W [30%] CP,TR,OC,NU § 11:27 εγενετο δε rell | και 1 CP * 11:27 γυνη φωνην f³⁵ A,C(D)W [99.7%] CP,HF,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵κB [0.3%] NU † 11:28 γε f³⁵ C,D [95%] CP,HF,RP,TR,OC | — p⁷⁵κA,B,W [5%] NU ‡ 11:28 αυτον f³⁵ [82%] CP,HF,RP,TR,OC | — p⁷⁵A,B,C,D,W [18%] NU | τον λογον του θεου κ § 11:29 αυτη f³⁵ C,W [93.5%] CP,HF,RP,TR | 1 γενεα p⁷⁵κA,B,D [6.5%] OC,NU

ἐπιζητεῖ,* καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.† 30 Καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς Νινευίταις,‡ οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ.§ 31 Βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτούς, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος,* καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Σολομῶνος† ὤδε. 32 Ἄνδρες Νινευῖ‡ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινουῶσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὤδε.

Light inside the body

33 »Οὐδεὶς δὲ Ἰ λύχνον ἄψας, εἰς κρυπτὴν*

* **11:29** ἐπιζητεῖ **f**³⁵ C,D,W [95%] CP,HE,RP,TR | ζητεῖ **p**^{45v,75} **κ**A,B [5%] OC,NU † **11:29** του προφητου **f**³⁵ A,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**^{45,75} **κ**B,D [1%] NU ‡ **11:30** σημειον τοις νινευιταις **f**³⁵ (**p**^{45v})A(D)(W) [86%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 νηνευιταις [12%] | 231 C [1.5%] NU | 2 νινευιταις 1 **p**⁷⁵ **κ**B § **11:30** ταυτη *rell* | 1 σημειον [1.5%] OC * **11:31** σολομωνος **f**³⁵ **p**^{45,75} **κ**A,B,D [72%] CP,HE,RP,NU | σολομονος [8%] | σολομωντος C,W [19%] TR,OC | five other spellings [1%] † **11:31** σολομωνος **f**³⁵ **p**^{45,75} **κ**A,B,D,W [70%] CP,HE,RP,NU | σολομονος [10%] | σολομωντος C [20%] TR,OC | three other spellings [0.5%] ‡ **11:32** νινευι **f**³⁵ [32%] CP,RP,TR,OC | νινευη [16%] HF | νηνευι [2%] | νινευιται A,C [35%] NU | νηνευιται [6%] | νινευηται [3.5%] | νινευειται **p**^{45,75} **κ**B,W | seven other spellings [5%] (D omits verse) § **11:33** δε **f**³⁵ A,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**^{45,75} **κ**B,C,D [12%] NU * **11:33** κρυπτην **f**³⁵ **p**⁷⁵ **κ**A,B,C,D,W [85%] CP,HE,RP,OC,NU | κρυπτον **p**⁴⁵ [15%] TR

τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον,† ἀλλ' ἐπὶ τὴν
 λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος‡
 βλέπωσιν. 34 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν
 ὁ ὀφθαλμός.§ Ὅταν οὖν* ὁ ὀφθαλμός σου
 ἀπλοῦς ἦ,† ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν‡
 ἐστιν.§ Ἐπὰν δὲ πονηρὸς ἦ, καὶ τὸ σῶμά σου
 σκοτεινόν.* 35 Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν
 σοὶ σκότος ἐστί. 36 Εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον
 φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος† σκοτεινόν, ἔσται
 φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῆ ἀστραπῆ
 φωτίζει σε.»

Jesus derides scribes and Pharisees

37 Ἐν δὲ τῷ λαλήσαι,‡ ἡρώτα§ αὐτὸν
 Φαρισαῖός τις* ὅπως ἀριστήση παρ' αὐτῷ.
 Εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. 38 Ὁ δὲ Φαρισαῖος,
 ιδὼν, ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη

† 11:33 ουδε υπο τον μοδιον f³⁵ κA,B,C,D,W [97.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — p^{45,75} [2.5%] ‡ 11:33 φεγγος
 f³⁵ p⁴⁵A,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | φως p⁷⁵κB,C,D [10%]
 NU § 11:34 οφθαλμος f³⁵ [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 σου
 p^{45,75}κA,B,C,D,W [2%] NU * 11:34 ουν f³⁵ A,C [94%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75}κB,D,W [6%] NU † 11:34 η f³⁵ C,D
 [35%] CP | 1 και p^{45,75}κA,B,W [65%] HE,RP,TR,OC,NU ‡ 11:34
 φωτεινον rell | φωτινον p⁷⁵κA,C,D,W [18%] § 11:34 εστιν
 rell | εσται p⁴⁵ [15%] * 11:34 σκοτεινον rell | 1 εστιν D
 [4.5%] | 1 εσται p⁴⁵ [24%] † 11:36 τι μερος f³⁵ κ [81%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵A,B,W [17%] NU | 2 C [1.5%] | μελος
 1 p⁴⁵ (D omits verse) ‡ 11:37 λαλησαι rell | 1 αυτον ταυτα
 [6.5%] OC | 1 αυτον A [1%] § 11:37 ηρωτα f³⁵ p⁴⁵C [93%]
 CP,HE,RP,TR,OC | ερωτα p⁷⁵κA,B,W [7%] NU | — D * 11:37
 τις f³⁵ A,C(D)W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75}κB [2%] NU

πρὸ τοῦ ἀρίστου. ³⁹ Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν· «Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἕξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἕσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ⁴⁰ Ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἕξωθεν καὶ τὸ ἕσωθεν ἐποίησεν; ⁴¹ Πλήν, τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην· καὶ ἰδοὺ, πάντα[†] καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν.[‡]

⁴² »Ἄλλ' Ἔ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα* ἔδει ποιῆσαι, κάκεῖνα μὴ ἀφιέναι.[†] ⁴³ Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. ⁴⁴ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί,[‡] ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι[§] περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἶδασιν.»

Jesus derides lawyers

⁴⁵ Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ, «Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς

† **11:41** παντα *rell* | απαντα \mathfrak{P}^{75} [3%] OC ‡ **11:41** εστιν *rell* | εσται \mathfrak{P}^{45} [7.5%] OC § **11:42** αλλ \mathfrak{f}^{35} A,C [65%] CP,HE,RP,TR,OC | αλλα $\mathfrak{P}^{45,75}$ κB,D,W [35%] NU * **11:42** ταυτα \mathfrak{f}^{35} κA(D)W [85%] CP,HE,RP,TR | 1 δε $\mathfrak{P}^{45,75}$ B,C [15%] OC,NU † **11:42** αφιεναι \mathfrak{f}^{35} C,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | αφειναι \mathfrak{P}^{45} κ [1.5%] | παρειναι \mathfrak{P}^{75} B [1%] NU | παραφιεναι A | — (D) ‡ **11:44** γραμματεις και φαρισαιοι υποκριται \mathfrak{f}^{35} A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — $\mathfrak{P}^{45,75}$ κB,C [1%] NU | 123 D § **11:44** ανθρωποι \mathfrak{f}^{35} \mathfrak{P}^{75} A(D)W [95%] CP,HE,RP,OC | 1 οι κB,C [5%] TR[NU]

ὕβριζεις.» ⁴⁶ Ὁ δὲ εἶπεν· «Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψάυετε τοῖς φορτίοις. ⁴⁷ Οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. ⁴⁸ Ἄρα μαρτυρεῖτε* καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα.† ⁴⁹ Διὰ τοῦτο καὶ <ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ> εἶπεν· <Ἀποστελῶ εἰς αὐτούς προφῆτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν,>‡ ⁵⁰ ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυνόμενον§ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ⁵¹ ἀπὸ τοῦ* αἵματος Ἄβελ† ἕως τοῦ‡ αἵματος Ζαχαρίου, τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου. Ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. ⁵² Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ

* **11:48** μαρτυρεῖτε **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ A,C,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μαρτυρες εστε **κ**B [0.5%] NU † **11:48** αυτων τα μνημεια **f**³⁵ A,C,W (96.4%) CP,HE,RP,TR,OC | 12 μνηματα (0.3%) | 231 (1%) | 213 (0.3%) | τους ταφους 1 (1.1%) | — **ϕ**⁷⁵ **κ**B,D (0.6%) NU | two other variants (0.2%) ‡ **11:49** εκδιωξουσιν **f**³⁵ A,D,W [87%] CP,HE,RP,TR,OC | διωξουσιν **ϕ**⁷⁵ **κ**B,C [13%] NU § **11:50** εκχυνομενον **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ [94%] CP,HE,RP,TR,OC | εκχυννομενον **κ**A,C,D,W [5%] | εκκεχυμενον **ϕ**^{45v} B [1%] NU * **11:51** του **f**³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**^{45,75} **κ**B,C,D [1%] NU † **11:51** αβελ *rell* | 1 του δικαιου [22%] ‡ **11:51** του **f**³⁵ A,C,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵ **κ**B,D [2.5%] NU

οὐκ εἰσήλθετε,§ καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.»

⁵³ Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτούς,* ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς συνέχειν† καὶ ἀποστοματίζειν‡ αὐτὸν περὶ πλειόνων, ⁵⁴ ἐνεδρεύοντες αὐτόν, ζητοῦντες§ θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.*

12

Beware of hypocrisy

¹ Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε* καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον· «Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις.†
² Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν ὃ οὐ

§ 11:52 εἰσηλθετε f³⁵ [92%] CP,HE,RP,TR,OC | εἰσηλθατε p^{45,75} αA,B,C,D,W [8%] NU * 11:53 λεγοντος δε αυτου ταυτα προς αυτους f³⁵ A(D)W [98%] CP,HE,RP,TR | 123564 [1%] OC | κακειθεν εξελθοντος (εξελθοντες p⁷⁵) αυτου p^{45v(75)} αB,C [1%] NU † 11:53 συνεχειν f³⁵ [26%] CP | ενεχειν p⁷⁵ αA,B,W [70%] HE,RP,TR,OC,NU | εχειν p⁴⁵ D [2.5%] | επεχειν C | — [1%] ‡ 11:53 αποστοματιζειν rell | αποστομιζειν [15%] § 11:54 αυτον ζητουντες f³⁵ A,C,W [90%] CP,HE,RP,OC | αυτω 2 [3%] | 1 και 2 [6%] TR | 1 p^{45,75} B [1%] NU | 2 (D) | — κ * 11:54 ινα κατηγορησωσιν αυτου f³⁵ C [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 κατηγορησουσιν 3 A,W [2%] | 1 ευρωσιν κατηγορησαι 3 D | — p^{45,75} αB [1.5%] NU * 12:1 ωστε rell | ως [1%] OC † 12:1 των φαρισαιων ητις εστιν υποκρισις f³⁵ p⁴⁵ αA,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 34512 p⁷⁵ B [0.3%] NU

γνωσθήσεται. ³ Ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὁ πρὸς τὸ οὐρανὸν ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμείοις[‡] κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων.

Don't fear assassins

⁴ »Λέγω δὲ ὑμῖν, τοῖς φίλοις μου· μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων[§] τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἔχόντων περισσώτερόν* τι ποιῆσαι. ⁵ Ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε —φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἐξουσίαν ἔχοντα[†] ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. ⁶ Οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται[‡] ἀσσαρίων δύο; Καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλεησμένον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ⁷ Ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἡρίθμηνται. Μὴ οὖν[§] φοβεῖσθε· πολλῶ* στρουθίων διαφέρετε.[†]

You confess Christ, He'll confess you!

⁸ »Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ

[‡] **12:3** ταμειοις *rell* | ταμειοις [14%] CP | ταμιοις *κA,W* [5%] **§ 12:4** αποκτενοντων *f*³⁵ *D,W* [68%] *CP,HE,RP* | αποκτενοντων *κA* [23%] *OC* | αποκτεινοντων *φ*^{45,75} *B* [9%] *TR,NU* * **12:4** περισσοτερον *rell* | περισσον *A,D* [10%] [†] **12:5** εξουσιαν εχοντα *f*³⁵ *φ*⁴⁵ [83%] *CP,HE,RP,TR* | 21 *φ*⁷⁵ *κA,B,D,W* [17%] *OC,NU* [‡] **12:6** πωλειται *f*³⁵ *φ*⁴⁵ *D,W* [94.5%] *CP,HE,RP,TR,OC* | πωλειτε *A* [4%] | πωλουνται *φ*⁷⁵ *κB* [1.5%] *NU* **§ 12:7** ουν *f*³⁵ *κA,D,Q,W* [99%] *CP,HE,RP,TR,OC* | — *φ*^{45,75} *B* [1%] *NU* * **12:7** πολλω *f*³⁵ [15%] *CP* | πολλων *φ*^{45,75} *κA,B(D)Q,W* [85%] *HE,RP,TR,OC,NU* [†] **12:7** διαφερετε *f*³⁵ *φ*^{45,75} *κA,B,Q,W* [84%] *HE,RP,TR,OC,NU* | 1 υμεις *D* [16%] *CP*

Ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῶ[‡] ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. ⁹ Ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. ¹⁰ Καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῶ· τῷ δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. ¹¹ Ὅταν δὲ προσφέρωσιν[§] ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνᾶτε* πῶς ἢ τί ἀπολογήσεσθε,[†] ἢ τί εἴπητε. ¹² Τὸ γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.»

Beware of materialism

¹³ Εἶπεν δέ τις αὐτῶ ἐκ τοῦ ὄχλου,[‡] «Διδάσκαλε, εἶπε τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν.»[§] ¹⁴ Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῶ, «Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν δικαστὴν ἢ μεριστὴν* ἐφ' ὑμᾶς;» ¹⁵ Εἶπεν δὲ πρὸς

[‡] **12:8** αὐτω *rell* | εαυτω CP **§ 12:11** προσφερωσιν **f**³⁵ A,Q,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | εισφερωσιν **ϕ**⁴⁵⁽⁷⁵⁾κΒ [3.5%] NU | προσφερουσιν [4.5%] | φερωσιν D *** 12:11** μεριμνατε **f**³⁵ A,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | μεριμνησητε κΒ,Q [6%] NU | προσμεριμνατε D | μεριμνη μη μεριμνησητε **ϕ**⁷⁵ **† 12:11** απολογησεσθε **f**³⁵ [35%] CP | απολογησησθε **ϕ**^{45v,75}κΑ,B,D,N,Q [63%] HE,RP,TR,OC,NU | απολογησασθε [1.5%] | απολογησεσθαι W **‡ 12:13** αὐτω εκ του οχλου **f**³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 **ϕ**⁷⁵κΒ,Q [1%] NU **§ 12:13** μετ εμου την κληρονομιαν *rell* | 3412 [2%] OC *** 12:14** δικαστην η μεριστην **f**³⁵ A,N,Q,W (93.7%) CP,HE,RP,TR,OC | 321 (1.5%) | κριτην 23 **ϕ**⁷⁵κΒ (2.1%) NU | αρχοντα και 3 (1%) | αρχοντα και 1 (0.2%) | αρχοντα και 123 (0.7%) | 1 (0.7%) | κριτην D | four other variants (0.2%)

αυτούς, «Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς[†] πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωῇ αὐτοῦ[‡] ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ.»[§]

Parable of a rich fool

¹⁶ Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτούς λέγων· «Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. ¹⁷ Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων, <Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου;> ¹⁸ Καὶ εἶπεν· <Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά* μου[†] καὶ τὰ ἀγαθὰ μου. ¹⁹ Καὶ ἔρῳ τῆ ψυχῆ μου· Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου.> ²⁰ Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· <Ἄφρον,[‡] ταύτη τῆ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας, τίτι ἔσται;> ²¹ Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἐαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.»[§]

The mentality of the Kingdom

[†] **12:15** τῆς **f**³⁵ [78%] CP,HE,RP,TR | πασης **ϕ**⁷⁵ **κ**A,B,D,N,Q,W [22%] OC,NU [‡] **12:15** αὐτου **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ **κ**A,B,Q [60%] CP,TR,OC,NU | αὐτω [40%] HE,RP | αὐτων W | — D,N [§] **12:15** αὐτου **f**³⁵ **κ**A,N [88%] CP,HE,RP,TR,OC | αὐτω **ϕ**⁷⁵ B,D,Q [12%] NU | αὐτων W * **12:18** τα γεννηματα **f**³⁵ **κ**A,D,N,Q,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 γεννηματα [7%] some TRs | τον σιτον **ϕ**⁷⁵(B) [2%] NU [†] **12:18** μου **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ **κ**A,D,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — B [1%] NU [‡] **12:20** αφρον **f**³⁵ [70%] CP,HE,RP,OC | αφρων **ϕ**⁷⁵ **κ**A,B,D,N,Q,W [30%] TR,NU [§] **12:21** πλουτων *rell* | 1 ταυτα λεγων εφωνει ο εχων ωτα ακουειν ακουετω [35%]

22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ·*
 «Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,† μὴ μεριμνᾶτε τῇ
 ψυχῇ ὑμῶν,‡ τί φάγητε· μηδὲ τῷ σώματι,§
 τί ἐνδύσεσθε.* 23 Ἡ† ψυχὴ πλείων‡ ἐστὶν
 τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.
 24 Κατανοήσατε τοὺς κόρακας· ὅτι οὐ
 σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν
 ταμεῖον§ οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει
 αὐτούς. Πόσω μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν
 πετεινῶν; 25 Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται
 προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ* πῆχυν
 ἕνα;† 26 Εἰ οὖν οὔτε‡ ἐλάχιστον δύνασθε, τί
 περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε;

27 »Κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς ἀύξανει·
 οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω§ ὑμῖν,* οὐδὲ
 Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο

* 12:22 αὐτου f³⁵ κA,D,Q,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] |
 — ϣ⁷⁵B [0.2%] † 12:22 λεγω υμιν f³⁵ ϣ⁷⁵κB,D [28%]
 OC,NU | 21 A,Q,W [72%] CP,HE,RP,TR ‡ 12:22 υμων f³⁵
 ϣ⁴⁵(B) [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κA,Q,W [3.5%] NU |
 ημων [2%] § 12:22 σωματι *rell* | 1 υμων [8.5%] OC
 * 12:22 ενδυσεσθε f³⁵ [25%] | ενδυσησθε ϣ^{45,75}κA,B,D,Q
 [74%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ενδυσησθαι W [1%] † 12:23 η f³⁵
 ϣ⁴⁵A,W [76%] CP,HE,RP,TR | 1 γαρ ϣ⁷⁵κB,D,Q [17%] NU | ουχι 1
 [7%] OC ‡ 12:23 πλειων f³⁵ [23%] | πλειον ϣ^{45,75}κA,B,Q,W
 [77%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | πλεον D § 12:24 ταμειον *rell* |
 ταμειον [25%] * 12:25 προσθειναι (προσθηναι 38%) επι
 την ηλικιαν αυτου f³⁵ ϣ⁴⁵κA,D,Q,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 23451 ϣ⁷⁵B [0.2%] NU † 12:25 ενα f³⁵ A,Q,W [99.7%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ^{45,75}κB,D,NU ‡ 12:26 ουτε f³⁵ A,W
 [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ουδε ϣ^{45,75}κB,Q [3.5%] NU | — (D)
 § 12:27 λεγω f³⁵ ϣ⁴⁵ [20%] | 1 δε ϣ⁷⁵κA,B,Q,W [80%]
 CP,HE,RP,TR,OC,NU * 12:27 υμιν *rell* | 1 οτι κA,D [19%]

ὡς ἐν τούτων. ²⁸ Εἰ δὲ τὸν χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄντα[†] καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν,[‡] πόσω μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; ²⁹ Καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε ἢ § τί πίνητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε. ³⁰ Ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ,* ὑμῶν δὲ ὁ Πατὴρ οἶδεν ὅτι χρήζετε τούτων. ³¹ Πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,[†] καὶ ταῦτα πάντα[‡] προστεθήσεται ὑμῖν.

³² »Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ Πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. ³³ Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην. Ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια[§] μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σῆς διαφθείρει. ³⁴ Ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

† **12:28** τον χορτον εν τω αγρω σημερον οντα **f**³⁵ [68%] CP,HE,RP,TR | 126347 [11%] | 126357 A,W [8%] | 123576 [2%] | 351276 **ϕ**⁷⁵κΒ [0.5%] NU | 356127 **ϕ**⁴⁵ | 12 του αγρου 67 D [10%] OC | several other variants ‡ **12:28** αμφιεννυσιν **f**³⁵ κA,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αμφιεζει **ϕ**^{45,75}D [0.5%] NU | αμφιαζει B § **12:29** η **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵A,D,W [95%] CP,HE,RP,TR | και **ϕ**⁴⁵κΒ,Q [5%] OC,NU * **12:30** επιζητει **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵A,N,Q [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | επιζητουσιν **ϕ**⁷⁵κΒ(W) [1.5%] NU | ζητει D † **12:31** του θεου **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵A,N,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτου κΒ,D [0.5%] NU | — **ϕ**⁷⁵ ‡ **12:31** παντα **f**³⁵ A,D,N [72%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**^{45,75}κΒ,Q(W) [28%] NU § **12:33** βαλαντια **f**³⁵ [72%] CP,HE,RP,TR | βαλλαντια **ϕ**^{45,75}κA,B,D,N,Q,W [28%] OC,NU

Watchfulness enjoined

35 »Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες* περιεζωσμένοι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, 36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοι τὸν κύριον ἐαυτῶν,† πότε ἀναλύσει‡ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῶ. 37 Μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὐρήσει γρηγοροῦντας. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς, καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. 38 Καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ§ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὐρῆ οὕτως, μακάριοί εἰσιν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι.* 39 Τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἦδει† ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ὥρα ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ‡ οὐκ ἂν§ ἀφῆκεν διορυγῆναι* τὸν οἶκον αὐτοῦ. 40 Καὶ ὑμεῖς οὖν† γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ

* **12:35** υμων αι οσφυες *rell* | 231 A,N,Q [16%] | 1 η 3 D
† **12:36** εαυτων *rell* | αυτων D,W [10%] ‡ **12:36** αναλυσει **f**³⁵ [87%] CP,HE,TR,OC | αναλυση **ϕ**⁷⁵κA,B,D,N,Q,W [13%] RP,NU
§ **12:38** και εαν ελθῃ εν τη δευτερα φυλακη και **f**³⁵ A,N,Q [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 1235 εσπερινη 78 D | καν 456 καν **ϕ**⁷⁵κB [1%] NU | 12 W | at least seven other variants * **12:38** οι δουλοι εκεινοι **f**³⁵ A,N,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 3 **ϕ**⁷⁵B,D [0.3%] NU | — κ † **12:39** ηδει *rell* | ηδη N [16%] | two other variants ‡ **12:39** εγρηγορησεν αν και **f**³⁵ A,B,N,Q,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — [0.2%] **ϕ**⁷⁵κ(D)NU § **12:39** αν *rell* | — B,W [19%] CP * **12:39** διορυγηναι **f**³⁵ A,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | διορυχθηναι **ϕ**⁷⁵κB [1%] NU | — (D) † **12:40** ουν **f**³⁵ A,N,W (97.9%) CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κB,Q (1.6%) NU | omit vs 40 (0.4%) | δε D

Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἔρχεται.»

⁴¹ Εἶπεν δὲ αὐτῷ‡ ὁ Πέτρος, «Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις, ἢ καὶ πρὸς πάντας;» ⁴² Εἶπεν δὲ§ ὁ Κύριος· «Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ* φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ† σιτομέτριον; ⁴³ Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως.‡ ⁴⁴ Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ⁴⁵ Ἐὰν δὲ εἶπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, «Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι,»§ καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ⁴⁶ ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει.

⁴⁷ »Ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ,* καὶ μὴ ἐτοιμάσας μηδὲ† ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται

‡ **12:41** αυτω f³⁵ κA,N,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵B(D) [2%] NU § **12:42** ειπεν δε f³⁵ A,N,Q,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | και 1 ϣ⁷⁵κB,D [2.5%] NU * **12:42** και f³⁵ κA [74%] CP,HE,RP,TR,OC | ο ϣ⁷⁵B,D,N,Q,W [22%] NU | — [4%] † **12:42** το f³⁵ κA,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϣ⁷⁵B,D [1%] ‡ **12:43** ποιουντα ουτως *rell* | 21 ϣ^{45,75}κ [2.5%] OC § **12:45** ερχεσθαι *rell* | ελθειν [16%] * **12:47** αυτου f³⁵ ϣ^{45,75}κB,D,W [47%] CP,NU | εαυτου A,N [53%] HE,RP,TR,OC † **12:47** μηδε f³⁵ A,N [95%] CP,HE,RP,TR,OC | η ϣ⁷⁵κB [2.5%] NU | — (ϣ⁴⁵D)(W) [2.5%]

πολλάς. 48 Ὁ δὲ μὴ γνώσῃς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. Παντὶ δὲ ὧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζήτηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ὧ παρέθεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

Christ causes division

49 »Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; 50 Βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως οὗς τελεσθῆ. 51 Δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῆ; Οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἡ διαμερισμὸν. 52 Ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἐνὶ* διαμεμερισμένοι· τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν. 53 Διαμερισθήσεται† πατὴρ ἐπὶ υἱῶ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατρὶ καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητρί,* πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς.»†

Discern the time

‡ 12:49 εἰς f³⁵ p⁴⁵D [75%] CP,HE,RP,TR | ἐπι p⁷⁵κA,B,N,W [25%] OC,NU § 12:50 ου f³⁵ [79%] CP,HE,RP,TR,OC | οτου p^{45,75}κA,B,D,N [21%] NU | — W * 12:52 οικω ἐνι f³⁵ p⁴⁵A,N,W [98.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵B,D [1.3%] NU | — (κ) † 12:53 διαμερισθησεται f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR | διαμερισθησονται p^{45,75}κB,D [3%] OC,NU ‡ 12:53 ἐπι rell | ἐφ A,D [20%] TR § 12:53 θυγατρι f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | τὴν θυγατέρα p^{45,75} [1.5%] NU | θυγατέρα κB,D [0.5%] * 12:53 μητρι f³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | τὴν μητέρα p^{45,75}B,D [1.5%] NU | μητέρα κ [0.5%] | — (W) † 12:53 αὐτης f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75}κB,D [1%] NU

54 Ἐλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· «Ὅταν ἴδητε τὴν‡ νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸς δυσμῶν, εὐθέως λέγετε,* <Ὁμβρος ἔρχεται,> καὶ γίνεται οὕτως. 55 Καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι <Καύσων ἔσται,> καὶ γίνεται. 56 Ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς† οἶδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν‡ τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;§ 57 Τί δέ, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;

Pay your debts on time!

58 »Ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μήποτε κατασύρη σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτής σε παραδῶ* τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ βάλῃ† σε‡ εἰς

‡ 12:54 τὴν **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ D,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — **ϕ**⁷⁵κA,B,N [4.5%] § 12:54 ἀπο **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐπι **ϕ**⁷⁵κB [0.5%] NU * 12:54 λεγετε **f**³⁵ D [82%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 οτι **ϕ**^{45,75}B [12%] NU | λεγεται W [5%] | λεγεται οτι κA,N [1%] † 12:56 του ουρανου και της γης **f**³⁵ **ϕ**^{45,75}D,N [40%] CP,OC | 45312 κA,B,W [60%] HE,RP,TR,NU ‡ 12:56 τον δε καιρον **f**³⁵ κA,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 132 **ϕ**⁷⁵B [0.2%] NU | πλην 13 **ϕ**⁴⁵D [0.2%] | one other variant § 12:56 ου δοκιμαζετε **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵A(D) (94.7%) CP,HE,RP,TR,OC | 1 δοκιμαζεται N,W (3.9%) | 2 (0.4%) | ουκ οιδατε δοκιμαζειν **ϕ**⁷⁵κB (0.8%) NU | three other readings (0.2%) * 12:58 παραδω **f**³⁵ N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | παραδωσει (**ϕ**⁴⁵)κA,B(D) [1.5%] NU | παραδοσει **ϕ**⁷⁵ † 12:58 βαλη **f**³⁵ A,N,W [80%] CP,HE,RP | βαλλη [5%] TR | βαλει **ϕ**⁷⁵κB,D [10%] OC,NU | βαλλει [5%] ‡ 12:58 βαλη σε **f**³⁵ D [24%] CP | 21 **ϕ**⁷⁵κA,B,N,W [76%] HE,RP,TR,OC,NU

φυλακῆν. ⁵⁹ Λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ§ καὶ τὸ* ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῶς.»

13

Repent or perish

¹ Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θουσιῶν αὐτῶν. ² Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς* εἶπεν αὐτοῖς· «Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τοιαῦτα† πεπόνθασιν; ³ Οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε‡ πάντες ὡσαύτως§ ἀπολεισθε. ⁴ Ἦ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ* ὀκτὼ ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς· δοκεῖτε ὅτι οὗτοι† ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας‡ ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν§

§ 12:59 ου f³⁵ D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | του A | — ϣ⁷⁵κΒ [1%] NU * 12:59 το f³⁵ ϣ⁷⁵κΒ,N,W [60%] TR,OC,NU | τον A(D) [40%] CP,HE,RP * 13:2 ο ιησους f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ [0.5%] NU † 13:2 τοιαυτα f³⁵ ϣ⁷⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ταυτα κΒ,D [2.5%] NU ‡ 13:3 μετανοητε f³⁵ ϣ⁷⁵κΒ,N,W [63%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | μετανοησητε A,D [13%] | μετανοειτε [22%] | μετανοησετε [2%] § 13:3 ωσαυτως f³⁵ A,N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | ομοιως ϣ⁷⁵κΒ,D [5%] NU * 13:4 και f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ,D [1.5%] NU † 13:4 ουτοι f³⁵ N [81.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτοι ϣ⁷⁵κA,B,W [18%] NU | — D [0.2%] | one other variant ‡ 13:4 παντας f³⁵ (N)W [90%] CP,HE,RP,TR | 1 τους ϣ⁷⁵κA,B,D [10%] OC,NU § 13:4 εν f³⁵ κA,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵Β,D [8%] NU

Ἰερουσαλήμ; ⁵ Οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε* πάντες ὁμοίως† ἀπολεισθε.»

Parable of a barren fig tree

⁶ Ἐλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν· «Συκῆν εἶχέν τις‡ ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην,§ καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν* ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν. ⁷ Εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· Ἐπίδου, τρία ἔτη† ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὐρίσκω. Ἐκκοψον‡ αὐτήν· ἵνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ;§ ⁸ Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει* αὐτῷ, Ἐπίδου, ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν καὶ βάλω κόπρια,† ⁹ κἂν μὲν ποιήσῃ‡ καρπὸν—εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον§ ἐκκόψεις* αὐτήν.»

* **13:5** μετανοητε f³⁵ p⁷⁵B,N,W [62%] CP,HE,RP,TR,NU | μετανοειτε W [16%] | μετανοησητε κA,D [21%] OC | μετανοησετε [1%] | μετανοηται [0.5%] † **13:5** ομοιως f³⁵ p⁷⁵A,D,N,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | ωσαυτως κB [6%] NU ‡ **13:6** ειχεν τις rell | 21 D [13%] § **13:6** εν τω αμπελωνι αυτου πεφυτευμενην f³⁵ A,N [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 51234 p⁷⁵B,D,W [6%] NU | 5134 κ * **13:6** ζητων καρπον rell | 21 [0.5%] TR † **13:7** ετη f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αφ ου p⁷⁵κB,D [2%] NU ‡ **13:7** εκκοψον f³⁵ κB,D,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ουν p⁷⁵A [8%] [NU] § **13:7** καταργει rell | καταργη [25%] * **13:8** λεγει rell | ειπεν [3%] OC † **13:8** κοπρια f³⁵ p⁷⁵κA,B,N,W [87%] CP,HE,RP,OC,NU | κοπριαν [12%] TR | κοπρον [1%] | κοφινον κοπριων D ‡ **13:9** ποιηση f³⁵ p^{45,75}κA,B,D,N,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ποιησει [20%] § **13:9** ει δε μηγε εις το μελλον f³⁵ p^{45v}A,D,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 456123 p⁷⁵κB [2.5%] NU * **13:9** εκκοψεις rell | εκκοψης [14%]

Jesus heals a woman bound by Satan

10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. 11 Καὶ ἰδοῦ, γυνὴ ἣν[†] πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας[‡] ἔτη δέκα καὶ[§] ὀκτώ—καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακῦψαι εἰς τὸ παντελές. 12 Ἴδων δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ, «Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου.» 13 Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας, καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη,* καὶ ἐδόξαζεν τὸν Θεόν.

14 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυναγωγός, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ[†] σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ,[‡] «Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις[§] οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου.» 15 Ἀπεκρίθη οὖν* αὐτῷ ὁ Κύριος καὶ εἶπεν· «Ὑποκριταί,[†] ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βούν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; 16 Ταύτην δέ, θυγατέρα Ἀβραάμ οὖσαν, ἦν

† 13:11 ἦν f³⁵ A(D)(W) [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ^{45,75} κB,N [2%] NU ‡ 13:11 ασθενειας *rell* | ασθενιας CP | ασθενεια (D) § 13:11 και f³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [2%] NU | ιη ϕ^{45,75} * 13:13 ανωρθωθη f³⁵ κN,W [59%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ανορθωθη ϕ⁷⁵ A,B,D [40%] | ιαθη [1%] † 13:14 τω *rell* | το [15%] ‡ 13:14 οχλω f³⁵ ϕ⁴⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 οτι ϕ⁷⁵ κB [1%] NU § 13:14 ταυταις f³⁵ D [93%] CP,HE,RP,TR,OC | αυταις ϕ^{45,75} κA,B,N,W [7%] NU * 13:15 ουν f³⁵ A,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | δε ϕ^{45,75} κB,D [2.5%] NU | — [1.5%] † 13:15 υποκριται f³⁵ ϕ⁷⁵ κA,B,N [75%] CP,HE,RP,NU | υποκριτα ϕ⁴⁵ D,W [25%] TR,OC

ἔδησεν ὁ Σατανᾶς, ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῆ ἡμέρα τοῦ σαββάτου;» ¹⁷ Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ’ αὐτοῦ.

Two parables

¹⁸ Ἔλεγεν δέ· † «Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ¹⁹ Ὅμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, § καὶ ἠῦξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα,* καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.»

²⁰ Πάλιν † εἶπεν· «Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ²¹ Ὅμοία ἐστὶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυσεν † εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.»

The narrow gate

²² Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων, καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ. § ²³ Εἶπεν δέ τις αὐτῷ, «Κύριε, εἰ

‡ **13:18** δε f³⁵ A,D(N)W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ουν ρ^{45,75} κB [1.5%] NU § **13:19** εαυτου *rell* | αυτου ρ⁴⁵ κD [15%] * **13:19** μεγα f³⁵ ρ⁴⁵ A,N,W (97.1%) CP,HE,RP,TR,OC | μεγαν (2.1%) | — ρ⁷⁵ κB(D) (0.8%) NU † **13:20** παλιν f³⁵ A,N,W [95%] CP,HE,RP,OC | και 1 ρ^{45,75} κB [5%] TR,NU | D is wild ‡ **13:21** εκρυσεν f³⁵ ρ⁴⁵ B,N [60%] CP,OC | ενεκρυσεν ρ⁷⁵ κA,D,W [40%] HE,RP,TR[NU] § **13:22** ιερουσαλημ f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ιεροσολυμα ρ⁷⁵ κ [0.5%] NU | εροσολυμα B

ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι;» Ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς·
 24 «Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς
 πύλης,* ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν
 εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. 25 Ἀφ’ οὗ ἂν
 ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν
 θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν
 τὴν θύραν λέγοντες, «Κύριε, Κύριε,† ἄνοιξον
 ἡμῖν»· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, «Οὐκ οἶδα
 ὑμᾶς· πόθεν ἐστέ;» 26 τότε ἄρξεσθε‡ λέγειν,
 «Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν
 ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδασκας.» 27 Καὶ ἐρεῖ·
 «Λέγω§ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς* πόθεν ἐστέ.
 Ἀπόστητε ἀπ’ ἐμοῦ, πάντες οἱ† ἐργάται τῆς‡
 ἀδικίας.»

28 »Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς
 τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψεσθε§ Ἀβραὰμ
 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς
 προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑμᾶς
 δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. 29 Καὶ ἤξουσιν ἀπὸ
 ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ* βορρᾶ καὶ νότου,

* **13:24** πωλης **f**³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | θυρας
p⁽⁴⁵⁾⁷⁵ κB,D [1%] NU † **13:25** κυριε **f**³⁵ A,D,N,W [99.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁷⁵ κB [0.5%] NU ‡ **13:26** αρξεσθε
f³⁵ **p**⁷⁵ B [70%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αρξησθε κA,D,N,W [30%]
 § **13:27** λεγω **f**³⁵ **p**⁷⁵ A,D,N,W (94.7%) CP,HE,RP,TR,OC | λεγων B
 (1.3%) NU | — κ (1.3%) | omit 26-27a (2.7%) * **13:27** υμας **f**³⁵
 κA(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — **p**⁷⁵ B [1%] † **13:27**
 οι **f**³⁵ A [75%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁷⁵ κB,D,N,W [25%] NU
 ‡ **13:27** της **f**³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁷⁵ κB(D)
 [0.5%] NU § **13:28** οψεσθε **f**³⁵ B,D [27%] CP,UBS | οψησθε
p⁷⁵ A,N,W [73%] HE,RP,TR,OC,N-A | ιδητε κ * **13:29** και **f**³⁵
 κA,D,N,W [98%] CP,HE,RP | 1 απο B [2%] TR,OC,NU | απο **p**⁷⁵

καὶ ἀνακληθήσονται† ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.
 30 Καὶ ἰδοῦ, εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι,
 καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι.»

A word for Herod

31 Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ‡ προσῆλθόν§ τινες
 Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ, «Ἐξελθε καὶ
 πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει*
 σε ἀποκτεῖναι.» 32 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
 «Πορευθέντες εἶπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτη·
 Ἐξελθὺν, ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἐπιτελῶ†
 σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι.»
 33 Πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ
 τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται
 προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἰερουσαλήμ.

Jesus laments over Jerusalem

34 »Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ
 ἀποκτενοῦσα‡ τοὺς προφῆτας καὶ
 λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς
 αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναῖξαι τὰ τέκνα
 σου, ὃν τρόπον ὄρνις§ τὴν ἐαυτῆς νοσσιᾶν*
 ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 35 Ἰδοῦ,

† 13:29 ἀνακληθησονται *rell* | ἀνακληθησονται N [30%]

‡ 13:31 ἡμερα **f**³⁵ N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | ωρα **ϕ**⁷⁵ κA,B,D [3%] NU § 13:31 προσηλθον *rell* | προσηλθαν **ϕ**⁷⁵ B,D,NU

* 13:31 θελει *rell* | θελη [15%] † 13:32 ἐπιτελω **f**³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αποτελω **ϕ**⁷⁵ κB [2%] NU | αποτελουμαι D | ποιουμαι και **ϕ**⁴⁵ | two other variants

‡ 13:34 ἀποκτενοῦσα **f**³⁵ (A) [48%] HE,RP | ἀποκτεννοῦσα CP,OC | ἀποκτεινοῦσα **ϕ**^{45,75} κB,D [49%] TR,NU | ἀποκτεινασα [3%] | ἀποκτινοῦσα N,W § 13:34 ὀρνις *rell* | 1 ἐπισυναγει

CP * 13:34 τὴν ἐαυτῆς νοσσιαν *rell* | τὰ 2 νοσσια A(D) [12%]

ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.† Λέγω δὲ ἃ ὑμῖν ὅτι § οὐ μὴ με ἴδητε* ἕως ἂν ἤξει ὅτε† εἴπητε, «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.» »

14

Jesus heals a man with dropsy

¹ Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν* Φαρισαίων σαββάτω φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. ² Καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπος τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ³ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων, «Εἰ† ἕξειστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεύειν;» ‡ ⁴ Οἱ δὲ ἠσύχασαν. Καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. ⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς § πρὸς αὐτοὺς εἶπεν,* «Τίνος

† 13:35 ερημος f³⁵ D,N [55%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45v,75} κA,B,W [45%] NU ‡ 13:35 λεγω δε f³⁵ p⁷⁵ A,B,D,N,W [96.5%] CP,HE,RP,OC[NU] | 21 [2%] | αμην 21 [1%] TR | 1 p⁴⁵ κ [0.4%] § 13:35 οτι f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45v,75} κB,D [3%] NU * 13:35 με ιδητε f³⁵ p^{45,75} D,N [85%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κA,B,W [15%] NU † 13:35 αν ηξει οτε f³⁵ A,N,W [45%] RP | 1 ηξηη 3 [47%] CP,HE,TR,OC | 23 D [0.2%] [NU] | 1 p⁴⁵ κ [6%] | 3 [1.5%] | — p⁷⁵ B [0.3%] * 14:1 των f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — p^{45,75} κB [1%] † 14:3 ει f³⁵ p⁴⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB,D [3%] NU ‡ 14:3 θεραπευειν f³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | θεραπευσαι p⁴⁵ | 1 η ου [1%] | θεραπευσαι η ου p⁷⁵ κB,D [1.5%] NU § 14:5 αποκριθεις f³⁵ (κ)A,N(W) [80%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} B,D [20%] NU * 14:5 προς αυτους ειπεν *rell* | 312 A,D,W [13%]

ὕμῶν, υἱὸς† ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται,‡
καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν τῆς§
ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;» 6 Καὶ οὐκ ἴσχυσαν
ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ* πρὸς ταῦτα.

A lesson about humility

7 Ἐλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους
παραβολὴν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας
ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς· 8 «Ὅταν
κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῆς†
εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός
σου ἢ κεκλημένος ὑπ’ αὐτοῦ, 9 καὶ ἐλθὼν ὁ
σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ, <Σύ,‡ δὸς τούτῳ
τόπον>· καὶ τότε ἄρξει, μετ’ ᾧ αἰσχύνῃς, τὸν
ἔσχατον τόπον κατέχειν. 10 Ἀλλ’ ὅταν κληθῆς,
πορευθεὶς ἀνάπεσε* εἰς τὸν ἔσχατον τόπον,
ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε, εἴπῃ† σοι, <Φίλε,
προσανάβηθι ἀνώτερον.> Τότε ἔσται σοι δόξα

† 14:5 υἱος f³⁵ p^{45,75} B,N,W [72.5%] HF,RP,OC,NU | ο 1 A [1.5%]
| ονος κ [26%] CP,TR | προβατον D ‡ 14:5 ἐμπεσεῖται f³⁵
(D,N) [90%] CP,HF,RP,TR,OC | πεσεῖται p^{45,75} κA,B,W [10%] NU
§ 14:5 τη f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB
[1%] NU * 14:6 αὐτῷ f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | —
p^{45,75} κB,D [1%] NU | two other variants † 14:8 κατακλιθῆς
rell | κατακλιθῆς [15%] | κατακλιθεις [3%] | κατακλιθεις
[5.5%] | κατακλιου p⁴⁵ | one other variant ‡ 14:9 συ f³⁵
[20%] | σοι p^{45,75} κA,B,D,N,W [80%] CP,HF,RP,TR,OC,NU § 14:9
μετ f³⁵ p⁴⁵ [70%] CP,HF,RP,TR,OC | μετὰ p⁷⁵ κA,B,D,N,W
[30%] NU * 14:10 ἀναπεσε f³⁵ p^{45v,75} κA,B,N,W [80%]
CP,HF,RP,OC,NU | ἀνεπεσε [1%] | ἀναπεσον [4%] TR | ἀναπεσαι
[15%] | ἀναπειπτε D † 14:10 εἴπῃ f³⁵ A,D,W [99%]
CP,HF,RP,TR,OC | ἐρει p⁷⁵ κB,N [1%] NU

ἐνώπιον‡ τῶν συνανακειμένων σοι. 11 Ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἐαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἐαυτὸν ὑψωθήσεται.»

12 Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· «Ὅταν ποιῆς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέσωσιν,§ καὶ γένηταί* σοι ἀνταπόδομα.† 13 Ἀλλ' ὅταν ποιῆς δοχὴν,‡ κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους,§ χωλοὺς, τυφλοὺς· 14 καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι—ἀνταποδοθήσεται γὰρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.»

An unusual banquet

15 Ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ, «Μακάριος ὃς* φάγεται ἄριστον† ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.» 16 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· «Ἄνθρωπός τις ἐποίησεν‡ δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς· 17 καὶ

‡ 14:10 ἐνώπιον f³⁵ D,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 παντων ϣ⁷⁵κA,B,N [5%] NU § 14:12 σε ἀντικαλέσωσιν f³⁵ A,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁷⁵κB,D [2%] NU | ἀντικαλέσουσεν N * 14:12 γενηται *rell* | γενησεται [16%] OC | one other variant † 14:12 σοι ἀνταποδομα f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁷⁵κB,D [1%] NU ‡ 14:13 ποιης δοχην f³⁵ A,D,N,W [84%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 B,NU | 2 ποιησης ϣ⁷⁵κ | ποιεις 2 [16%] § 14:13 ἀναπηρους f³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | ἀναπειρους ϣ⁷⁵A,B,D,W [10%] NU | ἀναπρους κN * 14:15 ος f³⁵ A,D,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | οστις ϣ⁷⁵B [3.5%] NU | omit whole line κ † 14:15 ἀριστον f³⁵ A,W [80%] CP,HE,RP,OC | ἀρτον ϣ⁷⁵B,D,N [20%] TR,NU ‡ 14:16 ἐποιησεν f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐποιει ϣ⁷⁵κB [0.5%] NU

ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῆ ὥρα τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, ᾠᾶ ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστιν πάντα.›§ 18 Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες.* Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· Ἄγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκη ἐξελθεῖν καὶ† ἰδεῖν αὐτόν. Ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον.› 19 Καὶ ἕτερος εἶπεν· Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά. Ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον.› 20 Καὶ ἕτερος εἶπεν, Ἐγὼ ἀγαθὸν ἔργον, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν.› 21 Καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος‡ ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ, Ἐξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους§ καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς* εἰσάγαγε ὧδε.› 22 Καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος, Κύριε, γέγονεν ὡς† ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν.› 23 Καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· Ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ

§ 14:17 πάντα f³⁵ A(D)N,W (99.5%) CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁴⁵⁽⁷⁵⁾(κ)B (0.5%) NU * 14:18 παραιτεσθαι παντες f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁷⁵κB,D [1%] NU † 14:18 εξελθειν και f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εξελθων ϣ⁷⁵κB,D [0.5%] NU | three other variants ‡ 14:21 εκεινος f³⁵ N [89%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ^{45,75}κA,B,D,W [11%] NU § 14:21 αναπηρους f³⁵ N [97%] CP,HE,RP,TR,OC | αναπειρους ϣ⁷⁵κA,B,D,W [3%] NU * 14:21 τυφλους και χωλους f³⁵ ϣ^{45,75}κB,D,W [42%] CP,NU | 321 N [57%] HE,RP,TR,OC | 1 A [1%] † 14:22 ως f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | ο ϣ^{45v,75}κB,D [1%] NU | two other variants [1%]

ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκος μου.‡ 24 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δείπνου.»§

Jesus ministers (mainly) in Perea

Jesus defines discipleship

25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· 26 «Ἐἴ τις ἔρχεται πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ* καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ† καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν,‡ οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής.§ 27 Καὶ ὅστις* οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,† καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου‡ μαθητής.

28 »Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, ὁ θέλων§ πύργον

‡ 14:23 ο οικος μου f³⁵ p⁴⁵w [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 p⁷⁵κA,B,D,N [5%] NU § 14:24 δειπνου f³⁵ p^{45,75}κA,B,D,N,W [55%] CP,HE,TR,OC,NU | 1 πολλοι γαρ εισιν κλητοι ολιγοι δε εκλεκτοι [45%] RP * 14:26 αυτου f³⁵ p⁴⁵κA,D,N,W [96%] CP,HE,RP | εαυτου p⁷⁵B [4%] TR,OC,NU † 14:26 δε f³⁵ p⁴⁵κA,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | τε B [1%] NU | — p⁷⁵ ‡ 14:26 εαυτου ψυχην f³⁵ p⁴⁵A,D,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵κB,NU § 14:26 μου ειναι μαθητης f³⁵ p^{45,75}N [36%] CP | 132 A,D,W [60%] HE,RP,TR,OC | 213 κB [4%] NU | one other variant * 14:27 και οστις f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 p^{45,75}κ [0.5%] NU | 2 ουν B | two other variants † 14:27 αυτου f³⁵ p^{45,75}κD [92%] CP,HE,RP,TR | εαυτου A,B,N,W [8%] OC,NU ‡ 14:27 ειναι μου f³⁵ p⁷⁵κB,N,W [75%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 p⁴⁵A(D) [25%] TR § 14:28 ο θελων f³⁵ p⁴⁵w [70%] CP,HE,RP | 2 κA,B,D,N [30%] TR,OC,NU | θελει p⁷⁵

οικοδομησαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ* πρὸς† ἀπαρτισμόν; 29 Ἴνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος‡ ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται§ ἐμπαίζειν αὐτῷ,* 30 λέγοντες ὅτι <Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.>

31 »Ἡ τίς βασιλεύς, πορευόμενος συμβαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ† εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον‡ βουλευεται§ εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι* τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ’ αὐτόν; 32 Εἰ δὲ μή γε, ἔτι πόρρω αὐτοῦ† ὄντος, πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην.

33 »Οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν,

* **14:28** τα f³⁵ κA,N [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ^{45,75} B,D,W [1.5%] NU † **14:28** προς f³⁵ [45%] CP,TR,OC | εις ϕ^{45,75} κA,B,D,N,W [55%] HE,RP,NU ‡ **14:29** ισχυοντος *rell* | ισχυσαντος [8%] OC | three other spellings § **14:29** αρξωνται *rell* | αρξονται N [18%] * **14:29** εμπαζειν αυτω f³⁵ ϕ^{45v} [86%] CP,HE,RP,TR | 21 ϕ⁷⁵ κA,B,N,W [13%] OC,NU | — (D) | two other variants [1%] † **14:31** συμβαλειν ετερω βασιλει f³⁵ W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ϕ⁷⁵(κ)A,B,D,N [2%] NU | two other variants ‡ **14:31** καθισας πρωτον *rell* | 21 [1%] OC § **14:31** βουλευεται f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | βουλευσεται ϕ⁷⁵ κB [1%] NU * **14:31** απαντησαι f³⁵ N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | υπαντησαι ϕ^{45,75} κA,B(D) [3%] NU † **14:32** πορρω αυτου f³⁵ A [95%] CP,HE,RP,OC | 21 ϕ⁷⁵ κB,D,N,W [5%] TR,NU

οὐ δύναται μου εἶναι‡ μαθητής. 34 Καλὸν§ τὸ ἄλας· ἐὰν δὲ* τὸ ἄλας μωρανθῆ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; 35 Οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. Ὁ ἔχων ὧ̇τα ἀκούειν, ἀκουέτω.»

15

Parable of a lost sheep

1 Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ* πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. 2 Καὶ διεγόγγυζον οἱ† Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι «Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.» 3 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· 4 «Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν, ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν,‡ οὐ καταλείπει τὰ ἐνευήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως§ εὕρη αὐτό; 5 Καὶ εὕρων ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὧ̇μους αὐτοῦ* χαίρων. 6 Καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον,

‡ 14:33 μου εἶναι f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR | 21 ϖ⁷⁵ κB [1%] OC,NU § 14:34 καλον f³⁵ A,D,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ουν ϖ⁷⁵ κB [2%] NU * 14:34 δε f³⁵ ϖ⁷⁵ A,W [98.5%] CP,HE,RP,TR | 1 και κB,D,N [1.5%] OC,NU * 15:1 ἐγγίζοντες αυτω f³⁵ D,N [82%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϖ⁷⁵ κA,B,W [18%] NU † 15:2 οι f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 τε ϖ⁷⁵ κB,D [0.5%] NU ‡ 15:4 εν εξ αυτων f³⁵ A,N [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ϖ⁷⁵ κB(D)W [1.5%] NU § 15:4 εως f³⁵ ϖ⁷⁵ B,D,W [70%] CP,HE,RP,TR,NU | 1 ου κA,N [30%] OC * 15:5 αυτου f³⁵ ϖ⁷⁵ κB,D,N [45%] OC,NU | εαυτου A,W [55%] CP,HE,RP,TR

συγκαλεῖ† τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς, <Συγχαρήτέ μοι, ὅτι εὔρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.> ⁷ Λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ‡ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρεΐαν ἔχουσιν μετανοίας.

Parable of a lost coin

⁸ » Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνου καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου§ εὔρη; ⁹ Καὶ εὑροῦσα, συγκαλεῖται* τὰς φίλας καὶ τὰς† γείτονας λέγουσα, <Συγχαρήτέ μοι, ὅτι εὔρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα.> ¹⁰ Οὕτως, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται‡ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.»

Parable of a lost son

¹¹ Εἶπεν δέ· «Ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς.
¹² Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί, <Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς

† **15:6** συγκαλεῖ *rell* | συγκαλεῖται D [16%] | συγκαλεῖτε N | one other variant ‡ **15:7** ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ **f**³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 **ϕ**⁷⁵κΒ [1%] NU § **15:8** οτου **f**³⁵ A,N,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ου **ϕ**⁷⁵κΒ [3%] NU | — D [1%] | three other variants * **15:9** συγκαλεῖται **f**³⁵ (A)(D)W [86%] CP,HE,RP,TR | συγκαλεῖ **ϕ**⁷⁵(κ)B,N [14%] OC,NU † **15:9** τας **f**³⁵ A(D)N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τους [3%] | — **ϕ**⁷⁵κΒ [0.5%] NU ‡ **15:10** χαρα γίνεται **f**³⁵ (A)N(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | γεινεται 1 **ϕ**⁷⁵κΒ [1%] NU | 1 ἔσται D

οὐσίας.> Καὶ § διεΐλεν αὐτοῖς τὸν βίον.
 13 Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας, συναγαγὼν
 ἅπαντα,* ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς
 χώραν μακράν· καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν
 οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἄσώτως. 14 Δαπανήσαντος
 δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς †
 κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ‡
 ὑστερεῖσθαι. 15 Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ
 τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν
 αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγρούς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους·
 16 καὶ ἐπεθύμει γεμίσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ
 ἀπὸ § τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι,
 καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. 17 Εἰς ἑαυτὸν δὲ
 ἐλθὼν εἶπεν·* <Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός
 μου περισσεύουσιν † ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ‡
 ἀπόλλυμαι. 18 ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν
 πατέρα μου καὶ ἔρω αὐτῷ· Πάτερ, ἤμαρτον εἰς
 τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, 19 καὶ § οὐκέτι
 εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Ποίησόν με ὡς

§ 15:12 καὶ f³⁵ κD,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ο δε A,B [1%] NU
 | — ϕ⁷⁵ * 15:13 απαντα f³⁵ κA,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC
 | παντα ϕ⁷⁵ B,D [3%] NU † 15:14 ισχυρος f³⁵ N,Q,W [99%]
 CP,HE,RP,TR,OC | ισχυρα ϕ⁷⁵ κA,B,D [1%] NU ‡ 15:14 ηρξατο
 rell | 1 του A [20%] § 15:16 γεμισαι την κοιλιαν αυτου απο
 f³⁵ A,N,Q (96.4%) CP,HE,RP,TR,OC | 1234 εκ (0.9%) | χορτασθηναι
 εκ ϕ⁷⁵ κB,D (2.2%) NU | χορτασθηναι 5 (0.5%) | 123 και
 χορτασθηναι 5 W * 15:17 ειπεν f³⁵ A,D,N,Q,W [98.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC | εφη ϕ⁷⁵ κB [1.5%] NU † 15:17 περισσεουσιν
 f³⁵ κD,N,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | περισσεουονται ϕ⁷⁵ A,B
 [2%] NU ‡ 15:17 λιμω f³⁵ (A)Q,W [91.5%] CP,HE,RP,TR,OC |
 1 ωδε (ϕ⁷⁵ κB) [2.5%] NU | ωδε 1 (D)N [6%] § 15:19 καὶ f³⁵
 N [58%] CP,HE,RP,TR | — ϕ⁷⁵ κA,B,D,Q,W [42%] OC,NU

ἓνα τῶν μισθίων σου.>

20 »Καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ.* Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη· καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν† ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 21 Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ υἱός,‡ «Πάτερ, ἡμάρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ§ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου.>* 22 Εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ·† «Ἐξενέγκατε τὴν‡ στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας.§ 23 Καὶ ἐνέγκαντες* τὸν μὸσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν· 24 ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς

* 15:20 εαυτου f³⁵ ρ⁷⁵A,B,W [42%] TR,NU | αυτου κD,N,Q [58%] CP,HE,RP,OC † 15:20 επεπεσεν *rell* | επεσεν W [20%] | ενεπεσεν D ‡ 15:21 αυτω ο υιος f³⁵ κA,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ρ⁷⁵B(D) [1%] NU § 15:21 και f³⁵ N,Q,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κA,B,D [6%] NU * 15:21 σου f³⁵ ρ⁷⁵A,N,Q,W (87.3%) CP,HE,RP,TR,OC,NU | 1 ποιησον με ως ενα των μισθιων 1 κB,D (12.5%) | long omissions (0.2%) † 15:22 αυτου f³⁵ A,N,Q,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ταχυ (ρ⁷⁵κ)B [1%] NU | 1 ταχεως D [2%] | one other variant ‡ 15:22 την f³⁵ ρ⁷⁵ [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,N,Q,W [5%] NU § 15:22 ποδας *rell* | 1 αυτου D [12%] * 15:23 ενεγκαντες f³⁵ A,Q,W [85%] CP,HE,RP,TR,OC | ενεγκουντες N [13%] | εξενεγκαντες [1%] | ενεγκατε D [0.5%] | φερετε ρ⁷⁵κB [0.5%] NU

ἦν καὶ ἀνέζησεν, καὶ† ἀπολωλὼς ἦν‡ καὶ εὐρέθη.›§ Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

25 »Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῶ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν·
26 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων,* ἐπυνθάνετο τί† εἶη ταῦτα. 27 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι «Ὁ ἀδελφός σου ἤκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν.» 28 Ὁργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν‡ πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. 29 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρί·§ «Ἴδού, τσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. 30 Ὅτε δὲ ὁ υἱὸς σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν

† 15:24 καὶ f³⁵ N [84%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κA,B,D,Q(W) [16%] NU ‡ 15:24 ἀπολωλως ην f³⁵ N [45.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ἀπολωλος 2 [50%] | 21 A,B,NU | 2 ἀπολωλος κ | 2 ἀπολωλος ϕ⁷⁵ | 1 D,Q [1%] | ἀπολωλος [3%] [Though evidently a neuter participle in form, I suppose that ἀπολωλος would be functioning as an adjective, parallel to νεκρος, should one choose that reading.] § 15:24 ευρεθη *rell* | ηυρεθη A,N [25%]
* 15:26 παιδων *rell* | 1 αυτου [2%] TR † 15:26 τι f³⁵ κA(D)W [84%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αν ϕ⁷⁵ B,N,Q [8%] NU | τινα [8%]
‡ 15:28 ουν f³⁵ N,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | δε ϕ⁷⁵ κA,B,D [2%] NU § 15:29 πατρι f³⁵ κW [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αυτου ϕ⁷⁵ A,B,D,N,Q [9%] NU

σιτευτόν.>* 31 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῶ· <Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν. 32 Εὐφρανθήναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν,† καὶ‡ ἀπολωλὼς§ ἦν* καὶ εὐρέθη.>»†

16

Parable of a stupid steward

1 Ἐλεγεν δὲ καὶ* πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ·† «Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῶ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 2 Καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῶ· <Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; Ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δυνήσῃ ἔτι‡ οἰκονομεῖν.> 3 Εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῶ ὁ οἰκονόμος· <Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; Σκάπτειν οὐκ ἰσχύω· ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι — 4 ἔγνω τί ποιήσω, ἵνα ὅταν

* 15:30 μοσχον τον σιτευτον f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 31 ϣ⁷⁵κ(B)(D)Q [0.5%] NU † 15:32 ανεζησεν f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εζησεν ϣ⁷⁵κB [0.5%] NU ‡ 15:32 και rell | — κD [13%] § 15:32 απολωλος f³⁵ ϣ⁷⁵κA,B,D,N,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | απολωλος [40%] * 15:32 ην f³⁵ κN [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵A,B,D(W) [5%] NU † 15:32 ευρεθη rell | ηυρεθη A,N [15%] * 16:1 και rell | — [14%] † 16:1 αυτου f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κB,D [1%] NU ‡ 16:2 δυνηση ετι f³⁵ A,N [92%] CP,HE,RP,TR | δυνη 2 ϣ⁷⁵B,D,W [8%] OC,NU | 2 δυνη κ

μετασταθῶ§ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.>* 5 Καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν† τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ,‡ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ, <Πόσον ὀφείλεις§ τῷ κυρίῳ μου;> 6 Ὁ δὲ εἶπεν, <Ἐκατὸν βάτους ἐλαίου.> Καὶ* εἶπεν αὐτῷ, <Δέξαι σου τὸ γράμμα† καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα.> 7 Ἐπειτα ἑτέρῳ εἶπεν, <Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις;> Ὁ δὲ εἶπεν, <Ἐκατὸν κόρους σίτου.> Καὶ λέγει‡ αὐτῷ, <Δέξαι σου τὸ γράμμα§ καὶ γράψον ὀγδοήκοντα.> 8 Καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν. Ὅτι οἱ* υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσιν.

A bit of irony

§ 16:4 μετασταθω f³⁵ A,W [88.5%] HF,RP,TR | μεταστω [3.5%] CP | 1 εκ ρ⁷⁵ κB,D,N [6%] OC,NU | 1 απο [1%] | five other variants [1%] * 16:4 αυτων *rell* | εαυτων κB,N [2%] OC † 16:5 χρεωφειλετων f³⁵ [75%] CP,HF,RP,TR,OC | χρεοφειλετων ρ⁷⁵B [5%] NU | χρεοφιλετων κA,D,N [20%] | χρεωστων W ‡ 16:5 εαυτου f³⁵ ρ⁷⁵A,B,N,W [70%] CP,HF,RP,TR,OC,NU | αυτου κD [30%] § 16:5 οφειλεις *rell* | 1 συ [2%] OC * 16:6 και f³⁵ N,W [96.5%] CP,HF,RP,TR,OC | ο δε ρ⁷⁵ κA,B [3.5%] NU | δε (D) † 16:6 το γραμμα f³⁵ A,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | τα γραμματα ρ⁷⁵ κB,D,N [1%] NU ‡ 16:7 και λεγει f³⁵ A,N,W [93%] CP,HF,RP,TR,OC | 2 ρ⁷⁵B [6%] NU | 2 δε κ [1%] | ο δε 2 D § 16:7 το γραμμα f³⁵ A,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | τα γραμματα ρ⁷⁵ κB,D,N [1%] NU * 16:8 οι *rell* | — [13%]

9 »Κἀγὼ† ὑμῖν λέγω, ποιήσατε ἑαυτοῖς‡ φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλείπητε,§ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. 10 Ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστὸς ἐστίν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστίν. 11 Εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾶ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; 12 Καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; 13 Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ.»

The Law will not fail

14 Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ* οἱ Φαρισαῖοι, φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. 15 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Ἕμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν. Ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν

† 16:9 καγὼ f³⁵ A,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | και εγω p⁷⁵κΒ [1.5%] NU ‡ 16:9 ποιησατε εαυτοις f³⁵ A,D,N,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εαυτους [11.5%] | 21 p⁷⁵κΒ [0.5%] NU § 16:9 εκλειπητε f³⁵ [65%] CP,HE | εκλειπητε [30%] RP,TR,OC | εκλειπη p⁷⁵κΒ,D,N [2.5%] NU | εκλειπη A [2%] | εκλειπηται W | one other variant * 16:14 ταυτα παντα και f³⁵ A,N,W (82.8%) CP,HE,RP,TR,OC | 213 (3%) | 12 p⁷⁵(κ)B (3.2%) NU | 13 (6.2%) | 23 (1.7%) | 21 (0.4%) | 1 D (0.5%) | 2 (0.2%) | 1 παντες 3 (0.4%) | παντες 3 (0.5%) | παντες (1.3%)

βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.† 16 Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως‡ Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. 17 Εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

18 »Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει,§ καὶ πᾶς ὁ * ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

A rich man and beggar Lazarus

19 »Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραίνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. 20 Πτωχὸς δέ τις ἦν† ὀνόματι Λάζαρος, ὃς‡ ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ, ἡλκωμένος,§ 21 καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων* ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου—ἀλλὰ καὶ οἱ

† 16:15 του θεου f³⁵ ϣ⁷⁵κA,D,N,W [62%] HE,RP,OC,NU | 12 εστιν [38%] TR | 12 ην CP | κυριου B ‡ 16:16 εως f³⁵ A,D,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μεχρι ϣ⁷⁵κB [2.5%] NU § 16:18 μοιχευει *rell* | μοιχεται [16%] * 16:18 πας ο f³⁵ κA,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | ο B,D [3%] NU | — ϣ⁷⁵ † 16:20 ην f³⁵ A,N,W (95.3%) CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κB,D (4.7%) NU ‡ 16:20 ος f³⁵ A,N,W (98.6%) CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κB,D (1.4%) NU [Note that in the space of four words in the Text the same four early uncials are 'followed' by a rather different array of other attestation; we have independent lines of transmission.] § 16:20 ηλκωμενος f³⁵ [84%] CP,HE,RP,TR,OC | ειλκωμενος ϣ⁷⁵κA,B,D,N,W [16%] NU * 16:21 των ψιχιων των πιπτοντων f³⁵ A(D)N,W (98.7%) CP,HE,RP,TR,OC | 342 (0.4%) | 34 ϣ⁷⁵κB (0.3%) NU | 12 (0.1%) | — (0.4%) | three other variants (0.2%)

κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον† τὰ ἔλκη αὐτοῦ.
 22 Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ
 ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν
 κόλπον τοῦ‡ Ἀβραάμ.

»Ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη.
 23 Καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς
 αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὀρᾷ τὸν§
 Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς
 κόλποις αὐτοῦ. 24 Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν,
 «Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον
 Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου
 αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν
 μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ.»
 25 Εἶπεν δὲ Ἀβραάμ· «Τέκνον, μνήσθητι ὅτι
 ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου* ἐν τῇ ζωῇ σου,
 καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ· νῦν δὲ ὄδε†
 παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. 26 Καὶ ἐπι‡
 πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα
 μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι
 ἐνθεν§ πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ*

† 16:21 ἀπελειχον **f**³⁵ N(W) [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | επελειχον
 κA,B [1%] NU | ελειχον D [0.5%] ‡ 16:22 του **f**³⁵ W [26%]
 CP,TR | — **p**⁷⁵ κA,B(D)N [74%] HE,RP,OC,NU § 16:23 τον **f**³⁵
 A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁷⁵ κB,D [0.5%] NU * 16:25
 συ τα αγαθα σου **f**³⁵ W [87%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 A | 234
p⁷⁵ κB,D,N [13%] NU † 16:25 οδε **f**³⁵ [30%] CP,TR | ωδε
p⁷⁵ κA,B,D,N,W [70%] HE,RP,OC,NU [the emphatic pronoun is
 better—‘HE’ VS ‘here’—Abraham is contrasting the situation of
 the two men] ‡ 16:26 επι **f**³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC
 | εν **p**⁷⁵ κB [0.5%] NU § 16:26 ενθεν **f**³⁵ **p**⁷⁵ κA,B,N [89%]
 CP,HE,RP,OC,NU | εντευθεν [11%] TR | — D,W * 16:26 οι **f**³⁵
 A,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | — **p**⁷⁵ κB,D,NU

ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν.> 27 Εἶπεν δέ, <Ἐρωτῶ οὖν σε,† πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, 28 ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασιάνου.> 29 Λέγει‡ αὐτῷ§ Ἀβραάμ, <Ἔχουσι Μωσέα* καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν.> 30 Ὁ δὲ εἶπεν, <Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ—ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ† νεκρῶν πορευθῆῃ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν.>‡ 31 Εἶπεν δὲ αὐτῷ, <Εἰ Μωσέως§ καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ* ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆῃ πεισθῆσονται.>»

17

Don't offend, forgive

1 Εἶπεν δὲ* πρὸς τοὺς μαθητάς·†
«Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ μὴ ἐλθεῖν τὰ

† 16:27 οὖν σε f³⁵ ρ⁷⁵ κN [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 A,B,D [2%] NU | 2 W ‡ 16:29 λεγει f³⁵ [67%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 δε ρ⁷⁵ κA,B,N,W [33%] NU | ειπεν δε D § 16:29 αυτω f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB [0.5%] NU * 16:29 μωσεα f³⁵ κA,W [91%] CP,HE,RP,TR | μωσεα ρ⁷⁵ B,D,N [9%] OC,NU | one other variant † 16:30 απο rell | 1 των [14%] | εκ D [3%] ‡ 16:30 μετανοησουσιν rell | μετανοησωσιν [23%] § 16:31 μωσεως f³⁵ κA,B [91%] CP,HE,RP,TR | μωσεως ρ⁷⁵ D,N,W [8%] OC,NU | three other variants [1%] * 16:31 ουδε rell | ουδ NU * 17:1 ειπεν δε rell | ελεγεν 2 και OC † 17:1 μαθητας f³⁵ N,W [84%] CP,HE,RP,TR | 1 αυτου ρ⁷⁵ κA,B,D [16%] OC,NU

σκάνδαλα,‡ οὐαὶ δὲ§ δι' οὗ ἔρχεται.
 2 Λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μύλος ὄνικος* περικείται
 περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς
 τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίση ἓνα τῶν
 μικρῶν τούτων.† 3 Προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐὰν δὲ‡
 ἀμάρτη εἰς σέ§ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον
 αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ,* ἄφες αὐτῷ. 4 Καὶ
 ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμάρτη† εἰς σέ, καὶ
 ἐπτάκις τῆς ἡμέρας‡ ἐπιστρέψῃ,§ λέγων,
 «Μετανοῶ,» ἀφήσεις αὐτῷ.»

Faith like a mustard seed has

5 Καὶ εἶπον* οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ,
 «Πρόσθεξ ἡμῖν πίστιν.» 6 Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος·
 «Εἰ εἴχετε† πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως,
 ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ,‡ Ἐκκριζώθητι,

‡ 17:1 μη ελθειν τα σκανδαλα f³⁵ A,D,N,W [99.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 3412 ϖ⁷⁵κB [0.5%] NU § 17:1 ουαι
 δε f³⁵ A,N(W) [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | πλην 1 ϖ⁷⁵κB,D [2.5%]
 NU * 17:2 μυλος ονικος f³⁵ A,N [94%] CP,HE,RP,TR | λιθος
 μυλικος ϖ⁷⁵κB,D [6%] OC,NU | λιθος 2 W † 17:2 ενα των
 μικρων τουτων f³⁵ A(D)N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341
 κ(B) [0.5%] NU ‡ 17:3 δε f³⁵ A,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | —
 κB,D,N [3%] NU § 17:3 εις σε f³⁵ D,N [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC
 | — κA,B,W [4.5%] NU * 17:3 μετανοηση *rell* | μετανοησει
 [11%] † 17:4 αμαρτη f³⁵ κ [96%] CP,HE,RP,TR,OC | αμαρτηση
 A,B,D,N,W [4%] NU ‡ 17:4 της ημερας f³⁵ A,N,W [98%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [2%] NU § 17:4 επιστρεψη f³⁵ N,W
 [92%] CP,HE,RP | 1 επι σε [3%] TR | 1 προς σε κA,B,D [4%]
 OC,NU | 1 εις σε [1%] | one other variant (15% have επιστρεφει
 scattered among the variants) * 17:5 ειπον *rell* | ειπαν κB,D
 [1%] NU † 17:6 ειχετε f³⁵ D [50%] CP,TR | εχετε ϖ⁷⁵κA,B
 [50%] HE,RP,OC,NU | εχεται N,W ‡ 17:6 ταυτη f³⁵ A,B,N,W
 [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϖ⁷⁵κ(D) [0.5%]

καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ὑπήκουσεν
 ἂν ὑμῖν.

The thanks that a slave gets

7 »Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν, δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα
 ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ,
 ἐρεῖς εὐθέως, «Παρελθὼν ἀνάπεσε»;^{*} 8 Ἄλλ'
 οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, «Ἐτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ
 περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως† φάγω καὶ
 πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι
 σύ»; 9 Μὴ χάριν ἔχει‡ τῷ δούλῳ ἐκείνῳ
 ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; Οὐ δοκῶ.*
 10 Οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα
 τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι «Δοῦλοι
 ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὅτι† ὁ ὠφείλομεν‡ ποιῆσαι
 πεποιήκαμεν.» »

Jesus cleanses ten lepers

§ 17:7 ερει f³⁵ A,W [93.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αυτω
 ϖ⁷⁵ κB,D,N [6.5%] NU * 17:7 αναπεσε f³⁵ ϖ⁷⁵ κB,D,W [80%]
 CP,HE,RP,OC,NU | αναπεσαι A,N [18%] TR | αναπεσον [2%] |
 three other variants † 17:8 εως rell | 1 αν A,N [19%] ‡ 17:9
 χαριν εχει f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϖ⁷⁵ κB,D [1%]
 NU § 17:9 τω δουλω εκεινω f³⁵ N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 12 ϖ⁷⁵ A,B,D [1%] NU | — κ * 17:9 ου δοκω f³⁵ A,N,W
 (93.8%) CP,HE,RP,OC | αυτω 12 D (2.8%) TR | αυτω (0.2%) |
 παντα ... αυτω 12 (0.6%) | παντα ... 12 (0.3%) | two other
 readings (0.1%) | — ϖ⁷⁵ B (1.5%) NU | long omissions κ (0.6%)
 † 17:10 οτι f³⁵ N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵ κA,B,D [5%]
 NU ‡ 17:10 ωφειλομεν f³⁵ ϖ⁷⁵ A,B,D [55%] HF,TR,OC,NU |
 ωφειλαμεν κ [0.5%] | οφειλομεν W [45%] CP,RP | οφιλομεν N

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν[§] εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου* Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. 12 Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην, ἀπήντησαν αὐτῷ[†] δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν. 13 Καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν λέγοντες, «Ἰησοῦ, Ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς.» 14 Καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς, «Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν.» Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν. 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ—καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης.‡ 17 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; Οἱ δὲ ἐννεά[§] ποῦ; 18 Οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς οὗτος.» 19 Καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.»

The coming of the Kingdom

20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς

§ 17:11 αυτον f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κΒ [1%] NU * 17:11 μεσου f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | μεσον ϕ⁷⁵κΒ(D) [0.5%] NU | ανα μεσον [1.5%] † 17:12 αυτω f³⁵ κΑ,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϕ⁷⁵Β(D) [0.3%] ‡ 17:16 σαμαρειτης *rell* | σαμαριτης κD,N,W [3.5%] NU | σαμαρειτις [4%] | one other variant § 17:17 εννεα *rell* | εννε CP

καὶ εἶπεν· «Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· ²¹ οὐδὲ ἐροῦσιν, <Ἴδου ὧδε,> ἦ,* <Ἴδου† ἐκεῖ>· ἰδου γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν.»

²² Εἶπεν δὲ‡ πρὸς τοὺς μαθητάς· «Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε§ μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε. ²³ Καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν, <Ἴδου ὧδε,> ἦ, <Ἴδου ἐκεῖ.>* Μὴ ἀπέλθῃτε μηδὲ διώξητε. ²⁴ Ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἡ † ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπ' ‡ οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται§ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.* ²⁵ Πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. ²⁶ Καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις† Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου. ²⁷ Ἦσθιον, ἔπινον, ἐγάμου,

* **17:21** η *rell* | — [13%] CP | και W † **17:21** ἰδου **f**³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵ κB [1%] NU ‡ **17:22** δε *rell* | 1 και CP | 1 ουν D § **17:22** επιθυμησετε *rell* | επιθυμησητε N [10%] | επιθυμησεται κA,W [10%] | επιθυμησηται B * **17:23** ωδε η ἰδου ἐκει **f**³⁵ A [52%] HE,RP,TR | 134 D,W [15%] CP,OC | 1 και 34 [5%] | 1234 ο χριστος N [15%] | 134 ο Χριστος [9%] | 124 [4%] | 4231 **ϕ**⁷⁵ B[NU] | 4 και 31 κ † **17:24** η **f**³⁵ A,D [88%] CP,HE,RP,TR | — **ϕ**⁷⁵ κB,N,W [12%] OC,NU ‡ **17:24** ὑπ **f**³⁵ N [92%] CP,HE,RP,TR,OC | ὑπο του **ϕ**⁷⁵ κA,B,D,W [7%] NU (at least 1% have των ουρανω) § **17:24** εσται **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ κA,B,W [92.5%] CP,HE,RP,NU | 1 και D,N [7.5%] TR,OC * **17:24** εν τη ημερα αυτου **f**³⁵ κA,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — **ϕ**⁷⁵ B,D † **17:26** ημεραις *rell* | 1 του [3%] TR

ἐξεγαμίζοντο,‡ ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσηλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. § 28 Ὅμοίως καὶ ὡς* ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λῶτ· ἦσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν— 29 ἦ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθεν Λῶτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ’ οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. † 30 Κατὰ ταῦτα‡ ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. 31 »Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά· καὶ ὁ ἐν τῷ § ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. 32 Μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λῶτ. 33 Ὅς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι* ἀπολέσει† αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν‡ ἀπολέσῃ § αὐτήν* ζωογονήσῃ αὐτήν. 34 Λέγω ὑμῖν· ταύτη τῇ

‡ 17:27 ἐξεγαμίζοντο f³⁵ A,N,W [82%] CP,HE,RP,TR,OC | εγαμίζοντο ϕ⁷⁵ κB,D [18%] NU § 17:27 απαντας f³⁵ κA,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | παντας ϕ⁷⁵ B,D [2%] NU * 17:28 και ως f³⁵ A,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | καθως ϕ⁷⁵ κB [1.5%] NU † 17:29 απαντας f³⁵ κA,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | παντας B,D [2.5%] NU ‡ 17:30 ταυτα f³⁵ κA,W [94%] CP,HE,RP,TR | τα αυτα B,D,N [6%] OC,NU § 17:31 τω f³⁵ A,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB [1.5%] NU * 17:33 σωσαι f³⁵ κA,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | περιποιησασθαι ϕ⁷⁵ B [0.3%] NU | ζωογονησαι (D) † 17:33 απολεσει *rell* | απολεση W [14%] | one other variant ‡ 17:33 και ος εαν f³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δαν ϕ⁷⁵ κB [1%] NU | 12 αν D [1%] | three other variants § 17:33 απολεση *rell* | απολεσει A,N [16%] * 17:33 αυτην f³⁵ A,N,W [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB,D [1.5%] NU | 1 ενεκεν εμου [5%] | την ψυχην αυτου [1%]

νυκτὶ δύο ἔσονται† ἐπὶ κλίνης μιᾶς‡ εἷς παραληφθήσεται§ καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.
 35 Δύο ἔσονται* ἀλήθουςαι ἐπὶ τὸ αὐτό† μία παραληφθήσεται‡ καὶ ἡ § ἕτερα ἀφεθήσεται.»*
 37 Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, «Ποῦ, Κύριε;» Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Ὅπου τὸ σῶμα,† ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ ἀετοί.»‡

18

Parable of a persistent widow

1 Ἐλεγεν δὲ καὶ* παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι† καὶ μὴ

† **17:34** δυο εσονται **f**³⁵ A,N,W [48%] OC | 21 **ϕ**⁷⁵ κB(D) [52%] CP,HE,RP,TR,NU ‡ **17:34** μιᾶς **f**³⁵ A,D,N,W [97%] CP,HE,RP,OC | 1 ο **ϕ**⁷⁵ κB [3%] TR,NU § **17:34** παραληφθησεται *rell* | παραλημφθησεται **ϕ**⁷⁵ κA,B,N,W [1.5%] NU | παραλειφθησεται [4%] | παραλαμβάνεται [7%] | παραλαμβάνετε D * **17:35** δυο εσονται **f**³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 **ϕ**⁷⁵ B,D,Q [1%] NU | two other variants (κ omits verse) † **17:35** αυτο **f**³⁵ A,N,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 η **ϕ**⁷⁵ B,D,Q [11%] NU ‡ **17:35** παραληφθησεται *rell* | παραλημφθησεται **ϕ**⁷⁵ κA,B,N,Q,W [1%] NU | παραλειφθησεται [3.5%] | παραλαμβάνεται [1.5%] § **17:35** και η **f**³⁵ A,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 δε **ϕ**⁷⁵ B,Q [1.5%] NU * **17:35** αφεθησεται **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ κA,B,N,Q,W [80%] HE,RP,TR,NU | αφεθησεται 36 δυο εσονται (-ε. OC) εν τω αγρω ο (-ο OC) εις παραληφθησεται και ο ετερος αφεθησεται (with variations) (D) [20%] CP, some TRs(OC) † **17:37** σωμα *rell* | πτωμα [16%] ‡ **17:37** συναχθησονται και οι αετοι **f**³⁵ [29%] | 134 A,D,N,W [68%] CP,HE,RP,TR | 234 επισυναχθησονται κB [0.5%] NU | 341 [1%] | επισυναχθησονται 34 Q [1%] | επισυναχθησονται 234 OC * **18:1** και **f**³⁵ A,D,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,Q [3%] NU † **18:1** προσευχεσθαι **f**³⁵ D [57%] CP,HE,RP,TR | 1 αυτους κA,B,N,Q,W [43%] OC,NU

ἐκκακεῖν,‡ 2 λέγων· «Κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρέπόμενος. 3 Χήρα δὲ§ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτόν, λέγουσα, «Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου.» 4 Καὶ οὐκ ἠθελεν* ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, «Εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι καὶ ἄνθρωπον οὐκ† ἐντρέπομαι, 5 διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον‡ τὴν χήραν§ ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζη* με.»»

6 Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος· «Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει. 7 Ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ† τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βωόντων πρὸς αὐτὸν‡ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμῶν§ ἐπ’ αὐτοῖς; 8 Λέγω* ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. Πλὴν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐλθὼν, ἄρα εὕρησει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;»

‡ 18:1 εκκακειν f³⁵ W [88%] CP,HE,RP,TR,OC | εγκακειν (κA,B,D,Q)N [12%] NU § 18:3 δε rell | 1 τις N [16%]
 * 18:4 ηθελεν f³⁵ κA,B,D,N,Q,W [47%] NU | ηθελησεν [53%] CP,HE,RP,TR,OC † 18:4 και ανθρωπον ουκ f³⁵ A,D,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ουδε 2 κB [1%] NU ‡ 18:5 κοπον rell | κοπους κN [13%] § 18:5 χηραν rell | χηρα [17%] * 18:5 υποπιαζη f³⁵ κA,B,D,Q [45%] TR,NU | υποπιαζη (N) [42%] CP,HE,RP,OC | υποπειζη [6.5%] | υποπιαζει [6%] | υποπιαζη W | one other variant † 18:7 ποιηση f³⁵ ϖ⁷⁵ κB,D,N,Q [63%] CP,HE,RP,OC,NU | ποιηση A,W [37%] TR ‡ 18:7 προς αυτον f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτω ϖ⁷⁵ κB,Q [1%] NU | αυτων D § 18:7 μακροθυμων f³⁵ N,W [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μακροθυμει κA,B(D)Q [5.5%] NU * 18:8 λεγω rell | ναι 1 N [12%] CP

Parable of a Pharisee and a publican

⁹ Εἶπεν δὲ† πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην·
¹⁰ «Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ¹¹ Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσήχετο· <Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων — ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί— ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. ¹² Νηστεύω δις τοῦ σαββάτου· ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι.> ¹³ Καὶ ὁ ‡ τελώνης, μακρόθεν ἐστῶς, οὐκ ἠθέληεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, § ἀλλ' ἔτυπεν εἰς* τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων, <Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.> ¹⁴ Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος·† ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.»

You enter the Kingdom like a child does

† **18:9** δε **f**³⁵ A,W [86%] CP,HE,RP | 1 και **p**⁷⁵ κB,D,N,Q [14%] TR,OC,NU ‡ **18:13** και ο **f**³⁵ A,D,N,Q,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε **p**^{75v} κB,T [5%] NU § **18:13** εις τον ουρανον επαραι **f**³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 κB,Q,T [1%] NU * **18:13** εις **f**³⁵ A,N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,Q,T [5%] NU † **18:14** η γαρ εκεινος **f**³⁵ A,N,Q [98%] CP,HE,RP,OC | 13 W [1%] TR | παρ εκεινον κB,T [1%] NU | D is wild

15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἄπτηται· ἰδόντες δὲ‡ οἱ μαθηταί,§ ἐπετίμησαν* αὐτοῖς. 16 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν·† «Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. 17 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν‡ μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.»

An upright, rich ruler

18 Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων, «Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;» 19 Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· «Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. 20 Τὰς ἐντολάς οἶδας· <Μὴ μοιχεύσης, Μὴ φονεύσης, Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.>»§ 21 Ὁ δὲ εἶπεν, «Ταῦτα πάντα* ἐφυλαξάμην† ἐκ νεότητός

‡ 18:15 ἰδοντες δε *rell* | και 1 [1.5%] OC § 18:15 μαθηται *rell* | 1 αυτου [13%] * 18:15 επετιμησαν **f**³⁵ (A),N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | επετιμων κ(B)(D)T [4%] NU † 18:16 προσκαλεσαμενος αυτα ειπεν **f**³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | προσεκαλεσατο 2 λεγων κ [0.5%] NU | προσεκαλειτο 2 λεγων D [2%] | προσεκαλεσατο λεγων B ‡ 18:17 εαν **f**³⁵ A,N [97%] CP,HE,RP,TR,OC | αν κB,D,W [3%] NU § 18:20 σου **f**³⁵ κN [80%] CP,HE,RP,TR,OC | — A,B,D,W [20%] NU * 18:21 ταυτα παντα *rell* | 21 A,N [11%] † 18:21 εφυλαξαμην **f**³⁵ D,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | εφυλαξα κA,B [2%] NU

μου.»‡ 22 Ἀκούσας δὲ ταῦτα§ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, «Ἔτι ἔν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος* πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ·† καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι.» 23 Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγένετο,‡ ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.

Riches tend to keep people out of the Kingdom

24 Ἴδων δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον§ εἶπεν· «Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.* 25 Εὐκοπώτερον γὰρ ἔστιν κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ραφίδος† εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.» 26 Εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες, «Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;» 27 Ὁ δὲ εἶπεν, «Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ ἔστιν παρὰ τῷ Θεῷ.»‡

‡ 18:21 μου f³⁵ κA,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,D,NU
 § 18:22 ταυτα f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1.5%] NU * 18:22 διαδος *rell* | δος κA,D,N [11%] † 18:22 ουρανῷ f³⁵ N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ουρανοὶς κA [1%] | τοὶς ουρανοὶς B,D[NU] | two other variants ‡ 18:23 ἐγενετο f³⁵ A,D,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐγενηθη κB [0.3%] NU § 18:24 περιλυπον γενομενον f³⁵ A(D)N,W (98.9%) CP,HE,RP,TR,OC[NU] | 1 (0.2%) | — κ(B) (0.9%) * 18:24 εἰσελευσονται εἰς τὴν βασιλειαν τοῦ θεοῦ f³⁵ A,N,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 234561 κD [1%] | 23456 εἰσπορευονται B [0.2%] NU | 1234 τῶν ουρανῶν [11%] † 18:25 τρυμαλιας ραφιδος f³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 βελουης [1%] | τρηματος βελουης κB,D,NU | τρυπηματος βελουης [1%] ‡ 18:27 ἐστιν παρα τῷ θεῷ f³⁵ A,N [92%] CP,HE,RP,TR | 2341 κB [6%] OC,NU | 124 [2%] | 241 D,W

28 Εἶπεν δὲ § Πέτρος, «Ἴδού, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ* ἠκολουθήσαμέν σοι.» 29 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γονεῖς ἢ ἀδελφοὺς ἢ γυναῖκα† ἢ τέκνα, ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, 30 ὃς οὐ‡ μὴ ἀπολάβῃ§ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον.»

Jesus declares His coming death and resurrection—third time

31 Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Ἴδού, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα,* καὶ τελεσθήσεται† πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ Υἱῷ τοῦ Ἄνθρώπου· 32 Παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, 33 καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ‡ ἀναστήσεται.» 34 Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων

§ 18:28 δε f³⁵ A,W [85%] CP,HE,RP | 1 ο κB,D,N [15%] TR,OC,NU

* 18:28 αφηκαμεν παντα και f³⁵ κA,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | αφεντες τα ιδια B [0.2%] NU | τα ιδια αφεντες D | αφεντες 2 τα ιδια [1%] | 2 τα ιδια αφεντες [0.5%] † 18:29 γονεις η αδελφους η γυναικα f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 52341 κB [0.5%] NU | 123 η αδελφας 45 D [2%] | several other variants ‡ 18:30 ος ου f³⁵ A,N,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ουχι κB [1%] NU | και 2 Q [1.5%] | 1 [2%] | εαν D § 18:30 απολαβη f³⁵ κA,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | λαβη B,D [8%] * 18:31 ιεροσολυμα f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ιερουσαλημ κB,D [1%] NU † 18:31 τελεσθησεται rell | τελειωθησεται [3%] OC ‡ 18:33 ημερα τη τριτη rell | 32 [20%]

συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

A blind man near Jericho

³⁵ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίξειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχώ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν. § ³⁶ Ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου, ἐπυθάνετο τί* εἶη τοῦτο. † ³⁷ Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. ³⁸ Καὶ ἐβόησεν λέγων, «Ἰησοῦ, Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με.» ³⁹ Καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ· ‡ αὐτὸς δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν, «Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με.» ⁴⁰ Σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. Ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων, § ⁴¹ «Τί σοι θέλεις ποιήσω;» Ὁ δὲ εἶπεν, «Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.» ⁴² Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· «Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.» ⁴³ Καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν Θεόν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

19

Zacchaeus

§ **18:35** προσαιτων f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | επαιτων κB(D)Q,T [0.5%] NU * **18:36** τι f³⁵ κA,B,T,W [70%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 1 αν D,Q [30%] † **18:36** τουτο *rell* | ταυτα [1%] OC ‡ **18:39** σιωπηση f³⁵ κA,Q [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | σιωπησει [2%] | σιγηση (B,D,W)T [2.5%] NU § **18:40** λεγων f³⁵ A,Q,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,T [1.5%] NU

1 Καὶ εἰσελθὼν* διήρχετο τὴν Ἱεριχῶ. 2 Καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος— καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν† πλούσιος. 3 Καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. 4 Καὶ προδραμῶν‡ ἔμπροσθεν§ ἀνέβη ἐπὶ συκομοραίαν,* ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι† ἐκείνης ἡμελλεν‡ διέρχεσθαι. 5 Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτόν, καὶ§ εἶπεν πρὸς αὐτόν, «Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μείναι.» 6 Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτόν χαίρων. 7 Καὶ ἰδόντες, πάντες* διεγόγγυζον, λέγοντες ὅτι «Παρὰ ἀμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλύσαι.»

8 Σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν

* **19:1** εἰσελθων *rell* | 1 ο ιησους [13%] | two other variants
† **19:2** ουτος ην **f**³⁵ A(W)Q [92%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτος 2 [1%]
| αυτος B,T [6%] NU | 2 κ [1%] | — D ‡ **19:4** προδραμων
f³⁵ κA,B,Q [67%] HE,RP,TR,OC,NU | προσδραμων T,W [20%]
CP | δραμων [13%] | προλαβων D § **19:4** εμπροσθεν
f³⁵ A,D,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εις το 1 κB,T [1%] NU
* **19:4** συκομοραιαν **f**³⁵ [58%] | συκομωραιαν T,W [33%]
HE,RP,TR | συκομωρεαν D,Q [7%] CP | συκομορεαν κB [2%]
OC,NU | συκωμοραιαν A † **19:4** οτι **f**³⁵ κA,B(D)Q,T,W
[75%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 δι [25%] TR ‡ **19:4** ημελλεν
f³⁵ κA,B,D,Q,T,W [60%] TR,OC,NU | εμελλεν [40%] CP,HE,RP
§ **19:5** ειδεν αυτον και **f**³⁵ A(D)Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC |
— κB,T [1%] NU * **19:7** παντες **f**³⁵ κA,B,D,Q,T,W [90%]
CP,HE,RP,OC,NU | απαντες [10%] TR

Κύριον,† «Ἴδού, τὰ ἡμίση‡ τῶν ὑπαρχόντων μου,§ Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς,* καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν.»
 9 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι «Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν· 10 ἦλθεν γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἄνθρώπου ζητῆσαι† καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.»

Parable of the despised king

11 Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα, προσθεὶς εἶπεν παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι Ἰερουσαλήμ‡ καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἢ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. 12 Εἶπεν οὖν· «Ἄνθρωπός τις εὐγενῆς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. 13 Καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, <Πραγματεύσασθε§ ἕως* ἔρχομαι.> 14 Οἱ δὲ

† 19:8 κυριον *rell* | ιησουν [21%] ‡ 19:8 ημιση **f**³⁵ Q [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ημισια κB [2%] NU | ημισεια [0.5%] | ημισυ A(W) [1%] | ημισοι D § 19:8 των υπαρχοντων μου **f**³⁵ A,Q,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 κB [1%] NU | 12 μοι D [10%]
 * 19:8 διδωμι τοις πτωχοις **f**³⁵ A,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 κ,D,Q [1%] NU | 13 [2%] | 31 B † 19:10 ζητησαι *rell* | ζητειςαι CP ‡ 19:11 αυτον ειναι ιερουσαλημ **f**³⁵ A(D)W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 213 Q [3%] | 231 κB [0.5%] NU | three other variants § 19:13 πραγματευσασθε *rell* | πραγματευσασθαι κA [1%] | πραγματευεσθε [11%] | πραγματευεσθαι D,W [1.5%]
 * 19:13 εως **f**³⁵ [91%] CP,HE,RP,TR | εν ω κA,B,D,W [9%] OC,NU

πολιται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν
 πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες, <Οὐ
 θέλομεν† τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ’ ἡμᾶς.>
 15 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτόν,
 λαβόντα τὴν βασιλείαν,‡ εἶπεν φωνηθῆναι
 αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς ἔδωκεν§ τὸ
 ἀργύριον, ἵνα γνῶ* τίς τί διεπραγματεύσατο.†
 16 Παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων, <Κύριε,
 ἡ μνα‡ σου προσειργάσατο δέκα§ μνας.>
 17 Καὶ εἶπεν αὐτῷ· <Εὖ,* ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι
 ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν
 ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων.> 18 Καὶ ἦλθεν ὁ
 δευτερος λέγων, <Κύριε, ἡ μνα† σου‡ ἐποίησεν
 πέντε μνας.> 19 Εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ, <Καὶ σὺ

† 19:14 θελομεν *rell* | θελωμεν [18%] ‡ 19:15 βασιλειαν
 f³⁵ [37%] CP | 1 και κA,B,D,W [63%] HE,RP,TR,OC,NU § 19:15
 εδωκεν f³⁵ A,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | δεδωκει κB,D [3%] NU
 | εδωθη [1%] | δεδωκε [1.5%] | εδεδωκει [1.5%] * 19:15
 γνω f³⁵ A,W [98%] CP,HE,RP,TR | γνοι κB,D [0.5%] NU |
 επιγνω [1.5%] OC † 19:15 τις τι διεπραγματευσαστο f³⁵
 A (93.3%) CP,HE,RP,TR,OC | 12 επραγματευσαστο W (5.3%) | 2
 διεπραγματευσαστο κB,D (0.7%) NU | 12 διεπραξαστο (0.7%)
 (There are a number of small variations, but all told only 0.8%
 omit τις and 0.7% omit τι, while there are at least eight further
 variations of the verb.) ‡ 19:16 μνα f³⁵ κA,B,D,W [55%]
 CP,HE,RP,TR,OC,NU | μνας [45%] § 19:16 προσειργασαστο
 δεκα f³⁵ W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | προσηργασαστο 2 A [2%]
 | ειργασαστο 2 [1.5%] | εποιησε 2 [1.5%] | 2 προσηργασαστο
 (κ)B(D) [1%] NU * 19:17 ευ f³⁵ κA,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC
 | ευγε B,D [0.2%] NU † 19:18 μνα f³⁵ κA,B,D,W [55%]
 CP,HE,RP,TR,OC,NU | μνας N [45%] ‡ 19:18 κυριε η μνα σου
 f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 κB [0.3%] NU | 2
 μνας 41 [0.2%]

γίνου ἐπάνω§ πέντε πόλεων.> 20 Καὶ ἕτερος* ἦλθεν λέγων· <Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνα̃† σου, ἦν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ — 21 ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος ἀσύτηρός εἶ· αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας.>‡ 22 Λέγει δὲ§ αὐτῷ· <Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. Ἦδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος ἀσύτηρός εἰμι, αἴρων* ὃ οὐκ ἔθηκα καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα.† 23 Καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου‡ ἐπὶ τὴν τράπεζαν,§ καὶ ἐγὼ* ἐλθὼν† σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό;‡ 24 Καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, <Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνα̃ν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνα̃ς ἔχοντι.> 25 (Καὶ εἶπον§ αὐτῷ, <Κύριε, ἔχει δέκα μνα̃ς.>) 26 <Λέγω γὰρ* ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ

§ 19:19 γίνου επανω f³⁵ (A)(D)N(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 (κΒ) [1%] NU * 19:20 ετερος f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | ο 1 B,D [2%] NU | οτερος κ † 19:20 μνα f³⁵ κA,B,D,W [55%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | μνας N [45%] ‡ 19:21 εσπειρας *rell* | 1 και συναγεις οθεν ου διεσκορπισας N [13%] OC § 19:22 δε f³⁵ A,W [73%] CP,HE,RP,TR | — κB,N [27%] OC,NU | ο 1 ειπεν D * 19:22 εγω ανθρωπος αυστηρος ειμι *rell* | 2341 OC † 19:22 εσπειρα *rell* | 1 και συναγων οθεν ου διεσκορπισα N [5%] OC (with variations [3%]) ‡ 19:23 το αργυριον μου f³⁵ D,N [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 κA,B,W [1.5%] NU § 19:23 την τραπεζαν f³⁵ [23%] TR,OC | 2 κA,B,D,N,W [77%] HE,RP,NU | της τραπεζιταις CP * 19:23 και εγω f³⁵ A,N,W [99%] (CP)HE,RP,TR,OC | καγω κB,D [1%] NU † 19:23 εγω ελθων *rell* | 21 [3%] CP ‡ 19:23 επραξα αυτο f³⁵ D,N,W [89.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κB [0.5%] NU | 2 ανεπραξα A | 1 αυτω [10%] § 19:25 ειπον *rell* | ειπαν κB [0.5%] NU | — (D,W) * 19:26 γαρ f³⁵ A D,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | — (κ)B [4%] NU

ἔχοντι δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ’ αὐτοῦ.† 27 Πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους,‡ τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ’ αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε§ ἔμπροσθέν μου.»»

The last week

The ‘Triumphal Entry’

28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα. 29 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθσφαγῆ* καὶ Βηθανίαν,† πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ‡ 30 εἰπὼν·§ «Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ἧ εἰσπορευόμενοι εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ’ ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν.* Λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. 31 Καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ,

† 19:26 ἀπ αὐτοῦ f³⁵ A,D,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [0.2%] NU ‡ 19:27 ἐκείνους f³⁵ A(D)N,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | τουτους κB [8%] NU | — [1%] § 19:27 κατασφαξατε f³⁵ A,D,W [96%] CP,HE,RP,TR | 1 αὐτους (κ)B,N [4%] OC,NU * 19:29 βηθσφαγῆ f³⁵ B [53%] CP,HE,RP,OC | βηθφαγῆ κA,D,N,W [43%] TR,NU | βηθσφαγῆν [3%] | βηθφαγῆν [1%] [Three consonants in a row are decidedly more difficult to pronounce than two—it is hard to imagine why anyone would add the *sigma*.] † 19:29 βηθανίαν f³⁵ A,N,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | βιθανίαν [5.5%] | βηθανία κB,D [0.5%] ‡ 19:29 αὐτοῦ f³⁵ A,D,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [0.3%] NU § 19:30 εἰπων f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | λεγων κB,D [1.5%] NU * 19:30 ἐκαθισεν f³⁵ κA,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 καὶ B [1%] NU | long omission D

«Διὰ τί λύτετε;» οὕτως ἐρεῖτε αὐτῶ† ὅτι «Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει.» »

A steed for the King

³² Ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.‡ ³³ Λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον, εἶπον§ οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς, «Τί λύτετε τὸν πῶλον;» ³⁴ Οἱ δὲ εἶπον,* «Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει.» ³⁵ Καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἐπιρρίψαντες† ἐαυτῶν‡ τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον, ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. ³⁶ Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, ὑπεστρώννουν τὰ ἱμάτια αὐτῶν§ ἐν τῇ ὁδῷ.

Rejoicing and praising

³⁷ Ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῆ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ἤρξαντο* ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλη περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, ³⁸ λέγοντες· «Εὐλογημένος

† **19:31** αυτω f³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτον [1%] | — κB,D [1.5%] NU ‡ **19:32** αυτοις rell | 1 εστωτα τον πωλον [4%] OC § **19:33** ειπον rell | ειπαν κB [0.5%] NU | one other variant (also in verse 34) * **19:34** ειπον f³⁵ [72%] CP,HE,RP,TR | 1 οτι κA,B,D,N,W [28%] OC,NU † **19:35** επιρριψαντες f³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | επιριψαντες κA,B,N,W [10%] NU | επεριψαν D ‡ **19:35** εαυτων f³⁵ A,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτων κB(D) [8%] NU § **19:36** αυτων rell | εαυτων A,B,N,W [12%] * **19:37** ηρξαντο f³⁵ κA,B,N [70%] CP,HE,RP,TR,NU | ηρξατο D,W [30%] OC

ὁ ἐρχόμενος[†] Βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου· εἰρήνη ἐν οὐρανῶ[‡] καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.»

A sour note

³⁹ Καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον[§] πρὸς αὐτόν, «Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου.» ⁴⁰ Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς,* «Λέγω ὑμῖν ὅτι[†] ἐὰν οὗτοι σιωπήσωσιν,[‡] οἱ λίθοι κεκραξονται.»[§]

Jesus weeps over Jerusalem

⁴¹ Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῆ,* ⁴² λέγων ὅτι «Εἰ ἔγνωσ καὶ σύ, καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ,[†] τὰ πρὸς εἰρήνην σου·[‡] νῦν δὲ ἐκρύβῃ ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ⁴³ Ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ καὶ περιβαλοῦσιν[§] οἱ

† **19:38** ἐρχομενος **f**³⁵ A,N(W) [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ο (κ)B(D) [0.5%] NU ‡ **19:38** ειρηνη εν ουρανω **f**³⁵ D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 B [0.5%] NU | 12 ουρανοις A | 232 ιρηνη κ § **19:39** ειπον *rell* | ειπαν κA,B,D [0.5%] NU * **19:40** αυτοις **f**³⁵ A(D)(N)W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [0.5%] NU † **19:40** οτι **f**³⁵ κA,D,N [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,W [4.5%] NU ‡ **19:40** σιωπησωσιν **f**³⁵ [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | σιωπησουσιν κA,B,N,W [2.5%] NU | σειγησουσιν D § **19:40** κεκραξονται **f**³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | κραξουσιν κB [0.2%] NU | κραζονται D | one other variant * **19:41** αυτη **f**³⁵ N [78%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτην κA,B,D,W [22%] NU † **19:42** και συ (σοι 1.1%) και γε εν τη ημερα σου ταυτη **f**³⁵ N,W (88.1%) CP,HE,RP,TR,OC | 12345679 A (9.3%) | 567912 κB (1%) NU | 125679 D (0.2%) | 12345 ταις ημεραις ταυταις (1.1%) | three other readings (0.2%) ‡ **19:42** σου **f**³⁵ (A)N,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | σοι D [7%] | — κB [0.3%] NU § **19:43** περιβαλουσιν **f**³⁵ A,B,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | περιβαλλουσιν [4%] | παρεμβαλουσιν κC [1%] NU | παραβαλουσιν N | βαλουσιν (D) | one other variant

ἐχθροί σου χάρακά σοι· καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν. ⁴⁴ Καὶ ἔδαφιοῦσίν σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί—καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ*—ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.»

Jesus cleanses the temple

⁴⁵ Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας,† ⁴⁶ λέγων αὐτοῖς, «Γέγραπται‡ ᾠ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστίν,§ ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.»

⁴⁷ Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, ⁴⁸ καὶ οὐχ εὔρισκον τὸ τί ποιήσουσιν,* ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

20

Jesus' authority questioned

¹ Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων,* διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ

* **19:44** ἐν σοι λιθον ἐπι λιθῳ **f**³⁵ A,C,N,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | 12343 [8%] | 34312 κB [0.5%] NU | 3431 ὀλη 2 D [0.5%] | eight other variants [1%] † **19:45** ἐν αὐτῳ καὶ ἀγοραζοντας **f**³⁵ A,D,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 34 N [2%] | 3 τοὺς 4 C | — κB [1%] NU ‡ **19:46** γεγραπται **f**³⁵ κ [82%] CP,HE,RP,TR | 1 στι A,C,D,N,W [15%] OC | 1 καὶ ἐστὶν B [2%] NU | — [1%] § **19:46** ἐστίν **f**³⁵ A,C,D,N,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | κληθησεται [5%] | — κB [2%] NU * **19:48** ποιησουσιν **f**³⁵ W [44%] CP,OC | ποιησωσιν κA,B,C,D,N,Q [56%] HF,RP,TR,NU * **20:1** ἐκεινων **f**³⁵ A,C,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,Q [3.5%] NU

εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἱερεῖς[†] καὶ οἱ[‡] γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις ² καὶ εἶπον[§] πρὸς αὐτὸν λέγοντες, * «Εἶπε ἡμῖν[†] ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς· ἢ τίς ἐστὶν ὁ δούσ σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;» ³ Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ἓνα λόγον,[‡] καὶ εἶπατέ μοι· ⁴ Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου —ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων;» ⁵ Οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι «Ἐὰν εἴπωμεν, <Ἐξ οὐρανοῦ,> ἔρεϊ, <Διὰ τί[§] οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;» ⁶ Ἐὰν δὲ εἴπωμεν, <Ἐξ ἀνθρώπων,> πᾶς ὁ λαὸς* καταλιθάσει ἡμᾶς, πεπεισμένος γάρ ἐστὶν Ἰωάννην προφήτην εἶναι.» ⁷ Καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. ⁸ Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, «Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.»

Parable of some perverse tenants

⁹ Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· «Ἄνθρωπος[†] ἐφύτευσεν

[†] **20:1** ἱερεῖς **f**³⁵ A,W [84%] HF,RP,OC | ἀρχιερεῖς κB,C,D,N,Q [16%] CP,TR,NU [‡] **20:1** οἱ *rell* | — A [15%] **§** **20:2** εἶπον *rell* | εἶπαν κB [1%] NU * **20:2** πρὸς αὐτὸν λεγοντες **f**³⁵ A,N,Q,W [97.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 12 C,D [1.5%] | 312 κB [1%] NU [†] **20:2** εἶπε ἡμῖν **f**³⁵ A,D,N,Q,W [97.5%] CP,HF,RP,TR,OC | εἶπον 2 B [1%] NU | — κC [1.5%] [‡] **20:3** ἓνα λόγον **f**³⁵ C,D,N,Q [82%] CP,HF,RP,TR,OC | 21 A [16%] | 2 κB,W [2%] NU **§** **20:5** τι **f**³⁵ κB,W [83%] CP,HF,RP,NU | 1 οὐν A,C,D,N,Q [17%] TR,OC * **20:6** πᾶς ὁ λαὸς **f**³⁵ A,C,N,Q,W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 23 ἀπᾶς κB(D) [1.5%] NU [†] **20:9** ἀνθρωπος **f**³⁵ κB(C,D)N,Q [87%] CP,HF,RP | 1 τις A,W [13%] TR,OC[NU]

ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο‡ αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς. ¹⁰ Καὶ ἐν§ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωροὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δῶσιν* αὐτῷ. Οἱ δὲ γεωργοὶ δήραντες† αὐτὸν ἐξαπέστειλαν‡ κενόν. ¹¹ Καὶ προσέθετο§ πέμψαι ἕτερον* δοῦλον· οἱ δὲ κάκεινον δήραντες† καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. ¹² Καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον‡ οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. ¹³ Εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος· <Τί

‡ **20:9** εξεδото **f**³⁵ D,N,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC,UBS | εξεδετο **κ**A,B,C [0.5%] N-A (One of the rare places where UBS and N-A are not the same.) § **20:10** εν **f**³⁵ A,W [93%] CP,HE,RP,TR | 1 τω C,N,Q [6%] OC | τω [0.5%] | — **κ**B(D) [0.5%] NU * **20:10** δωσιν **f**³⁵ C,D,N,W [93%] CP,HE,RP,TR | δωσουσιν **κ**A,B,Q [4%] OC,NU | — [3%] | one other variant † **20:10** δηραντες **f**³⁵ [20%] | δειραντες **κ**A,B,C(D)N,Q,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU (Is the verb δαιρω or δερω? By far the more common, the literal meaning of δερω is to skin or flay a dead animal, to beat or whip being a derived meaning. Some have doubted the independent existence of δαιρω, but it occurs in Hermas, *sim*.6.2.6 [2nd cent.]. The meaning is presumably ‘to beat severely’. That many copyists might change an unfamiliar form to a closely related familiar one is not hard to imagine, but who would change a familiar one to an unfamiliar one?) ‡ **20:10** δηραντες αυτον εξαπεστειλαν **f**³⁵ A,C(D)N,Q [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 321 **κ**B [0.3%] NU | 12 απεστειλαν [2.5%] | 1232 W [0.5%] § **20:11** προσεθετο *rell* | 1 αυτοις Q [2%] OC * **20:11** πεμψαι ετερον **f**³⁵ N,Q,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 **κ**A,B [4%] NU | επεμψεν 2 D | 1 αυτοις 2 C † **20:11** δηραντες **f**³⁵ [20%] | δειραντες **κ**A,B,C,D,N,Q,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU ‡ **20:12** πεμψαι τριτον **f**³⁵ A,C,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 **κ**B [1%] NU | 2 επεμψεν D

ποιήσω; Πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἰδόντες§ ἐντραπήσονται.»
 14 Ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοί, διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς* λέγοντες· «Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος. Δεῦτε,† ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία.»
 15 Καὶ ἐκβαλόντες‡ ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἀπέκτειναν. Τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; 16 Ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.» Ἀκούσαντες δὲ εἶπον,§ «Μὴ γένοιτο.»

17 Ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν· «Τί οὖν ἐστιν τὸ γεγραμμένον τοῦτο· «Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας»; 18 Πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ’ ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ’ ὃν δ’ ἂν πέσῃ—λικμήσει αὐτόν.»

19 Καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς* ἐπιβαλεῖν ἐπ’ αὐτόν τὰς χεῖρας

§ 20:13 ἰδόντες f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C,D,Q [1.5%] NU * 20:14 εαυτους f³⁵ A,C,N,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | αλληλους κB,D [1.5%] NU | two other variants [0.5%] † 20:14 δευτε f³⁵ κC,D [90%] CP,HE,RP,TR,OC | — A,B,N,Q,W [10%] NU ‡ 20:15 εκβαλοντες f³⁵ [24%] | 1 αυτον κA,B,D,N,Q,W [76%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | λαβοντες αυτον εξεβαλον C (some 7% have εκβαλλοντες) § 20:16 ειπον *rell* | ειπαν κB,D,Q [1.5%] NU * 20:19 αρχιερεις και οι γραμματεις f³⁵ κD,N [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 4231 A,B,W [12%] NU | 423 φαρισαιοι C | three other variants

ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ· καὶ ἐφοβήθησαν†—ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην εἶπεν.‡

To Caesar, Caesar's; to God, God's

20 Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται§ αὐτοῦ λόγου,* εἰς τὸ† παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. 21 Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· «Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις. 22 Ἔξοστιν ἡμῖν‡ Καίσαρι φόρον δοῦναι, ἢ οὐ;»

23 Κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Τί με πειράζετε;§ 24 Ἐπιδείξατέ* μοι δηνάριον†—τίνος ἔχει

† 20:19 εφοβηθησαν f³⁵ [65%] CP,HE,RP | 1 τον λαον κA,B,C(D) [35%] TR,OC,NU | 1 τον οχλον N,W ‡ 20:19 την παραβολην ταυτην ειπεν f³⁵ A,C,N,W [93%] CP,HE,RP,TR | 4123 κB [3%] NU | ειρηκεν 123 D | 124 [3%] | τας παραβολας ελεγεν [1%] OC | two other variants § 20:20 επιλαβωνται *rell* | επιλαβονται [21%]
* 20:20 λογου *rell* | λογον C,N [18%] | λογων D † 20:20 εις το f³⁵ A,N,W [99%] (CP)HE,RP,TR,OC | ωστε κB,C,D [1%] NU ‡ 20:22 ημιν f³⁵ C(D)W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ημας κA,B [2.5%] NU | — N | one other variant § 20:23 τι με πειραζετε f³⁵ A(C)D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [1.5%] NU * 20:24 επιδειξατε f³⁵ C,N [85%] CP,HE,RP,TR | δειξατε κA,B,D,W [15%] OC,NU † 20:24 δηναριον *rell* | 1 οι δε εδειξαν και ειπε (κ)C,N [20%] (plus several minor variations)

εἰκόνα καὶ ἐπιγραφὴν;» Ἀποκριθέντες‡ δὲ εἶπον,§ «Καίσαρος.» 25 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς,* «Ἀπόδοτε τοῖνυν† τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.» 26 Καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ· καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ, ἐσίγησαν.

Sadducees deny resurrection

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες‡ ἀνάστασιν μὴ εἶναι,§ ἐπηρώτησαν αὐτὸν 28 λέγοντες· «Διδάσκαλε, Μωσῆς* ἔγραψεν ἡμῖν, ἕάν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ,† ἵνα ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ λάβῃ‡ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ§ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 29 Ἐπὶ αὖ οὗν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβῶν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος·

‡ 20:24 ἀποκριθεντες f³⁵ A,C(D,W) [97%] CP,HE,RP,TR,OC | οι κB,N [3%] NU § 20:24 ειπον rell | ειπαν κB,C [0.5%] NU * 20:25 αυτοις f³⁵ A,C,D,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | προς αυτους κB [3%] NU † 20:25 αποδοτε τοινυν f³⁵ A,C,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κB [2%] NU | 1 D | 1 ουν [6%] ‡ 20:27 αντιλεγοντες f³⁵ A,W (94.3%) CP,HE,RP,TR[NU] | λεγοντες κB,C,D,N (5.4%) OC | three other variants (0.3%) § 20:27 αναστασιν μη ειναι rell | 231 N [2.5%] OC * 20:28 μωσης f³⁵ κA [60%] HE,RP,TR | μωσης B,D,N,W [40%] CP,OC,NU † 20:28 αποθανη f³⁵ A,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | η B [4%] NU | D is wild | three other variants | κ omits whole line ‡ 20:28 ο αδελφος αυτου λαβη f³⁵ [20%] | 4123 A,B,D,N,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU § 20:28 εξαναστηση f³⁵ κB,D,N [67%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | εξαναστησει A,W [33%]

30 καὶ ἔλαβεν* ὁ δεύτερος τὴν γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος.† 31 καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν.‡ ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ§—οὐ κατέλιπον* τέκνα, καὶ ἀπέθανον. 32 Ὑστερον δὲ πάντων,† ἀπέθανεν καὶ ἡ γυνή.‡ 33 Ἐν τῇ οὖν§ ἀναστάσει,* τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; Οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.»

34 Καὶ ἀποκριθεὶς† εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ ἐκγαμίσκονται.‡ 35 οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν, καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ἐκγαμίζονται.§ 36 Οὔτε* γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γὰρ εἰσιν—καὶ υἱοί

* 20:30 ελαβεν f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [0.5%] NU † 20:30 την γυναικα και ουτος απεθανεν ατεκνος f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1%] NU ‡ 20:31 αυτην f³⁵ κB(D)W [55%] CP,HE,TR,OC,NU | 1 ὡσαυτως A [45%] RP § 20:31 επτα f³⁵ κA,B,D [73%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 1 και W [27%] some TRs * 20:31 κατελιπον *rell* | κατελειπον A [18%] | αφηκαν D | two other variants † 20:32 δε παντων f³⁵ A,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 [30%] | 1 [9.5%] | και κB,D [0.5%] NU ‡ 20:32 απεθανεν και η γυνη f³⁵ A,W [98%] CP,HE,RP,TR | 2341 κB,D [2%] OC,NU § 20:33 εν τη ουν f³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 κ | η γυνη 312 B [0.5%] NU * 20:33 ουν αναστασει *rell* | 21 [0.5%] OC † 20:34 αποκριθεις f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1%] NU ‡ 20:34 εκγαμισκονται f³⁵ Q [74%] CP,HE,RP,TR | εκγαμιζονται A,W [23%] OC | γαμισκονται κB [2%] NU | γαμιζονται [1%] | γαμουνται D | two other variants § 20:35 εκγαμιζονται f³⁵ A,W [84%] CP,HE,RP | εκγαμισκονται [9%] TR | γαμιζονται κD,Q [4%] OC,NU | γαμισκονται B [3%] * 20:36 ουτε f³⁵ κQ,W [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ουδε A,B,D [5.5%] NU

είσιν τοῦ† Θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες.
 37 Ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋσῆς‡
 ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάρου, ὡς λέγει· «Κύριον τὸν
 Θεὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν§ Θεὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν*
 Θεὸν Ἰακώβ.» 38 Θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν,
 ἀλλὰ ζώντων — πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.»
 39 Ἀποκριθέντες δὲ τινες τῶν γραμματέων
 εἶπον,† «Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.» 40 Οὐκέτι
 δὲ‡ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

Is the Christ David's Son?

41 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· «Πῶς λέγουσιν§
 τὸν Χριστὸν Υἱὸν Δαυὶδ εἶναι;* 42 Καὶ αὐτὸς†
 Δαυὶδ λέγει ἐν Βίβλῳ‡ Ψαλμῶν, «Εἶπεν ὁ §
 Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου
 43 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον
 τῶν ποδῶν σου.» 44 Δαυὶδ οὖν Κύριον αὐτὸν*
 καλεῖ, καὶ πῶς Υἱὸς αὐτοῦ† ἐστίν;»

† 20:36 του f³⁵ Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τω D | — κA,B [0.3%] NU ‡ 20:37 μωυσης f³⁵ B,D,Q,W [55%] CP,OC,NU | μωυσης κA [45%] HE,RP,TR § 20:37 τον f³⁵ A,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1%] NU * 20:37 τον f³⁵ A,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1%] NU | W omits phrase † 20:39 ειπον *rell* | ειπαν κB,D [0.5%] NU ‡ 20:40 δε f³⁵ A,D,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | γαρ κB [1%] NU § 20:41 λεγουσιν *rell* | 1 τινες A [17%] * 20:41 υιον δαυιδ ειναι f³⁵ A,Q,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 321 κB [0.3%] NU | 312 [1%] | 12 D | υιος 2 εστιν [1%] † 20:42 και αυτος f³⁵ A,D,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 γαρ κB [2%] NU | 12 γαρ Q ‡ 20:42 βιβλω *rell* | 1 των D,W [8.5%] OC § 20:42 ο f³⁵ κA,Q,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — B(D)NU * 20:44 κυριον αυτον *rell* | 21 A,B,Q [17%] OC † 20:44 υιος αυτου f³⁵ κD,Q,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 A,B [8%] NU

Jesus denounces the scribes

45 Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·‡ 46 «Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων, τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλοῦντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δεῖπνοις· 47 οἱ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται. Οὗτοι λήφονται§ περισσότερον κρῖμα.»

21

A lesson in giving

1 Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον* πλουσίους. 2 Εἶδεν δέ τινα καὶ† χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά·‡ 3 Καὶ εἶπεν· «Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη§ πλεῖον πάντων ἔβαλεν· 4 ἅπαντες* γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς

‡ 20:45 αὐτου f³⁵ κA,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | αὐτους (Q) | εαυτου [1.5%] | — B,D [0.3%] § 20:47 ληφονται *rell* | λημψονται κA,B,D,W [1%] NU * 21:1 τα δωρα αυτων εις το γαζοφυλακιον f³⁵ A,Q,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 456123 κB,D [3%] NU | four other variants † 21:2 τινα και f³⁵ (A)Q,W [84%] CP,HE,RP | 21 D [11%] TR | 1 κB [5%] OC,NU ‡ 21:2 δυο λεπτα f³⁵ A(D)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κB,Q [1%] NU § 21:3 η πτωχη αυτη f³⁵ A,Q,W [95%] HE,RP,TR,OC | 312 κB(D) [5%] CP,NU * 21:4 απαντες f³⁵ A,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | παντες κB(D) [1%] NU

ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ,† αὕτη δέ, ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς, ἅπαντα‡ τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.»§

Jerusalem will be destroyed

⁵ Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν, ⁶ «Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε —ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθον* ὃς οὐ καταλυθήσεται.»

The Olivet Discourse

⁷ Ἐπρωτήσαν δὲ αὐτὸν λέγοντες· «Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται;» καὶ «Τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ† ταῦτα γίνεσθαι;» ⁸ Ὁ δὲ εἶπεν· «Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε, πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι‡ <Ἐγὼ εἶμι> καὶ <Ὁ καιρὸς ἤγγικεν.> Μὴ οὖν§ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ⁹ Ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.»

† **21:4** του θεου **f**³⁵ A,D,Q,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [1.5%] NU ‡ **21:4** απαντα **f**³⁵ A,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | παντα κB,D,Q [1.5%] NU § **21:4** εβαλεν *rell* | 1 ταυτα λεγων εφωνει ο εχων ωτα ακουειν ακουετω [20%] (there are a few minor variations) * **21:6** λιθος επι λιθον **f**³⁵ W (32.2%) CP | 12 λιθω A,Q (65.1%) HE,RP,TR,OC,NU | 12 λιθων (0.3%) | 12 λιθω ωδε κB(D) (0.5%) | 123 ωδε (0.4%) | ωδε 12 λιθω (0.5%) | ωδε 32 λιθω (0.5%) | ωδε 123 (0.2%) | two other variants (0.2%) † **21:7** μελλη *rell* | μελλει W [12%] ‡ **21:8** οτι **f**³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [1%] NU § **21:8** ουν **f**³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — (κ)B,D [1%] NU

Things are going to get bad, really bad

10 Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· «Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ* ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν. 11 Σεισμοὶ τε μεγάλοι κατὰ τόπους καὶ† λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ’ οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται.‡ 12 Πρὸ δὲ τούτων ἀπάντων,§ ἐπιβαλοῦσιν ἐφ’ ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς* συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀγομένους† ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. 13 Αποβήσεται δὲ‡ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. 14 Θέσθε§ οὖν εἰς τὰς καρδίας* ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι. 15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ἧ οὐ

* **21:10** ἐπὶ **f**³⁵ B,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐπ **κ**A,D [9%] NU
† **21:11** κατὰ τοπούς καὶ **f**³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 **κ**B [0.5%] NU ‡ **21:11** καὶ (-κ. 0.6%) σημεῖα (-σ. 0.4%) ἀπ ουρανοῦ (-α. ο. 0.3%) μεγάλα (-μ. A 0.3%) ἔσται (-ε. 0.2%) **f**³⁵ (A)W (85.9%) CP,HE,RP,TR,OC | 125346 **κ** (5.8%) | 512346 (1.6%) | 123465 (0.4%) | 125634 (0.2%) | 341256 D (0.2%) | 134256 B,NU | 12345 εσωνται (4.3%) | 12534 εσωνται (1%) | five further variants (0.5%) § **21:12** ἀπαντων **f**³⁵ [34%] CP,TR | παντων **κ**A,B,D,W [66%] HE,RP,OC,NU * **21:12** εἰς **f**³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 τας **κ**B,D [0.5%] NU † **21:12** ἀγομενουσ **f**³⁵ A,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ἀπαγομενουσ **κ**B,D [1.5%] NU ‡ **21:13** δε **f**³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **κ**B,D [0.5%] NU § **21:14** θεσθε **f**³⁵ [97%] CP,HE,RP,TR,OC | θετε **κ**A,B,D,W [3%] NU * **21:14** εἰς τας καρδίας **f**³⁵ W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | εν ταις καρδίας **κ**A,B,D [3%] NU

δυνήσονται ἀντειπεῖν ἢ ἀντιστῆναι[†] πάντες[‡] οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. ¹⁶ Παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ ἀδελφῶν,[§] καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν. ¹⁷ Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.* ¹⁸ (Καὶ θριξὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται— ¹⁹ ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.)

Jerusalem will be destroyed

²⁰ »Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν[†] Ἱερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. ²¹ Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν. ²² Ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταῖ εἰσιν, τοῦ πληρωθῆναι[‡] πάντα τὰ γεγραμμένα. ²³ Οὐαὶ δὲ[§] ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ* ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ

[†] **21:15** αντειπειν η αντιστηναι **f**³⁵ A [30%] | 321 κB [1.5%] NU | 1 ουδε 3 W [68%] CP,HE,RP,TR,OC | 3 D | two other variants

[‡] **21:15** παντες **f**³⁵ κA,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | απαντες

B [0.5%] NU **§ 21:16** συγγενων και φιλων και αδελφων **f**³⁵ [75%] CP,HE,RP,OC | 54123 κB(D) [23%] TR,NU | 54 συγγενεων 23 A,W | at least eight further variants [2%] * **21:17** υπο παντων δια το ονομα μου *rell* | 345612 [20%]

[†] **21:20** την **f**³⁵ A [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB(D)W [0.5%] NU [‡] **21:22** πληρωθηναι **f**³⁵ C [56%] CP,TR,OC | πλησθηναι κA,B,D,N,W

[44%] HE,RP,NU **§ 21:23** δε **f**³⁵ κA,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC

| — B,D [1%] NU * **21:23** γαρ *rell* | 1 τοτε [2.5%] OC

ὀργή ἐν† τῷ λαῷ τούτῳ. ²⁴ Καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας,‡ καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη.§ Καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι* πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν.

Christ will return to the earth

²⁵ »Καὶ ἔσται† σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν, ἐν ἀπορίᾳ, ἠχούσης‡ θαλάσσης καὶ σάλου· ²⁶ ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῆς§ οἰκουμένη—αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. ²⁷ Καὶ τότε ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ²⁸ Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.»

Parable of the fig tree

²⁹ Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς· «Ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα. ³⁰ Ὅταν

† **21:23** ἐν **f**³⁵ W [87%] CP,HE,RP,TR | — κA,B,C,D,N [13%] OC,NU ‡ **21:24** μαχαίρας **f**³⁵ κA,C,N [99%] CP,HE,RP,TR,OC | μαχαίρης B [0.5%] NU | μαχαίραις W | ρομφαιας D [0.5%] § **21:24** παντα τα εθνη **f**³⁵ A,C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 κB [1%] NU * **21:24** αχρι **f**³⁵ A,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ου κB,N [1.5%] NU | αχρισ ου C,D [4%] | 1 ουν [1%] | two other variants † **21:25** εσται **f**³⁵ A,C,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | εσονται κB,D,NU ‡ **21:25** ηχουσης **f**³⁵ D,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | ηχους κA,B,C,N [7%] NU § **21:26** τη *rell* | εν 1 CP

προβάλλωσιν* ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἐαυτῶν
 γινώσκετε ὅτι ἤδη† ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν.
 31 Οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα
 γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ
 βασιλεία τοῦ Θεοῦ. 32 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
 οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα
 γένηται. 33 Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται,‡
 οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.§

Watch and pray

34 »Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε
 βαρηθῶσιν* ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ
 μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος†
 ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ‡ ἡ ἡμέρα ἐκείνη. 35 Ὡς
 παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται§ ἐπὶ πάντας τοὺς
 καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.
 36 Ἀγρυπνεῖτε οὖν* ἐν παντὶ καιρῷ, δεόμενοι

* **21:30** προβαλλωσιν **f**³⁵ [28%] | προβαλωσιν **κ**A,B,C,W [66%] **CP,HE,RP,TR,OC,NU** | προσβαλωσιν [5%] | προβαλουσιν **N** | προβασωσιν **D** | three other variants † **21:30** ἠδη *rell* | — **N** [15%] ‡ **21:33** παρελευσεται **f**³⁵ **C,W** [32%] | παρελευσονται **κ**A,B,D,N [68%] **CP,HE,RP,TR,OC,NU** § **21:33** παρελθωσιν **f**³⁵ **A,C,N** [99%] **CP,HE,RP,TR,OC** | παρελευσονται **κ**B,D,T,W [1%] **NU** * **21:34** βαρηθωσιν **f**³⁵ **κ**A,B,C,T,W [75%] **CP,HE,RP,OC,NU** | βαρυνθωσιν **D** [20%] **TR** | βαρυνθωσιν **N** [5%] † **21:34** αιφνιδιος *rell* | αιφνιδιως [18%] | εφνιδιος **κ** | εφνιδιον **N** | ενιφνιος **D** | one other variant ‡ **21:34** αιφνιδιος εφ υμας επιστη **f**³⁵ **C,W** [95%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 4231 (**κ**)**B(D)T** [1%] **NU** | 1423 **A,N** [3%] | four other variants [1%] § **21:35** γαρ επελευσεται **f**³⁵ **A,C,N,W** [97%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 1 ελευσεται [3%] | επεισελευσεται 1 (**κ****B,D**)**NU** * **21:36** ουν **f**³⁵ **A,C,N,W** [99.8%] **CP,HE,RP,TR,OC** | δε **κ**B,D,**NU**

ἵνα καταξιωθῆτε† ἐκφυγεῖν πάντα‡ τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου.»

His daily routine

37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ἠυλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν. 38 Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθηριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

22

Judas joins the plot against Jesus

1 Ἦγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἄζύμων, ἡ λεγομένη Πάσχα. 2 Καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν. 3 Εἰσηλθεν δὲ ὁ * Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν (τὸν ἐπικαλούμενον† Ἰσκαριώτην), ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. 4 Καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ‡ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς.§ 5 Καὶ ἐχάρησαν, καὶ

† 21:36 καταξιωθητε f³⁵ A,C,D,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | κατισχυσητε NT(W) [1.5%] NU | κατισχυσηται B [0.2%]
‡ 21:36 παντα f³⁵ κ [85%] CP,HE,RP,OC | ταυτα 1 B,D [11%] TR,NU | 1 ταυτα A,C,N,W [4%] | two other variants * 22:3 ο f³⁵ [47%] TR,OC | — κA,B,C,D,N,W [53%] CP,HE,RP,NU † 22:3 επικαλουμενον f³⁵ A,C,N [92%] CP,HE,RP,TR,OC | καλουμενον κB,D,W [3.5%] NU | λεγομενον [4%] | two other variants ‡ 22:4 και f³⁵ κA,B(D) [75%] HE,RP,NU | 1 τοις C,W [21%] CP,TR | 1 γραμματευσιν 1 N [4%] OC § 22:4 αυτον παραδω αυτοις f³⁵ A,N,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 321 ϑ^{75v} κB,C [7%] NU | 21 (D) | one other variant

συνέθεντο αὐτῷ ἀργύρια* δοῦναι. ⁶ Καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου.†

The last night

Preparation for the last Passover

⁷ Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν‡ ἧ ἔδει θύεσθαι τὸ Πάσχα. ⁸ Καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών, «Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ Πάσχα, ἵνα φάγωμεν.» ⁹ Οἱ δὲ εἶπον§ αὐτῷ, «Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσομεν;»* ¹⁰ Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· «Ἴδού, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν οὗ† εἰσπορεύεται. ¹¹ Καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότη τῆς οἰκίας, «Λέγει σοι ὁ Διδάσκαλος· Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;» ¹² Κάκεινος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον‡ μέγα, ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε.» ¹³ Ἀπελθόντες

* **22:5** ἀργυρια **f**³⁵ A,C [49%] OC | ἀργυριον **ϕ**⁷⁵ κB,D,N,W [51%] CP,HE,RP,TR,NU † **22:6** αυτοις ατερ οχλου **f**³⁵ N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 **ϕ**⁷⁵ κA,B,C [1%] NU | 23 D | 1 [3%] ‡ **22:7** εν **f**³⁵ κA,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — B,C,D [1%] § **22:9** ειπον *rell* | ειπαν **ϕ**⁷⁵ κB,C,D [1.5%] NU | ειπων [1%] * **22:9** ετοιμασομεν **f**³⁵ [60%] CP,HE,RP | ετοιμασωμεν **ϕ**⁷⁵ κA(B)C(D)N,W [40%] TR,OC,NU † **22:10** ου **f**³⁵ D,W [86%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εαν A,N [12%] | εις ην κB,C [1.5%] NU | three other variants [0.5%] ‡ **22:12** αναγαιον **f**³⁵ A,B(D)N [45%] NU | ανωγαιον [27%] CP,OC | ανωγεον [17%] HE,RP,TR | ανωγεων [5%] | ανογαιον [4%] | αναγεον C,W [1%] | ανωγαιαν κ | three other variants [1%]

δὲ εὖρον καθὼς εἶρηκεν[§] αὐτοῖς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ Πάσχα.

They eat the Passover

¹⁴ Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ δώδεκα* ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. ¹⁵ Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ Πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ παθεῖν. ¹⁶ Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐκέτι† οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ‡ ἕως ὅτου πληρωθῆ ἔν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.» ¹⁷ Καὶ δεξάμενος[§] ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν· «Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς.* ¹⁸ Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι† οὐ μὴ πίω‡ ἀπὸ τοῦ γενήματος[§] τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτου* ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ.»

Jesus institutes the Lord's Supper

§ 22:13 εἶρηκεν **f**³⁵ A,N,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | εἶρηκει **ϣ**⁷⁵ κB,C,D [1%] NU | εἶπεν [5%] * 22:14 δώδεκα **f**³⁵ A,C,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϣ**⁷⁵ κB,D [0.5%] NU † 22:16 ουκετι **f**³⁵ (D)N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϣ**^{75v} κA,C,B [3%] NU | one other variant ‡ 22:16 ἐξ αὐτου **f**³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | απ 2 D [1%] | αὐτο κB,C [1%] NU | one other variant § 22:17 δεξαμενος *rell* | 1 το A,D,W [12%] OC | 1 και [3%] * 22:17 εαυτοις **f**³⁵ A,D,N,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | εις εαυτους B,C [6%] NU | εις αὐτους [1%] | αλληλοις κ | two other variants † 22:18 οτι **f**³⁵ κA,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — B,C,D [2%] ‡ 22:18 ου μη πιω **f**³⁵ A,C,N [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 123 απο του νυν **ϣ**^{75v} κB [6%] NU | απο του νυν 123 D [1.5%] | 123 νυν W § 22:18 γενηματος **f**³⁵ **ϣ**⁷⁵ κA,B,C,D,N,W [85%] CP,HE,RP,OC,NU | γεννηματος [15%] TR * 22:18 οτου **f**³⁵ A,D,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | ου κB,C [2%] NU | του W

19 Καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας, ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, «Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.» 20 Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον,† μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· «Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον.‡

The betrayer is present

21 »Πλὴν ἰδοῦ, ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. 22 Καὶ ὁ μὲν Υἱὸς* τοῦ Ἄνθρώπου πορεύεται κατὰ τὸ ὠρισμένον,† πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται.» 23 (Καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἶη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.)

Wanting to be 'the greatest' is not a valid option

24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. 25 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· «Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν‡ αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται

† 22:20 ὡσαυτως καὶ τὸ ποτηριον f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 ϣ^{75v} κB [0.5%] NU | D has long omission

‡ 22:20 εκχυνομενον f³⁵ N(W) [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εκχυννομενον κA,B,T [3.5%] NU § 22:22 καὶ f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ὅτι ϣ⁷⁵ κB,D,T [1%] NU * 22:22 μὲν υἱος f³⁵ A(D)N,W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 κ | 21 ϣ^{75v} B,T [0.3%] NU † 22:22 πορευεται κατὰ τὸ ὠρισμενον f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 ϣ^{75v} κB,D,T [3%] NU ‡ 22:25 κυριευουσιν *rell* | κυριευσουσιν [3.5%] | κατακυρευουσιν N [13%]

καλοῦνται. ²⁶ Ὑμεῖς δὲ οὐχ[§] οὕτως—ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω* ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. ²⁷ Τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; Οὐχ[†] ὁ ἀνακείμενος; Ἐγὼ δὲ εἶμι ἐν μέσῳ ὑμῶν‡ ὡς ὁ διακονῶν. ²⁸ Ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. ²⁹ Κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ Πατὴρ μου, βασιλείαν, ³⁰ ἵνα ἐσθίητε[§] καὶ πόνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου.* καὶ καθίσεσθε[†] ἐπὶ θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς‡ τοῦ Ἰσραήλ.»

Peter will deny Him

³¹ Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος·[§] «Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ σιναῖσαι* ὡς τὸν σῖτον. ³² Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ

§ 22:26 ουχ *rell* | ουκ CP * 22:26 γενεσθω **f**³⁵ A,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR | γινεσθω (κΒ,D)T [3.5%] OC,NU † 22:27 ουχ **f**³⁵ (D) [33%] | ουχι **ϕ**⁷⁵κΑ,T [67%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ουχει B,N,W ‡ 22:27 ειμι εν μεσω υμων **f**³⁵ (A)N,Q^v,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 κΒ,T [0.5%] NU | D is wild § 22:30 εσθητε **f**³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εσθητε **ϕ**⁷⁵Β,D,I,NU | εσθηται κQ | εσθηται W | εσθιεται N * 22:30 εν τη βασιλεια μου **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵κΑ,B,N,Q,T,W [60%] CP,HE,TR,OC,NU | 123 D | — [40%] RP [homoioteleuton] † 22:30 καθισεσθε **f**³⁵ [64%] CP,HE,RP,OC | καθησεσθε κN [23%] NU | καθισησθε [12%] TR | καθησθε B,T [0.5%] | καθησεσθαι A,Q,W | καθεζησθε D | two other variants ‡ 22:30 κρινοντες τας δωδεκα φυλας **f**³⁵ κΑ,N,Q,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 **ϕ**⁷⁵(B)T [0.3%] NU | 134 D § 22:31 ειπεν δε ο κυριος **f**³⁵ κΑ,D,N,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵Β,T [0.5%] NU * 22:31 σιναισαι *rell* | συνιασαι OC | σεινιασαι **ϕ**^{75v}Α,B,D,N,Q,T,W | ζινιασαι κ

ἐκλίπη† ἡ πίστις σου· καὶ σύ, ποτὲ ἐπιστρέψας, στήριξον‡ τοὺς ἀδελφούς σου.» ³³ Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, «Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.» ³⁴ Ὁ δὲ εἶπεν, «Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ μὴς φωνήση* σήμερον ἀλέκτωρ πρὶν ἢ † τρὶς ἀπαρνήση μὴ εἰδέναι με.»‡

“Buy a sword”

³⁵ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, «Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου§ καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μὴ τινος ὑστερήσατε;»* Οἱ δὲ εἶπον,† «Οὐδενός.»‡ ³⁶ Εἶπεν οὖν§ αὐτοῖς· «Ἀλλὰ νῦν, ὁ ἔχων βαλάντιον* ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν·

† **22:32** εκλιπη **f**³⁵ κB,D,N,T [52%] HF,RP,OC,NU | εκλειπη A,Q,W [48%] CP,TR ‡ **22:32** στηριξον **f**³⁵ D,N,W [95.5%] CP,HF,RP,TR,OC | στηρισον κA,B,Q,T [4.5%] NU | three other variants § **22:34** μη **f**³⁵ A,D,N,W [95.5%] CP,HF,RP,TR | — ϕ^{75v}κB,T [4.5%] OC,NU * **22:34** φωνηση **f**³⁵ N,W [64%] CP,HF,RP | φωνησει κA,B,D,T [36%] TR,OC,NU † **22:34** πριν η **f**³⁵ A,N,W [90.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 Q [2%] | εως κB,T [1.5%] NU | εως ου [6%] | εως οτου D ‡ **22:34** απαρνηση μη ειδεναι με **f**³⁵ A(D)N,W [92%] CP,HF,RP,TR,OC | 4123 [1%] | 123 [1%] | 134 [1.5%] | 413 κB,T [0.5%] NU | 143 Q [1%] | απαρνησει 234 [3%] § **22:35** βαλαντιου **f**³⁵ [63%] HF,RP,TR | βαλλαντιου ϕ^{75v}κA,B,D,N,Q,T,W [37%] CP,OC,NU * **22:35** υστερησατε *rell* | υστερηθητε [2%] OC | υστερησεται κN | three other variants † **22:35** ειπον *rell* | ειπαν B,D,T [0.5%] NU | ειπεν A ‡ **22:35** ουδενος **f**³⁵ κD [52%] CP,TR | ουθενος ϕ⁷⁵A,B,N,Q,T,W [48%] HF,RP,OC,NU § **22:36** ειπεν ουν **f**³⁵ A,N,Q,W [98%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 δε ϕ⁷⁵B,T [1.5%] NU | ο δε 1 κD [0.2%] | — [0.5%] * **22:36** βαλαντιον **f**³⁵ [60%] HF,RP,TR | βαλλαντιου κA,B,D,N,Q,T,W [40%] CP,OC,NU

καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλήσει† τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγοράσει‡ μάχαιραν. ³⁷ Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἔτι§ τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί· τὸ «Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη»· καὶ γὰρ τὰ* περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει.» ³⁸ Οἱ δὲ εἶπον,† «Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο.» Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Ἴκανόν ἐστιν.»

Gethsemane

³⁹ Καὶ ἐξεληθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.‡ ⁴⁰ Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου, εἶπεν αὐτοῖς, «Προσεύχεσθε, μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.» ⁴¹ Καὶ αὐτὸς ἀπεσπάρθη ἀπ’ αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο ⁴² λέγων, «Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν§ τὸ ποτήριον τοῦτο* ἀπ’ ἐμοῦ—πλήν, μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σόν, γενέσθω.»† ⁴³ Ὦφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ’

† **22:36** πωλησει **f**³⁵ N [64%] CP,HE,RP,OC | πωλησατω **ϕ**^{75v}κA,B,Q,T,W [28%] TR,NU | πολησει [4%] | πωληση [4.5%] | πωλησαι D ‡ **22:36** αγορασει **f**³⁵ D [77%] CP,HE,RP,OC | αγορασατω **ϕ**^{75v}κA,B,Q,T,W [21%] TR,NU | αγοραση N [2%] § **22:37** ετι **f**³⁵ N [94%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,Q,T,W [6%] NU * **22:37** τα **f**³⁵ A,N [99%] CP,HE,RP,TR,OC | το κB,D,Q(T)W [1%] NU † **22:38** ειπον *rell* | ειπαν **ϕ**⁷⁵κB,D,Q,T [1%] NU | ειπων [1%] ‡ **22:39** αυτου **f**³⁵ N [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κA,B,D,Q,T,W [3%] NU § **22:42** παρενεγκειν **f**³⁵ A,N,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC | παρενεγκε **ϕ**⁷⁵B(D)Q,T [13%] NU | παρενεγκαι κ [7%] * **22:42** το ποτηριον τουτο **f**³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR | 312 **ϕ**⁷⁵B(D)Q,T [1%] OC,NU | 3123 κ † **22:42** γενεσθω **f**³⁵ **ϕ**⁶⁹(D)N [77%] CP,HE,RP,TR | γινεσθω (**ϕ**⁷⁵κA,B)Q,T,W [23%] OC,NU

οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. ⁴⁴ Καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσήχετο· ἐγένετο δὲ‡ ὁ ἰδρῶς§ αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος, καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.* ⁴⁵ Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς† εὔρεν αὐτοὺς κοιμωμένους‡ ἀπὸ τῆς λύπης. ⁴⁶ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Τί καθεύδετε; Ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.»

Betrayal and arrest

⁴⁷ Ἔτι δὲ§ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος· καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας, εἷς τῶν δώδεκα, προήρχετο* αὐτούς,† καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιληῆσαι αὐτόν (τοῦτο γὰρ σημεῖον δεδώκει αὐτοῖς, «Ὁν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν»).‡ ⁴⁸ Ὁ

‡ **22:44** ἐγενετο δε **f**³⁵ D,Q [95%] CP,HE,RP,TR,OC | και 1 κ [3.5%] NU | omit verses 43-44 **ϕ**^{69,75}A,B,N,T,W (1.3%) (NU puts them in [[]]) § **22:44** ιδρωσ *rell* | υδρωσ CP * **22:44** have verses 43-44 **f**³⁵ (κ)D,Q (98.7%) CP,HE,RP,TR,OC[[NU]] | omit verses 43-44 **ϕ**^{69,75}A,B,N,T,W (0.9%) | place them after Mt. 26:39 (C) (0.4%) † **22:45** μαθητας *rell* | 1 αυτου [3%] TR ‡ **22:45** αυτους κοιμωμενους **f**³⁵ A,N,Q,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 **ϕ**⁷⁵κB,D,T,0171 [1.5%] NU § **22:47** δε **f**³⁵ D,0171 [83%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κA,B,N,T,W [17%] NU * **22:47** προηρχετο *rell* | προηγεν D [8%] OC | προσηρχετο **ϕ**⁷⁵ [2%] † **22:47** αυτους **f**³⁵ **ϕ**^{69,75}κA,B,D,N,T [85%] CP,HE,RP,OC,NU | αυτων [15%] TR | αυτου W ‡ **22:47** τουτο γαρ σημειον δεδωκει αυτοις ον αν φιλησω αυτος εστιν **f**³⁵ D [45%] (with minor variations) CP,OC | — **ϕ**⁷⁵κA,B,N,T,W [55%] HE,RP,TR,NU

δὲ Ἰησοῦς § εἶπεν αὐτῷ, «Ἰούδα, φιλήματι τὸν Υἱὸν τοῦ Ἄνθρώπου παραδίδως;»

49 Ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπον* αὐτῷ, † «Κύριε, εἰ πατάζομεν ‡ ἐν μαχαίρα;» § 50 Καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως* καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ οὖς † τὸ δεξιόν. 51 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, «Ἐὰτε ἕως τούτου»· καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠτίου αὐτοῦ ‡ ἰάσατο αὐτόν.

52 Εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς § πρὸς τοὺς παραγενομένους πρὸς* αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους· «Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξεληλύθατε † μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων; 53 Καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ.

§ 22:48 ο δε ιησους f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 32 p⁷⁵κB,T [1%] NU * 22:49 ειπον *rell* | ειπαν p⁷⁵κB,D,T [1%] NU † 22:49 αυτω f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵κB,T [1%] NU | τω κυριω D ‡ 22:49 παταζομεν *rell* | παταξωμεν [22%] § 22:49 μαχαιρα f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | μαχαιρη p⁷⁵κB,D,T [1%] NU * 22:50 τον δουλον του αρχιερεως f³⁵ p⁷⁵A,D,W,0171^v [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 3412 κB,T [1.5%] NU † 22:50 αυτου το ους f³⁵ A,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 p⁷⁵κB,T,0171 [2%] NU | 12 ωτιου D [2%] ‡ 22:51 αυτου f³⁵ A [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵κB,T,W [2.5%] NU | D is wild § 22:52 ο ιησους f³⁵ W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 p⁷⁵κA,B,T [0.5%] NU | — D [1%] * 22:52 προς f³⁵ κ [33%] CP | επ p⁷⁵A,B,D,T,W,0171 [67%] HE,RP,TR,OC,NU † 22:52 εξεληλυθατε f³⁵ A,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC | εξηλθατε p⁷⁵κB,D,T [4%] NU | εξηλθετε 0171 [16%]

Ἀλλὰ‡ αὕτη ὑμῶν ἐστίν§ ἡ ὥρα· καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.»

Peter denies Jesus

⁵⁴ Συλλαβόντες δὲ αὐτόν, ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον* εἰς τὸν οἶκον† τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. ⁵⁵ Ἀψάντων‡ δὲ πῦρ§ ἐν μέσῳ τῆς ἀλύης καὶ συγκαθισάντων αὐτῶν,* ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ† αὐτῶν. ⁵⁶ Ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν, «Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν.» ⁵⁷ Ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτὸν‡ λέγων, «Γύναι, οὐκ οἶδα αὐτόν.»§

⁵⁸ Καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη, «Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ.» Ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν,* «Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί.» ⁵⁹ Καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς, ἄλλος τις διῖσχυρίζετο λέγων,

‡ **22:53** αλλα **f**³⁵ D,T [46%] | αλλ **ϕ**⁷⁵ κA,B [54%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αλλ η W § **22:53** υμων εστιν **f**³⁵ A [80%] CP,HE,RP,TR | 21 **ϕ**⁷⁵ B,D,T,W [20%] OC,NU | 2 κ
* **22:54** εισηγαγον **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ κA,B,T [37%] CP,NU | 1 αυτου [55%] HE,RP,TR,OC | συνηγαγον αυτου W | — (D) [8%] † **22:54** τον οικον **f**³⁵ A,D,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | την οικιαν **ϕ**⁷⁵ κB,T [7%] NU ‡ **22:55** αφαντων **f**³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | περι αφαντων **ϕ**⁷⁵ κB,T [0.5%] NU § **22:55** πυρ *rell* | πυραν [2.5%] OC * **22:55** αυτων **f**³⁵ A,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵ κB(D)T [5%] NU † **22:55** εν μεσω **f**³⁵ κ(A)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | μεσος **ϕ**⁷⁵ B,T,0171^V [1%] NU | μετ D ‡ **22:57** αυτου **f**³⁵ A,D,N,W [68%] CP,HE,RP,TR | — **ϕ**⁷⁵ κB,T [32%] OC,NU § **22:57** γυναι ουκ οιδα αυτου **f**³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 **ϕ**⁷⁵ κB,T [1%] NU | 234 D [0.5%] * **22:58** ειπεν **f**³⁵ **ϕ**⁶⁹ A,D,N,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | εφη **ϕ**⁷⁵ κB,T [10%] NU

«Ἐπ’ ἀληθείας καὶ οὗτος μετ’ αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν.» ⁶⁰ Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος, «Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις.» Καὶ παραχρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ,† ἐφώνησεν‡ ἀλέκτωρ.

⁶¹ Καὶ στραφεὶς ὁ Κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου§ τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι «Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι,* ἀπαρνήσῃ με τρίς.» ⁶² Καὶ ἐξελθὼν ἔξω† ἔκλαυσεν πικρῶς.

Guards mistreat Jesus

⁶³ Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸν Ἰησοῦν‡ ἐνέπαιζον αὐτῷ, δαίροντες,§ ⁶⁴ Καὶ περικαλύψαντες αὐτόν, ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ ἐπηρώτων αὐτόν* λέγοντες· «Προφήτευσον. Τίς ἐστιν ὁ παῖσας σε;» ⁶⁵ Καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Crucifixion day

Jesus judged by the Council

† **22:60** αὐτου *rell* | του πετρου [15%] ‡ **22:60** εφωνησεν *rell* | 1 ο [3%] TR § **22:61** λογου **f**³⁵ A,D,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ρηματος **ϕ**^{69,75} κB,T [3.5%] NU * **22:61** φωνησαι **f**³⁵ A,D,N,W [87%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 σημερον **ϕ**⁷⁵ κB,T [12%] NU | σημερον 1 [1%] † **22:62** εξω **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ κB,D,T [47%] NU | 1 ο πετρος A,N,W [53%] CP,HE,RP,TR,OC ‡ **22:63** τον ιησουν **f**³⁵ A,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτον **ϕ**⁷⁵ κB,D,T,0171^V [3.5%] NU § **22:63** δαιροντες **f**³⁵ [35%] | δερωντες **ϕ**⁷⁵ κA,B,N,T,W [65%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | — D,0171 * **22:64** αυτον ετυπτον αυτου το προσωπον και επηρωτων αυτον **f**³⁵ A,N,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 2134578 [4%] | 345216 D | 87 **ϕ**⁷⁵ B,T [2%] NU | 78 κ

66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε† καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον‡ αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν,§ λέγοντες, 67 «Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπέ* ἡμῖν.» Εἶπεν δὲ αὐτοῖς· «Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε. 68 Ἐὰν δὲ καὶ† ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτέ μοι ἢ ἀπολύσητε.‡ 69 Ἀπὸ τοῦ νῦν§ ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ.» 70 Εἶπον* δὲ πάντες, «Σὺ οὖν εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;» Ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, «Ἑμεῖς λέγετε ὅτι ΕΓΩ ΕΙΜΙ.» 71 Οἱ δὲ εἶπον·† «Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίας;‡ Αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.»

23

† 22:66 τε f³⁵ ρ⁷⁵ κA,B,N,T,W [50%] CP,TR,NU | — (D) [50%] HE,RP,OC ‡ 22:66 απηγαγον f³⁵ ρ⁷⁵ κB,D,T [24%] CP,NU | ανηγαγον A,W [75%] HE,RP,TR,OC | ηγαγον N [1%] § 22:66 αυτων f³⁵ ρ⁷⁵ κB,D,T [74%] CP,HE,RP,NU | εαυτων A,N,W [23%] TR,OC | αυτον [2%] | three other variants [1%] * 22:67 ειπε f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ειπον ρ⁷⁵ κB,T [0.5%] NU | — D † 22:68 και f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB(D)T [1.5%] NU ‡ 22:68 μοι η απολυσητε f³⁵ A,D,N,W [94.3%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 (three variations of the verb) (0.5%) | 23 με (0.3%) | 23 (2.4%) | 1 (1.6%) | — ρ⁷⁵ κB,T (0.4%) NU | four other variants (0.4%) § 22:69 νυν f³⁵ N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 δε ρ⁷⁵ κA,B,D,T [1.5%] NU * 22:70 ειπον *rell* | ειπαν ρ⁷⁵ κB,T [1%] NU | one other reading † 22:71 ειπον *rell* | ειπαν ρ⁷⁵ κB,D,T [1%] NU ‡ 22:71 χρειαν εχομεν μαρτυριας f³⁵ κA,D,N,W [85%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ρ⁷⁵ B,T [0.5%] NU | 1 εχωμεν 3 [12%] | 12 μαρτυρων D [2.5%]

Jesus taken to Pontius Pilate

¹ Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον* αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλᾶτον. ² Ἦρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες, «Τοῦτον εὐρομεν† διαστρέφοντα τὸ ἔθνος,‡ καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους§ διδόναι,* λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι.» ³ Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐπηρώτησεν† αὐτὸν λέγων, «Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;» Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, «Σὺ λέγεις.» ⁴ Ὁ δὲ Πιλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους,‡ «Οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ.» ⁵ Οἱ δὲ ἐπίσχυον, λέγοντες ὅτι «Ἀνασεῖει τὸν λαόν, διδάσκων καθ’ ὅλης τῆς Ἰουδαίας,§ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.»

Jesus taken to Herod

⁶ Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας «Γαλιλαίαν,»* ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν. ⁷ Καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας

* **23:1** ηγαγον *rell* | ηγαγεν [1%] CP,TR † **23:2** ευρομεν *rell* | ευραμεν B,T [1%] NU | ευρον D | ευρωμεν [1%] | two other variants ‡ **23:2** εθνος **f**³⁵ A,W [70%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ημων **φ**⁷⁵ κB,D,N,T [30%] NU § **23:2** καισαρι φορους **f**³⁵ (N)W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 **φ**⁷⁵ κB(D)T [1%] NU | 1 φορον A [8%] * **23:2** διδοναι **f**³⁵ A(D)N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και **φ**⁷⁵ κB,T [4%] NU † **23:3** επηρωτησεν **f**³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ηρωτησεν **φ**⁷⁵ κB,T [0.5%] NU ‡ **23:4** οχλους *rell* | 1 οτι [1%] OC § **23:5** ιουδαιας **f**³⁵ **φ**⁷⁵ A(D)N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και κB,T [0.5%] NU * **23:6** γαλιλαιαν **f**³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — **φ**⁷⁵ κB,T [0.5%] NU | γαλιλαιας N | four other spellings

Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδη, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ⁸ Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ[†] ἰδεῖν αὐτόν, διὰ τὸ ἀκούειν[‡] πολλὰ[§] περὶ αὐτοῦ· καὶ ἤλπιζεν τι* σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ⁹ Ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. ¹⁰ Εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς,[†] εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ¹¹ Ἐξουθενήσας δὲ αὐτόν[‡] ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ, καὶ ἔμπαίξας, περιβαλὼν αὐτόν[§] ἐσθήτα λαμπράν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. ¹² (Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὃ τε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης* ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων —προϋπήρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς.)[†]

Pilate sentences Jesus

† **23:8** θελων εξ ικανου **f**³⁵ A [72%] CP,HE,RP,TR | 231 [4%] OC | 123 χρονου N,W [20%] | 12 ικανων χρονων D | 23 χρονου 1 [3.5%] | 2 ικανων χρονων 1 **ϕ**⁷⁵ κB,T [0.5%] NU | several other variants ‡ **23:8** ακουειν *rell* | 1 αυτον [3%] OC § **23:8** πολλα **f**³⁵ A,N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵ κB,D,T [5%] NU * **23:8** τι *rell* | ετι CP † **23:10** αρχιερεις και οι γραμματεις *rell* | 4231 OC ‡ **23:11** αυτον **f**³⁵ A,B,D(W) [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και **ϕ**⁷⁵ N,T [2.5%] [NU] | και κ § **23:11** αυτον **f**³⁵ A(D)N,T,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτω [6%] | — **ϕ**⁷⁵ κB [5%] NU | one other variant * **23:12** πιλατος και ο ηρωδης **f**³⁵ A(D)N [74%] CP,HE,RP,TR | 4231 **ϕ**⁷⁵ κB,T [1.5%] OC,NU | 124 W [24.5%] † **23:12** εαυτους **f**³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτους **ϕ**⁷⁵ κB,T [0.5%] NU | D has long omission

13 Πιλάτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαόν, 14 εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα‡ τὸν λαόν, καὶ ἰδοῦ, ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐδὲν§ εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. 15 Ἄλλ' οὐδὲ Ἡρώδης (ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν)* καὶ ἰδοῦ, οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. 16 Παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.» 17 (Ἀνάγκη δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἔορτὴν ἓνα.)†

18 Ἀνεκράξαν‡ δὲ παμπληθεῖ§ λέγοντες· «Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν* Βαραββᾶν»— 19 ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει, καὶ φόνον, βεβλημένος εἰς φυλακὴν.† 20 Πάλιν οὖν‡ ὁ Πιλάτος

‡ 23:14 αποστρεφοντα *rell* | διαστρεφοντα [14%] § 23:14 ουδεν **f**³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ουθεν **ϕ**⁷⁵ κB,T [1%] NU * 23:15 ανεπεμψα γαρ υμας προς αυτον **f**³⁵ A,D,N,W [82%] CP,HE,RP,TR,OC | ανεπεμψεν 2345 [2%] | 12543 [2%] | ανεπεμψεν 2543 [2%] | ανεπεμψεν 254 ημας **ϕ**⁷⁵ κB,T [12%] NU † 23:17 have verse 17 (with a variety of minor variations) **f**³⁵ (κ)(D)(N)W (97.9%) CP,HE,RP,TR,OC | omit verse 17 **ϕ**⁷⁵ A,B,T (1.9%) NU | longer omissions (0.2%) ‡ 23:18 ανεκραξαν **f**³⁵ A,D,N(W) [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ανεκραγον **ϕ**⁷⁵ κB,T [1.5%] NU § 23:18 παμπληθει *rell* | παμπληθη CP * 23:18 ημιν **f**³⁵ A,D,W [88%] HE,RP,OC | 1 τον **ϕ**⁷⁵ κB,N,T [12%] CP,TR,NU † 23:19 βεβλημενος εις φυλακην **f**³⁵ A,D,N [93.5%] CP,HE,RP,TR | 12 την 3 W [6%] OC | βληθεις εν τη φυλακη **ϕ**⁷⁵ B,T [0.5%] NU | εν τη φυλακη κ ‡ 23:20 ουν **f**³⁵ N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | δε **ϕ**⁷⁵ κA,B,D,T [1.5%] NU | one other variant

προσεφώνησεν, § θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν.
 21 Οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· «Σταύρωσον, σταύρωσον* αὐτόν.» 22 Ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; Οὐδὲν αἴτιον† θανάτου εὔρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.» 23 Οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις, αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι· καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν, καὶ τῶν ἀρχιερέων.‡ 24 Ὁ δὲ§ Πιλάτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν.
 25 Ἀπέλυσεν δὲ* τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν† φυλακὴν, ὃν ἤτοῦντο· τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

Jesus is crucified

26 Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνός τινος Κυρηναίου (ἐρχομένου‡ ἀπ' ἀγροῦ), ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν

§ 23:20 προσεφωνησεν f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αυτοις ϣ⁷⁵κΒ,T [2%] NU | 1 αυτοις D * 23:21 σταυρωσον σταυρωσον f³⁵ A,N [95%] CP,HE,RP,TR,OC | σταυρου σταυρου ϣ⁷⁵κΒ,D [0.3%] NU | 1 W [5%] † 23:22 αιτιον *rell* | αξιον [2%] OC ‡ 23:23 και των αρχιερων f³⁵ A(D)N,W (99%) CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ (0.5%) NU | six other readings (0.4%) § 23:24 ο δε f³⁵ A(D)N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | και ϣ⁷⁵κΒ [0.5%] NU * 23:25 δε f³⁵ ϣ⁷⁵κΑ,B,D,N,W [70%] CP,HE,RP,NU | 1 αυτοις [20%] TR | 1 αυτοις τον βαραββαν [10%] OC † 23:25 την f³⁵ ϣ⁷⁵Α,C,N [90%] CP,HE,RP,TR,OC | — κΒ,D [10%] NU | τη W ‡ 23:26 σιμωνος τινος κυρηναιου ερχομενου f³⁵ (A)N,W [96%] CP,HE,RP,OC | 123 του 4 [2%] TR | σιμωνα τινα κυρηναιον ερχομενον ϣ⁷⁵κΒ [2%] NU | τινα σιμωνα κυρηναιον ερχομενον C,D

ὀπισθεν[§] τοῦ Ἰησοῦ. ²⁷ Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναικῶν αἱ καὶ* ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. ²⁸ Στραφεῖς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς[†] εἶπεν· «Θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ’ ἐμέ· πλὴν ἐφ’ ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν. ²⁹ Ὅτι ἰδοὺ, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν, <Μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ[‡] κοιλίαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἐθήλασαν.>[§] ³⁰ Τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν, <Πέσετε ἐφ’ ἡμᾶς,> καὶ τοῖς βουνοῖς, <Καλύψατε ἡμᾶς.> ³¹ Ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται;»*

³² Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο, κακοῦργοι,[†] σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. ³³ Καὶ ὅτε ἀπῆλθον[‡] ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίου, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτόν· καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.

³⁴ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν, «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς,

§ 23:26 οπισθεν *rell* | οπισω [3%] OC * 23:27 αι και f³⁵ W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ϣ⁷⁵ A,B,C(D)N [5%] NU | — κ † 23:28 προς αυτας ο ιησους f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | 3412 C(D) [1%] | 124 ϣ⁷⁵ κB [0.3%] | three other variants ‡ 23:29 και f³⁵ ϣ⁷⁵ A,D,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αι κB,C,N [10%] NU § 23:29 εθηλασαν f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | εθρεψαν ϣ⁷⁵ κB,C [1%] NU | εξεθρεψαν D [1%] * 23:31 γενηται *rell* | γινεται [9%] | γενησεται [10%] † 23:32 δυο κακουργοι f³⁵ A,C,D,N,Q,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁷⁵ κB,NU ‡ 23:33 απηλθον f³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ηλθον ϣ⁷⁵ κB,C(D)Q [2.5%] NU | three other variants

οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιῶσιν»·§ διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον* κληρον.† 35 Καὶ εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. Ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς‡ λέγοντες, «Ἄλλους ἔσωσεν· σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός.»§ 36 Ἐνεπαιζον* δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται, προσερχόμενοι καὶ† ὄξος προσφέροντες αὐτῷ, 37 καὶ λέγοντες, «Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.» 38 Ἦν δὲ καὶ‡ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ,§ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς.*

§ 23:34 ο δε ιησους ελεγεν πατερ αφες αυτοις ου γαρ οιδασιν τι ποιουσιν f³⁵ κ(A)C,N(Q) (99.2%—with a variety of minor variations) CP,HE,RP,TR,OC[[NU]] | — ρ⁷⁵B,D,W (0.8%) * 23:34 εβαλον *rell* | εβαλλον N [9%] OC † 23:34 κληρον f³⁵ ρ⁷⁵κB,C,D,Q,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | κληρους A,N [3%] NU ‡ 23:35 συν αυτοις f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κB,C,Q [3%] NU | D is wild § 23:35 ο του θεου εκλεκτος f³⁵ A,N,Q [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 1423 C [0.5%] | 2314 B,W [1%] NU | 12314 κ | 1 υιος 2314 ρ⁷⁵ [3%] | D is wild * 23:36 ενεπαιζον f³⁵ A,N,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ενεπαιξαν ρ⁷⁵κB [0.5%] NU | ενεπαιξον C,D,W † 23:36 και f³⁵ N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κA,B,C [1%] NU | τε D ‡ 23:38 και f³⁵ ρ⁷⁵κA,B,N,Q,W [75%] HE,RP,TR,OC,NU | 1 η C,D [22.5%] CP | η [1.5%] | — [1%] § 23:38 γεγραμμενη επ αυτω f³⁵ N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 C [1.5%] | 23 ρ⁷⁵κB [0.5%] NU | επιγεγραμμενη 23 A,D,Q * 23:38 γραμμασιν ελληνικους και ρωμαικους και εβραικους f³⁵ A,N,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1246 κD [1%] | — ρ⁷⁵B,C [0.5%] NU | several minor variations

ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ†
 39 Εἶς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων
 ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων, «Εἰ‡ σὺ εἶ ὁ Χριστός,
 σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.» 40 Ἀποκριθεὶς
 δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα§ αὐτῷ λέγων.* «Οὐδὲ
 φοβῆ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι
 εἶ; 41 Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν
 ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν
 ἄτοπον ἔπραξεν.» 42 Καὶ ἔλεγεν τῷ† Ἰησοῦ,
 «Μνήσθητί μου, Κύριε,‡ ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ
 βασιλείᾳ§ σου.» 43 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,*
 «Ἀμὴν λέγω σοι,† σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ
 Παραδείσῳ.»

Jesus dismisses His spirit

44 Ἦν δὲ‡ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος

† 23:38 ουτος εστιν ο βασιλευς των ιουδαιων f³⁵ A,W [97%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 12 ιησους 3456 N,Q [2%] | 345612 D | 34561
 ϣ⁷⁵κΒ [0.5%] NU | 3456 C ‡ 23:39 ει f³⁵ A,N,Q,W [99.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC | ουχι ϣ⁷⁵κΒ,C [0.5%] NU | D has long omission
 § 23:40 επιτιμα f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | επιτιμων
 ϣ⁷⁵κΒ,C [1%] NU | one other variant * 23:40 λεγων f³⁵
 A(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εφη ϣ⁷⁵κΒ,C [1%] NU † 23:42
 τω f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ,C [0.3%] NU
 | αυτω (D) ‡ 23:42 κυριε f³⁵ A,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC |
 — ϣ⁷⁵κΒ,C [3%] NU | D is wild § 23:42 εν τη βασιλεια
 f³⁵ κΑ,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εις την βασιλειαν ϣ⁷⁵Β
 [0.3%] NU | D is wild * 23:43 ο ιησους f³⁵ A,C(D)W [99.7%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ [0.3%] NU † 23:43 λεγω σοι f³⁵
 κΑ,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁷⁵Β,C [0.5%] NU | D is wild
 ‡ 23:44 ην δε f³⁵ A,D,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | και 1 κ |
 και 1 ηδη ϣ⁷⁵Β,C [0.5%] NU

ἐγένετο ἐφ’ ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. §
 45 Καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος·* καὶ ἐσχίσθη† τὸ
 καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. 46 Καὶ φωνήσας
 φωνῇ μεγάλῃ, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, «Πάτερ, εἰς
 χεῖράς σου παραθήσομαι‡ τὸ πνεῦμά μου.» Καὶ
 ταῦτα§ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

Various reactions

47 Ἴδὼν δὲ ὁ ἐκατόνταρχος* τὸ γενόμενον,
 ἐδόξασεν† τὸν Θεὸν λέγων, «Ὅντως ὁ
 ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν.» 48 Καὶ
 πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ
 τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ
 γενόμενα,‡ τύπτοντες ἑαυτῶν§ τὰ στήθη
 ὑπέστρεφον. 49 Εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ

§ 23:44 ἐνατης f³⁵ ϰ⁷⁵ α,Β,С, D, Q, W [70%] CP,HE,RP,OC,NU |
 ἐννατης [30%] TR * 23:45 και εσκοτισθη ο ηλιος f³⁵ A,Q,W
 (96.8%) CP,HE,RP,TR | 2 δε 34 D | του ηλιου εκλειποντος
 B (0.4%) OC | του ηλιου εκλιποντος ϰ⁷⁵ αC (0.4%) NU |
 του ηλιου εσκοτισθεντος (0.7%) | conflation (1.2%) | two
 other variants (0.2%) | — (0.4%) † 23:45 και εσχισθη
 f³⁵ A(D)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ϰ⁷⁵ αB,C [1%] NU
 ‡ 23:46 παραθησομαι f³⁵ [77%] CP,HE,RP,TR | παρατιθεμαι
 ϰ⁷⁵ α,Β,С, Q, W [11%] OC,NU | παρατιθημι (D) [12%] § 23:46
 και ταυτα f³⁵ A [83%] CP,HE,RP,TR,OC | τουτο δε ϰ⁷⁵ αB,C(D)W
 [1.5%] NU | 1 τουτο Q [15.5%] * 23:47 εκατονταρχος f³⁵
 A,С, D, Q, W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εκατονταρχης ϰ⁷⁵ αB [1%] NU
 † 23:47 εδοξασεν f³⁵ A,С, Q, W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εδοξαζεν
 ϰ⁷⁵ αB,D [1%] NU ‡ 23:48 θεωρουντες τα γενομενα f³⁵ Q,W
 [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 γινομενα [5%] | θεωρησαντες 23
 ϰ⁷⁵ αB,C,D [1.5%] NU | — A [0.5%] § 23:48 εαυτων f³⁵ Q
 [90%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτων W [8.5%] | — ϰ⁷⁵ α,Β,С, D [1.5%]
 NU

γνωστοὶ αὐτοῦ* μακρόθεν,† καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι‡ αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρώσαι ταῦτα.

Jesus' body is buried

⁵⁰ Καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ ὀνόματι Ἴωσήφ, βουλευτῆς ὑπάρχων,§ ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ⁵¹ (οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν), ἀπὸ Ἀριμαθαίας,* πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο καὶ αὐτὸς† τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ⁵² οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ⁵³ Καὶ καθελὼν αὐτὸ‡ ἐνετύλιξεν αὐτὸ§ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ* ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδέπω οὐδεὶς† κείμενος. ⁵⁴ Καὶ

* **23:49** αὐτου **f**³⁵ κC,D,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | αὐτω **ϕ**⁷⁵ A,B [3%] NU † **23:49** μακροθεν **f**³⁵ A,C,W [95.5%] CP,HE,RP,TR | απο 1 **ϕ**⁷⁵ κB,D [4.5%] OC,NU ‡ **23:49** συνακολουθησασαι **f**³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | συνακολουθουσαι **ϕ**⁷⁵ κB,C [1%] NU | one other variant § **23:50** υπαρχων **f**³⁵ A,B(D)W [98%] CP,HE,RP,TR | 1 και **ϕ**⁷⁵ κC [2%] OC[NU] * **23:51** αριμαθαιας **f**³⁵ CP,HE,RP,TR,OC | αριμαθαιας NU † **23:51** ος προσδεχετο και αυτος **f**³⁵ [32%] CP,OC | 1 και 234 A,W [52%] HE,RP,TR | 1 και 42 [13%] | 12 **ϕ**⁷⁵ κB,C,D [1%] NU | 1 και 2 [2%] ‡ **23:53** αυτο **f**³⁵ A,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵ κB,C,D [3%] NU | αυτον [1.5%] § **23:53** αυτο *rell* | — W [3.5%] OC * **23:53** αυτο **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ A,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτον κB,C,D [1%] NU | αυτω [2%] | — [3%] † **23:53** ουδεπω ουδεις **f**³⁵ [74%] CP,HE,RP,TR | 21 κC,W [20%] OC | 2 ουπω **ϕ**⁷⁵ A,B [1%] NU | ουπω 2 D | ουδεποτε 2 [5%]

ἡμέρα ἦν Παρασκευή· † σάββατον § ἐπέφωσκεν.
 55 Κατακολουθήσασαι δὲ* γυναῖκες, αἵτινες
 ἦσαν συνελθλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, †
 ἐθέασαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ
 σῶμα αὐτοῦ. 56 Ὑποστρέψασαι δὲ ἠτοίμασαν
 ἀρώματα καὶ μύρα. Καὶ τὸ μὲν σάββατον
 ἠσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

Resurrection Day

24

“He is not here, but is risen!”

1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθέος,*
 ἦλθον ἐπὶ τὸ μνημα† φέρουσαι ἃ ἠτοίμασαν
 ἀρώματα, καὶ τινες σὺν αὐταῖς. † 2 Εὔρον
 δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ
 μνημείου· 3 καὶ εἰσελθοῦσαι § οὐχ εὔρον τὸ
 σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. 4 Καὶ ἐγένετο, ἐν

‡ 23:54 παρασκευη f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC |
 παρασκευης p⁷⁵ κB,C [1%] NU | προσσαββατου D § 23:54
 σαββατον f³⁵ A,W [90%] CP,HE,RP,OC | και 1 p⁷⁵ κB,C [10%]
 TR,NU | — D * 23:55 δε f³⁵ κA,C,W [90%] CP,HE,RP | 1 και
 [2%] TR | 1 αι p⁷⁵ B [7%] OC,NU | 1 δυο D | — [1%] † 23:55
 αυτω εκ της γαλιλαιας f³⁵ A,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341
 p⁷⁵ κ(B) [0.5%] NU | 234 C | απο 34 (D) [5%] * 24:1 βαθεος
 f³⁵ W [50%] RP,TR,OC | βαθεως p⁷⁵ κA,B,C,D [50%] CP,HE,NU
 † 24:1 ηλθον επι το μνημα f³⁵ A,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 2341 (B) [0.3%] NU | 123 μνημειον C [2%] | 23 μνημειον
 1 p⁷⁵ (κ) | ηρχοντο 234 D ‡ 24:1 και τινες συν αυταις
 f³⁵ A(D)W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB,C [0.5%] NU
 § 24:3 και εισελθουσαι f³⁵ A,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε
 p⁷⁵ κB,C,D [1.5%] NU

τῶ διαπορεῖσθαι* αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοῦ, ἄνδρες δύο† ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπούσαις.‡ 5 Ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὸ πρόσωπον§ εἰς τὴν γῆν, εἶπον* πρὸς αὐτάς· «Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; 6 Οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ'† ἠγέρθη· μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὧν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, 7 λέγων ὅτι <Δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου‡ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.>» 8 Καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

The women report

9 Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα§ τοῖς ἔνδεκα, καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. 10 Ἦσαν δὲ* ἡ Μαγδαληνῆ† Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία

* **24:4** διαπορεῖσθαι **f**³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | απορεῖσθαι **ϕ**⁷⁵κB,C,D [0.5%] NU | διαπορεῖν [0.5%] † **24:4** ἄνδρες δυο **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵κA,B,C,W [98%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 D [2%] TR ‡ **24:4** ἐσθησεσιν ἀστραπουσαις **f**³⁵ A,C,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐσθητι ἀστραπουση **ϕ**⁷⁵κB,D,NU § **24:5** το προσωπον **f**³⁵ A,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | τα προσωπα **ϕ**⁷⁵κB,C,D [8%] NU * **24:5** ειπον *rell* | ειπαν **ϕ**⁷⁵κB,C,D [0.5%] NU | ειπεν [6%] | one other reading † **24:6** ἀλλ **f**³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἀλλα **ϕ**⁷⁵κB(W) [0.6%] NU | — C(D) ‡ **24:7** οτι δει τον υιον του ανθρωπου **f**³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 345612 **ϕ**⁷⁵κB,C^V [0.5%] NU § **24:9** ταυτα παντα **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵A,B,W [55%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 21 κD [45%] * **24:10** ησαν δε *rell* | — A,D,W [22%] † **24:10** μαγδαληνη *rell* | μαγδαλινη [13%] | five further spellings

ἡ † Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἵ§ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. ¹¹ Καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν,* καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. ¹² (Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα·† καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.)

The 'Emmaus' incident

¹³ Καὶ ἰδοῦ, δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ‡ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἣ ὄνομα Ἐμμαούς. ¹⁴ Καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. ¹⁵ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ § Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς. ¹⁶ Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. ¹⁷ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, «Τίνες οἱ λόγοι οὔτοι οὐς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες, καὶ ἐστε* σκυθρωποί;»

‡ **24:10** η **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵ **κ**_{A,B,D,W} [50%] NU | — [50%] **CP,HE,RP,TR,OC**
 § **24:10** αἱ **f**³⁵ [65%] **CP,HE,RP,TR,OC** | — **ϕ**⁷⁵ **κ**_{A,B,D,W} [35%] NU
 * **24:11** αυτων **f**³⁵ **A,W** [99%] **CP,HE,RP,TR,OC** | ταυτα **ϕ**⁷⁵ **κ**_{B,D} [1%] NU † **24:12** κειμενα μονα **f**³⁵ [95%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 1 **A** [4.5%] | 2 **ϕ**⁷⁵ **B,W** [0.3%] NU | — **κ(D)** | one other variant
 † **24:13** ησαν πορευομενοι εν αυτη τη ημερα (ωρα **A**) **f**³⁵ (**A**)(**D**)**W** [99.5%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 345612 **ϕ**⁷⁵ **B,NU** | 35461 δε 2 **κ** § **24:15** ο **f**³⁵ **D,N,W** [99.5%] **CP,HE,RP,TR,OC** | — **ϕ**⁷⁵ **κ**_{A,B} [0.5%] NU * **24:17** εστε **f**³⁵ **N** [97%] **CP,HE,RP,TR,OC** | εσταθησαν **ϕ**⁷⁵ **κ**_{A,B} [0.5%] NU | εσται **W** [2%] | — **D** | two other variants

18 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ † εἷς ὧ ὄνομα‡ Κλεόπας, § εἶπεν πρὸς αὐτόν, «Σὺ μόνος παροικεῖς* Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;» 19 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, «Ποῖα;» Οἱ δὲ εἶπον† αὐτῶ· «Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου,‡ ὡς§ ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, 20 ὅπως τε παρέδωκαν αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρῖμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 21 Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν* ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ. Ἀλλὰ γε† σὺν πᾶσιν, τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον‡ ἀφ’ οὗ ταῦτα ἐγένετο. 22 Ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς—γενόμεναι ὄρθριαι§ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, 23 καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων

† 24:18 ο f³⁵ A,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵ κB,D,N [12%] NU ‡ 24:18 ω ονομα f³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ονοματι ϣ⁷⁵ κB,N [1%] NU § 24:18 κλεοπας *rell* | κλεωπας [14%] * 24:18 παροικεις f³⁵ ϣ⁷⁵ κA,B,D,N,W [80%] CP,HE,RP,NU | 1 εν [18.5%] TR,OC | 1 εις [1.5%] † 24:19 ειπον *rell* | ειπαν ϣ⁷⁵ κB [0.4%] NU | ειπεν [1%] | — D ‡ 24:19 ναζωραιου f³⁵ A,D,N,W (99.1%) CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρηνου ϣ⁷⁵ κB (0.5%) NU | ναζαραιου (0.4%) § 24:19 ως f³⁵ [32%] | ος ϣ⁷⁵ κA,B,D,N,W [68%] CP,HE,RP,TR,OC,NU * 24:21 ηλπιζομεν *rell* | ελπιζομεν [14%] | ελπιζωμεν [1%] | ηλπισαμεν B | ηλπικαμεν ϣ⁷⁵ † 24:21 γε f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ϣ⁷⁵ κB,D [1%] NU ‡ 24:21 σημερον f³⁵ A(D)W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵ κB [0.5%] NU § 24:22 ορθριαι f³⁵ [97%] CP,HE,RP,TR,OC | ορθρινα ϣ⁷⁵ κA,B,D,W [3%] NU

ἐωρακέναι, οἱ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. ²⁴ Καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον καὶ εὔρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον.»

²⁵ Καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Ὁ ἀνόητοι, καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· ²⁶ οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;» ²⁷ Καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως,* καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρμήνευεν† αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς Γραφαῖς τὰ περὶ ἐαυτοῦ.‡

²⁸ Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο§ πορρωτέρω* πορεύεσθαι. ²⁹ Καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες, «Μεῖνον μεθ’ ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν† ἡ ἡμέρα.» Καὶ εἰσηλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. ³⁰ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ’ αὐτῶν, λαβῶν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν, καὶ κλάσας ἐπέδιδου αὐτοῖς. ³¹ Αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν

* **24:27** μωσεως **f**³⁵ **κA,D** [92%] **CP,HE,RP,TR** | μωσσεως **φ**⁷⁵**B,I,W** [8%] **OC,NU** † **24:27** διηρμήνευεν **f**³⁵ [82%] **CP,HE,RP,TR,OC** | διερμήνευεν **A,T** [17%] | διερμήνευειν **κW** | διερμήνευσεν **φ**⁷⁵**B** [0.2%] **NU** | ερμήνευειν **D** | two other variants ‡ **24:27** εαυτου *rell* | αυτου **D,W** [11%] § **24:28** προσεποιετο **f**³⁵ **W** [98.5%] **CP,HE,RP,TR,OC** | προσεποιησατο **φ**⁷⁵**κA,B,D** [1.5%] **NU** * **24:28** πορρωτερω **f**³⁵ **D,W** [99.7%] **CP,HE,RP,TR,OC** [πορρωτερωτερω **κ**] | πορρωτερον **φ**⁷⁵**A,B** [0.3%] **NU** † **24:29** κέκλικεν **f**³⁵ **A(D)(W)** [97.5%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 1 ηδη **φ**⁷⁵**κB,T^v** [2.5%] **NU**

αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν.
 32 Καὶ εἶπον‡ πρὸς ἀλλήλους, «Οὐχὶ ἡ καρδία
 ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν^δ ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν
 τῇ ὁδῷ, καὶ* ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς Γραφάς;»

The two report

33 Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν
 εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους†
 τοὺς ἕνδεκα· καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, 34 λέγοντας
 ὅτι «Ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως,‡ καὶ ὤφθη
 Σίμωνι.» 35 Καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ
 ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ
 ἄρτου.

Jesus appears to the disciples

36 Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων, καὶ^δ αὐτὸς
 ὁ Ἰησοῦς* ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει
 αὐτοῖς, «Εἰρήνη ὑμῖν.» 37 Πτοηθέντες δέ, καὶ
 ἔμφοβοι γενόμενοι, ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν.
 38 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Τί τεταραγμένοι ἐστέ;»
 καὶ «Διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν
 ταῖς καρδίαις† ὑμῶν; 39 Ἴδετε τὰς χεῖράς μου

‡ 24:32 ειπον *rell* | ειπαν $\mathfrak{P}^{75}\kappa\text{B}$ [0.4%] NU § 24:32 εν ημιν
 \mathbf{f}^{35} $\kappa\text{A,W}$ [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — $\mathfrak{P}^{75}\text{B,D}$ [1%] * 24:32
 και \mathbf{f}^{35} A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — $\mathfrak{P}^{75}\kappa\text{B,D}$ [0.5%] NU
 † 24:33 συνηθροισμενους \mathbf{f}^{35} A,W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC |
 ηθροισμενους $\mathfrak{P}^{75}\kappa\text{B,D}$ [0.4%] NU ‡ 24:34 ηγερθη ο κυριος
 οντως \mathbf{f}^{35} A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 $\mathfrak{P}^{75}\kappa\text{B,D}$ [2%] NU |
 1423 [1%] | 123 W § 24:36 και \mathbf{f}^{35} [32%] CP | — $\mathfrak{P}^{75}\kappa\text{A,B,D,W}$
 [68%] HE,RP,TR,OC,NU [The και is emphatic.] * 24:36 ο
 ιησους \mathbf{f}^{35} A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — $\mathfrak{P}^{75}\kappa\text{B,D}$ [0.5%]
 NU † 24:38 ταις καρδιαις \mathbf{f}^{35} κW [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC |
 τη καρδια $\mathfrak{P}^{75}\text{A,B,D,NU}$

καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι·‡
 ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα
 καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε
 ἔχοντα.» 40 Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπέδειξεν§
 αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. 41 Ἔτι
 δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν, ἀπὸ τῆς χαρᾶς,
 καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς, «Ἔχετε τι
 βρώσιμον ἐνθάδε;» 42 Οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῶ
 ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος, καὶ ἀπὸ μελισσειῦ*
 κηρίου.† 43 Καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.
 44 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς,‡ «Οὔτοι οἱ λόγοι§ οὓς
 ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὧν σὺν ὑμῖν, ὅτι
 δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ
 Νόμῳ Μωσέως* καὶ† Προφήταις καὶ Ψαλμοῖς
 περὶ ἐμοῦ.» 45 Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν
 τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς. 46 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς
 ὅτι «Οὕτως γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει‡ παθεῖν
 τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ

‡ 24:39 αὐτος ἐγὼ εἰμι f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 231
 ϕ⁷⁵κΒ [0.4%] NU | 213 D § 24:40 ἐπέδειξεν f³⁵ A,W [85%]
 CP,HE,RP,TR,OC | εδειξεν ϕ⁷⁵κΒ [15%] NU | εδειξεν N | one other
 variant | D omits verse * 24:42 μελισσειου f³⁵ [30%] CP |
 μελισσιου *rell* [see next note] † 24:42 καὶ ἀπο μελισσειου
 κηριου f³⁵ N (94%) CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κΑ,B,D,W (0.7%) NU
 | 123 κηριον (4.8%) | 123 κυριου (0.4%) ‡ 24:44 αυτοις f³⁵
 A(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | προς αυτους ϕ⁷⁵κΒ [1%] NU
 § 24:44 λογοι f³⁵ κW [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 μου ϕ⁷⁵κΑ,B,D,N
 [3%] NU * 24:44 μωσεως f³⁵ κΑ [88%] CP,HE,RP,TR | μωυσεως
 ϕ⁷⁵Β,D,N,W [12%] OC,NU † 24:44 καὶ f³⁵ A,D,N,W [99.6%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 1 τοις ϕ⁷⁵Β [0.3%] NU | εν τοις κ ‡ 24:46
 και ουτως εδει f³⁵ A,N [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 23 W | —
 ϕ⁷⁵κΒ,C,D [0.5%] NU

τρίτη ἡμέρα, ⁴⁷ καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἵνα ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον* ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. ⁴⁸ Ὑμεῖς δέ† ἐστε μάρτυρες‡ τούτων. ⁴⁹ Καὶ ἰδοῦ, ἵνα ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ* ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὑψους.»†

Jesus ascends to Heaven

⁵⁰ Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕξω‡ ἕως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. ⁵¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτούς, διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. ⁵² Καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτόν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· ⁵³ καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ*

§ 24:47 καὶ f³⁵ A,C,D,N,W (99.4%) CP,HE,RP,TR,OC | εἰς ρ⁷⁵ κB (0.5%) NU | two other variants (0.1%) * 24:47 ἀρξάμενον f³⁵ ρ⁷⁵ A,W (94.8%) CP,HE,RP,TR,OC | ἀρξάμενοι κB,C,N (1.1%) NU | ἀρξάμενος (3.5%) | ἀρξάμενων D (0.4%) | two other variants (0.2%) † 24:48 δε f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,C [0.5%] NU ‡ 24:48 ἐστε μάρτυρες f³⁵ κ [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 C | ἐσται 2 A,N,W [2%] | 2 ρ⁷⁵ B,D,NU § 24:49 ἰδοῦ f³⁵ A,B,C,N(W) [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ρ⁷⁵ (κ)D [0.5%] * 24:49 ἱερουσαλήμ f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,C,D [0.5%] NU † 24:49 δύναμιν ἐξ ὑψους f³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ρ⁷⁵ κB,C [0.5%] NU ‡ 24:50 ἐξω f³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ρ⁷⁵ κB,C [1%] § 24:50 εἰς f³⁵ A [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | πρὸς ρ⁷⁵ κB,C,D [1%] NU | — W [1.5%] * 24:53 αἰνουντες καὶ f³⁵ A(D)W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,C [0.4%] NU

εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. Ἀμήν. †‡§

† **24:53** αμην **f**³⁵ A,B [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵ **κ**C,D,W [1.5%] NU ‡ **24:53** In the colophons, **f**³⁵ [50%] have, “published fifteen years after the ascension of Christ”. For 50% of the MSS to have this information probably means that the tradition is ancient; and of course, I have demonstrated, to my own satisfaction at least, that **f**³⁵ goes back at least to the 3rd century. If this information is correct, then Luke was ‘published’ in 45/46 AD. The same sources have Matthew published seven years earlier (38/39) and Mark five years earlier (40/41), while John was ‘published’ thirty-two years after the ascension, or 61/62 AD. Not only were the authors eyewitnesses of the events, but many others were still alive when the Gospels appeared. They could attest to the veracity of the accounts, but could also be the source of textual variants, adding tidbits here and there, or ‘correcting’ something that they remembered differently. § **24:53** The

citation of **f**³⁵ is based on the following fifty-one MSS—18, 35, 128, 201, 204, 246, 402, 479, 510, 547, 553, 586, 691, 757, 769, 781, 789, 824, 867, 897, 928, 1072, 1111, 1117, 1147, 1328, 1339, 1384, 1435, 1461, 1493, 1496, 1503, 1548, 1551, 1621, 1637, 1652, 1667, 1694, 1713, 2122, 2253, 2352, 2367, 2382, 2466, 2503, 2554, 2765 and I.2110, all of which I collated myself. I also took account of 83, 480, 1247, 2322 and 2399 that were collated for the IGNTP Luke, without checking the collation (they also collated 66, a marginal family member, and 2096, out on the fringe). None of them is a ‘perfect’ representative of **f**³⁵ in Luke, as it stands [an unreasonable expectation, presumably, for a book this size, besides being a Gospel]. But several come very close; the exemplar of 789 probably was. [This refers to the MSS I have collated—there may be even better ones out there. In fact, since I have only collated perhaps 20% of the family representatives for this book, there probably ARE better ones out there.] The uniformity is impressive. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Lesbos, Bucharest, Aegean, Andros, Athens, Tirana, Meteora, Mt. Athos [eight different monasteries], Corinth[?], Grottaferrata, Moscow, Modena, Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception. In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each

Η Καινή Διαθήκη
The Greek New Testament According to Family 35,
Wilbur Pickering

Copyright © 2020 Wilbur N. Pickering

Language: Ελληνικά (Greek, Ancient)

Dialect: Koine

Contributor: Dwayne Green, Robert A. Boyd

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Apr 2024 from source files dated 21 Feb 2024

cf64fb6f-e463-5ebb-820f-5a4a7bb37b73